

PlanMER en Passende Beoordeling Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug

28 oktober 2021

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

Verantwoording

Titel	PlanMER en Passende Beoordeling Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug
Opdrachtgever	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Projectleider	Joost de Jong
Auteur(s)	Michael de Baat, Elza van der Meer, Mark Zandvoort
Tweede lezer	Joost de Jong
Projectnummer	1281326
Aantal pagina's	66
Datum	28 oktober 2021
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
T +31 57 06 99 91 1
E info.deventer@tauw.com

Inhoud

0	Samenvatting	5
	Waarom een planMER voor de Omgevingsvisie?	5
	Wat is het doel en opzet van het planMER?	5
	Wat zijn de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving?	6
	Hoe verhouden de ambities zich tot elkaar?	8
	Worden doelen bereikt met het beleid uit de Omgevingsvisie?	8
	Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit het planMER?	10
	Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling op Natura 2000-gebieden?	11
1	Vooraf: Omgevingsvisie en de rol van het planMER	12
	1.1 Waarom een Omgevingsvisie en planMER?	12
	1.2 Uitgangspunten planMER	12
	1.3 Besluitvorming over dit planMER en de Omgevingsvisie	13
	1.4 Leeswijzer	13
2	Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug: proces en beleidsinvulling	13
	2.1 Proces tot nu toe: totstandkoming Omgevingsvisie	13
	2.2 Beleidsinvulling Omgevingsvisie	15
3	Hoe is het milieuonderzoek uitgevoerd en wat is er onderzocht?	22
	3.1 Stap 1: Vaststellen beoordelingskader	22
	3.2 Stap 2: Beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)	24
	3.3 Stap 3: Ambitiewebsessie en vaststellen uitgangspunten effectbeoordeling	24
	3.4 Stap 3: Bepalen relatie tussen beleid en indicatoren MER	25
	3.5 Stap 4a: Effectbeoordeling	25
	3.6 Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)	27
	3.7 Stap 5: Afronden planMER	27
4	De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie	28
	4.1 Effecten van het beleid van de Omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)	28
	4.1.1 Klimaatadaptatie	28
	4.1.2 Mobiliteit	31
	4.1.3 Gezondheid beschermen en bevorderen	35

4.1.4	Ruimtelijke kwaliteit.....	39
4.1.5	Natuur	44
4.1.6	Bodem en water	48
4.2	Synergie en strijdigheden tussen ambities.....	49
4.3	Beoordeling doelbereik	63
4.4	Passende beoordeling Natura 2000-gebieden.....	69
4.4.1	Inleiding.....	69
4.4.2	Natura 2000-gebieden	70
4.4.3	Conclusie	73
5	Conclusies en aanbevelingen	74
5.1	De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie	74
5.2	Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities.....	76
5.3	Conclusies: mate waarin dit beleid bijdraagt aan het behalen van de afzonderlijke ambities (doelbereik).....	77
5.4	Conclusies Passende beoordeling Natura 2000-gebieden	77
5.5	Aanbevelingen	78
5.5.1	Mitigerende maatregelen	78
5.5.2	Maatregelen om het doelbereik te vergroten	79
6	Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid.....	81
6.1	Leemten in kennis	81
6.2	Evaluatie en monitoring beleid	81
Bijlage 1	Factsheets: beschrijving beoordelingskader, Huidige Situatie & Autonome Ontwikkelingen (HSAO) en beleidskader per indicator	
Bijlage 2	Relatie tussen ambities en indicatoren beoordelingskader	
Bijlage 3	Begrippen en afkortingen	

0 Samenvatting

Het planMER voor de Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug is gelijktijdig opgesteld met de ontwerp Omgevingsvisie en heeft gedurende dit traject waardevolle informatie opgeleverd voor de Omgevingsvisie. De bevindingen van het planMER en aanbevelingen voor het vervolg zijn in deze paragraaf samengevat.

Waarom een planMER voor de Omgevingsvisie?

De nieuwe Omgevingswet stelt een lokale Omgevingsvisie verplicht. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. In 2006 zijn de voormalige gemeentes Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn samengegaan in de huidige gemeente Utrechtse Heuvelrug. Met de Omgevingsvisie biedt de gemeente een strategische langetermijnvisie (tot 2040) voor de fysieke leefomgeving en loopt hiermee vooruit op de invoering van de Omgevingswet. Voor een Omgevingsvisie kan een m.e.r.-plicht gelden. Dit is het geval als de Omgevingsvisie kaders stelt voor activiteiten in het plangebied waarvoor volgens de Wet milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht is. Ook dient een m.e.r.-procedure te worden doorlopen indien de in de Omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming nodig is. Omdat beide mogelijkheden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is ervan uitgegaan dat er een m.e.r. plicht geldt en is een milieueffectenrapport opgesteld. Het milieueffectenrapport (MER) is gelijktijdig met het proces van het opstellen van de Omgevingsvisie opgesteld en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen de m.e.r. (de procedure).

Wat is het doel en opzet van het planMER?

Het doel van het planMER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre het voorgestelde beleid bijdraagt aan het halen van de gestelde ambities. Het planMER geeft de (milieu)-informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het planMER volwaardig zijn meegewogen. De uitgangspunten van dit planMER zijn als volgt:

- Het planMER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Voor de speerpunten waar acties (in relatieve zin) concreter zijn, is daarbij in de effectbeoordeling in het planMER ook op aangesloten
- De Omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2040. Het planMER sluit daarop aan
- In het planMER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Dat betreft in dit planMER onder andere klimaatadaptatie, energietransitie, gezondheidsbevordering, biodiversiteit, en bereikbaarheid van recreatieve en sociale voorzieningen
- Het planMER en de Passende Beoordeling zijn gebaseerd op de Omgevingsvisie van 14 oktober 2021

Wat zijn de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving?

Voor de beoordeling van de referentiesituatie is voor elke indicator een beoordeling gegeven van het kwaliteitsniveau (toestand) van zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, redelijk en slecht. Deze beoordeling is voor alle indicatoren uit het beoordelingskader onderbouwd in factsheets (zie bijlage 1). De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover het effect van het beleid in de Omgevingsvisie is afgezet. Bij deze beoordeling is gekeken of het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie a) leidt tot een mogelijke verbetering, b) geen of een beperkte invloed heeft, of c) leidt tot een mogelijke verslechtering.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de beoordelingen per indicator voor zowel de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Daarnaast bevat de tabel ook de beoordeling van de invloed van de Omgevingsvisie op de indicatoren. De invloed van de Omgevingsvisie is voor het merendeel van de indicatoren beperkt. De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op de kwaliteitsniveaus van negen indicatoren en een negatieve invloed op de kwaliteitsniveaus van drie indicatoren.

Om uiteenlopende redenen heeft de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed op de kwaliteitsniveaus van verschillende indicatoren. Soms bevat de Omgevingsvisie geen beleid specifiek gericht op een indicator. Bij andere indicatoren zijn de sturingsmogelijkheden van de gemeente zelf beperkter en/of wordt de invloed op het kwaliteitsniveau ook bepaald door andere partijen, zoals het waterschap, woningcorporaties, private ontwikkelaars en particulieren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de indicatoren waterveiligheid en waterkwaliteit. De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op diverse indicatoren door enerzijds mogelijkheden te bieden voor bijvoorbeeld woningbouw, en anderzijds concrete acties te nemen op bijvoorbeeld energietransitie. De Omgevingsvisie heeft een negatieve invloed op Natura 2000-gebieden, externe veiligheid en zoönoten. Deze negatieve invloeden zijn het gevolg van de (uitbreidings)mogelijkheden voor bijvoorbeeld bedrijvigheid, woningbouw en zonne-energie. Daarnaast kunnen ontwikkelingen buiten Natura 2000-gebieden zorgen voor mogelijk negatieve effecten op die gebieden, zoals door stikstofdepositie in de gebruiksfase door onder andere verkeersbewegingen.

Tabel 0.1 Overzicht beoordeling indicatoren

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Involed Omgevingsvisie
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Mobiliteit			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Gezondheid beschermen en bevorderen			
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Ruimtelijke kwaliteit			
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Natuur			
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

Hoe verhouden de ambities zich tot elkaar?

In het planMER zijn de verschillende ambities uit de Omgevingsvisie tegenover elkaar gezet om kansen voor synergie (de kans dat de ene beleidskeuze versterkend werkt op wat met een andere beleidskeuze wordt beoogd) en risico's op mogelijke strijdigheden (het risico dat de ene beleidskeuze negatief uitwerkt op wat met een andere beleidskeuze wordt beoogd) in beeld te brengen. Wat opvalt is dat veel ambities 'mogelijkheden voor synergiën' en 'mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden' met elkaar hebben. Daarnaast is er een relatief grote groep ambities die een beperkte onderlinge invloed op elkaar hebben. Een kleine groep van ambities vertonen alleen 'mogelijke strijdigheden' met elkaar. Vooral ambitie 1, 2, 4, 6, 8, 9 en 10 geven veel kansen op synergiën met andere ambities. Deels is dit te verklaren doordat in veel ambities aspecten voor duurzaamheid, energieneutraliteit, klimaatadaptatie en gezondheid zijn opgenomen. Ook een goede bereikbaarheid en veiligheidsaspecten spelen in verschillende ambities een (grotere) rol, waardoor een versterkend effect optreedt tussen deze ambities.

Mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden zijn vooral zichtbaar bij ambitie 4, 5, 6 en 13. Deels komt dit door de woningbouwopgave en de economische ontwikkelingen die strijdigheden geven met de cultuur, natuur, milieu en verkeer. Toch zijn er ook mogelijkheden voor synergiën door bijvoorbeeld compacte en natuurinclusieve bouw in met name de dorpscentra en rond knooppunten. Daarnaast kunnen de duurzame energieopgaven verstorend werken op natuur, recreatie en cultuurhistorie. Het kan echter ook een aanjager zijn voor behoud van cultuurhistorie, mits goed ingepast, en bijdragen aan natuurontwikkeling door bijvoorbeeld zonnepanelen te combineren met opgaven voor meer biodiversiteit. Mogelijke strijdigheden zijn er tussen ambitie 9, 10 en 13. Dit heeft te maken met het veiligheidsaspect van duurzame energie en de mogelijke gevaren die dit oplevert. Daarnaast is er een kans dat de karakteristieken van de verschillende dorpen worden aangetast door de opwekking van duurzame energie.

Worden doelen bereikt met het beleid uit de Omgevingsvisie?

Onderstaand figuur toont de mate waarin het beleid bijdraagt aan het behalen van de doelen van de Omgevingsvisie in 2040.

Figuur 0.1 Overzicht doelbereik

Uit het planMER blijkt dat het beleid van de Omgevingsvisie bijdraagt aan het bereiken van de doelen. Enkel het doelbereik op de ambitie 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' kon niet

bepaald worden. Het beleid draagt wel bij maar in geen enkel geval is met zekerheid te zeggen dat het doel van de ambities behaald wordt. Belangrijkste reden daarvoor is dat het behalen van de ambities nooit volledig binnen het beleid van de gemeente gerealiseerd kan worden. Op alle thema's moet namelijk in meer of mindere mate samengewerkt worden met bewoners, ondernemers, andere overheden of bezoekers van de gemeente. Het doelbereik geeft daarmee een indicatie van de rol van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op elk van de verschillende thema's waarop zij haar ambities heeft gesteld. Deze rol is relatief groot rondom thema's als veiligheid, bereikbaarheid en natuur (waaronder klimaat), en heeft een minder grote bijdrage aan thema's zoals economie en de sociaal-culturele toestand in de dorpen. Uit het doelbereik valt af te leiden dat het laatste in veel grotere mate afhangt van de verenigingen en hun vrijwilligers, ondernemers en hun keuzes voor investeringen, de handelingen van bewoners en recreanten en van regionaal of landelijk beleid. De ambities kunnen, ongeacht of het beleid het doelbereik volledig invult, daarvoor wel kaderstellend en inspirerend werken.

Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit het planMER?

Uit het PlanMER blijkt dat de Omgevingsvisie op verschillende thema's leidt tot positieve effecten. Zo wordt er ruimte geboden aan woningbouwlocaties, wordt ingezet op de energietransitie en verbetert de bereikbaarheid van de gemeente. Ook op de thema's waterkwaliteit, sociale voorzieningen, droogte, geur, verkeersveiligheid en wateroverlast levert de Omgevingsvisie een positieve bijdrage. Daarnaast zijn er verschillende thema's waar de huidige situatie en autonome situatie nu nog niet voldoende zijn, maar waar de Omgevingsvisie maar beperkt invloed op heeft. Dit gaat bijvoorbeeld om, geluid, hitteoverlast, Natuur Netwerk Nederland (NNN) en waterkwaliteit. De Omgevingsvisie heeft daarnaast mogelijk een negatieve invloed op Natura 2000-gebieden, externe veiligheid en zoönosen. De daadwerkelijke negatieve effecten hangen sterk af van de concrete invulling van de acties in opvolgende programma's, omgevingsplan en uitvoeringsprojecten.

Bepaalde mitigerende maatregelen kunnen belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van een activiteit voorkomen. Bij mitigerende maatregelen kan het gaan om nadere randvoorwaarden of aanbevelingen voor programma's indien bijvoorbeeld uit de monitoring blijkt dat bepaalde waarden meer bescherming nodig hebben. Mitigerende maatregelen om de kans zoönosen actief te verminderen zijn bijvoorbeeld het niet verder vergroten van de veestapels, het beter spreiden van de veestapels (in volle stallen is het risico op zoönosen groter) en het behouden van afstand tussen woningen en veehouderijen (minimaal 200 m, maar idealiter 2 km). Mogelijke beleidsvoorstellen om de externe veiligheidssituatie te verbeteren zijn het opstellen van beleid voor duurzame energietoepassingen en autonoom rijden. Bij zonnepanelen en batterijen van elektrische auto's is kans op brandgevaar. Daarnaast kan een bestuurder bij een autonoom rijdende auto zijn aandacht sneller verliezen in het verkeer. Ook het nemen van extra maatregelen op plekken waar de bevolkingsdichtheid toeneemt kan zorgen voor preventie van ongevallen. en het beschermen van inwoners en bezoekers ten tijde van een ongeval. Voor Natura 2000-gebieden geldt dat niet op voorhand sprake is van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbaar ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te

nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wat zijn de conclusies en aanbevelingen vanuit de Passende beoordeling op Natura 2000-gebieden?

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Aangezien op voorhand niet is uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente is een Passende beoordeling opgesteld.

Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de Omgevingsvisie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significante effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

1 Vooraf: Omgevingsvisie en de rol van het planMER

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding voor het opstellen van de Omgevingsvisie en het bijbehorende planMER (milieueffectrapport).

1.1 Waarom een Omgevingsvisie en planMER?

De nieuwe Omgevingswet stelt een lokale Omgevingsvisie verplicht. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Voor een Omgevingsvisie kan een m.e.r.-plicht gelden. Dit is het geval als de Omgevingsvisie kaders stelt voor activiteiten in het plangebied waarvoor volgens de Wet milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht is. Ook dient een m.e.r.-procedure te worden doorlopen indien de in de Omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden waardoor een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming nodig is. Omdat beide mogelijkheden niet op voorhand zijn uit te sluiten, is ervan uitgegaan dat er een m.e.r. plicht geldt. Ten eerste omdat de Omgevingsvisie een kaderstellend plan is en ten tweede omdat niet uit te sluiten is dat de Omgevingsvisie gemeente Utrechtse Heuvelrug leidt tot significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Daarom is ook een passende beoordeling opgesteld (zie paragraaf 4.4).

In 2006 zijn de voormalige gemeentes Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn samengegaan in de huidige gemeente Utrechtse Heuvelrug. De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug (hierna: Omgevingsvisie) beschrijft hoe de gemeente zich wil voorbereiden op de toekomst, gezien alle ontwikkelingen die op gemeente afkomen en die ruimte vragen binnen deze Utrechtse gemeente. De Omgevingsvisie omvat een strategische langetermijnvisie, met een planhorizon tot 2040 en de hoofdlijnen van het beleid voor de gehele fysieke leefomgeving.

1.2 Uitgangspunten planMER

Het doel van het planMER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre het voorgestelde beleid bijdraagt aan het halen van de gestelde ambities. Het planMER geeft de (milieu)-informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het planMER volwaardig zijn meegewogen. De uitgangspunten van dit planMER zijn als volgt:

- Het planMER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Voor de speerpunten waar acties (in relatieve zin) concreter zijn, is daarbij in de effectbeoordeling in het planMER ook op aangesloten
- De Omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2040. Het planMER sluit daarop aan
- In het planMER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Dat betreft in dit planMER onder andere klimaatadaptatie, energietransitie,

gezondheidsbevordering, biodiversiteit, en bereikbaarheid van recreatieve en sociale voorzieningen

- Het planMER en de Passende Beoordeling zijn gebaseerd op de Omgevingsvisie van 14 oktober 2021

1.3 Besluitvorming over dit planMER en de Omgevingsvisie

Dit planMER wordt tegelijk met de Ontwerp Omgevingsvisie 6 weken ter inzage gelegd. Eenieder mag dan zienswijzen indienen op de Ontwerp Omgevingsvisie en het planMER. De Commissie voor de m.e.r. geeft in dezelfde periode een advies over het planMER met als belangrijkste toets of voldoende (milieu)informatie aanwezig is om een besluit over de Omgevingsvisie te kunnen nemen. De zienswijzen en het advies van de Commissie voor de m.e.r. kunnen aanleiding geven tot het bijstellen van de Ontwerp Omgevingsvisie.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, staat een beschrijving van het proces van totstandkoming van de Omgevingsvisie en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het beleid in de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 3 beschrijft hoe het milieueffectonderzoek is uitgevoerd. Hoofdstuk 4 beschrijft wat de effecten zijn op de leefomgeving van het beleid van de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 5 bestaat uit de conclusies en aanbevelingen en in hoofdstuk 6 wordt ingegaan op leemten in kennis en de manier waarop het beleid gemonitord wordt.

2 Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug: proces en beleidsinvulling

In dit hoofdstuk staat in paragraaf 2.1 een beschrijving van het proces dat gevolgd is bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Vervolgens staat in paragraaf 2.2 op welke manier de gemeente Utrechtse Heuvelrug invulling geeft aan het beleid in de Omgevingsvisie. Dit is namelijk het beleid dat beoordeeld is in dit planMER.

2.1 Proces tot nu toe: totstandkoming Omgevingsvisie

Vaststellen hoofdlijnennotitie

De Hoofdlijnennotitie Omgeving vormt een eerste aanzet voor de Omgevingsvisie van de Utrechtse Heuvelrug. Voor de hoofdlijnennotitie zijn een aantal bouwstenen gebruikt. Dit zijn onder andere bijeenkomsten met bewoners, bedrijven, ondernemers en organisaties, en visies en voornemens van medeoverheden, experts en samenwerkingsverbanden. Daarnaast is de basis van de Structuurvisie uit 2009 als bouwsteen gebruikt.

In de hoofdlijnennotitie zijn drie kernprincipes benoemd die richting geven aan de Omgevingsvisie en die een aantal grote opgaven/thema's aaneen rijgen. De kernprincipes zijn: kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, toekomstgericht en vitale dorpen.

De thema's waar in de Hoofdlijnennotitie op wordt gefocust zijn:

- Wonen, werken en mobiliteit: we kiezen voor duurzaam en divers
- Buitengebied: we ontwikkelen samen door
- Gezondheid en veiligheid: we stimuleren gezonde keuzes
- Natuur en erfgoed: we beschermen en versterken onze unieke kwaliteiten
- Kracht van de inwoner: we bouwen voort op een sterke basis
- Duurzaamheid en energie; we maken ruimte voor transitie en innovatie

Met de Hoofdlijnennotitie is een eerste richting geschetst voor de leefomgeving van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op een aantal belangrijke thema's. In het document wordt aangegeven waar de gemeente *naartoe wil*. In de Omgevingsvisie komt te staan *hoe* de gemeente daar wil komen.

Vaststellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Op grond van artikel 16.36 van de Omgevingswet geldt voor het opstellen van een Omgevingsvisie de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapportage (PlanMER). Hierin worden niet alleen de traditionele milieuaspecten zoals natuur, geluid, bodem en water beschouwd. Ook nieuwere thema's zoals gezondheid, sociale cohesie en energietransitie worden hierin opgenomen. De eerste stap in de m.e.r.-procedure is het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In de NRD wordt beschreven hoe de MER van de Omgevingsvisie tot stand komt, welke onderwerpen worden onderzocht, hoe deze worden onderzocht en hoe de resultaten worden beoordeeld.

Per thema, zoals is opgesomd in de Hoofdlijnennotitie, zijn ambities/doelen opgesteld in de NRD. In de Omgevingsvisie worden deze ambities/doelen gebiedsgericht uitgewerkt.

Totstandkoming Omgevingsvisie

In 2020 is meer richting gegeven aan de Hoofdlijnennotitie. Aan het einde van de zomer heeft de gemeente in een participatietraject inwoners gevraagd hun mening te geven over onderwerpen die voor de hele gemeente gelden, zoals:

- Mobiliteitsvraagstukken
- Het economische profiel van de gemeente
- De transitie van de agrarische sector naar een duurzame en circulaire sector
- De toenemende recreatiedrukke
- Klimaatadaptatie
- Een gezonde leefomgeving
- Woningbouw
- Opwekking van duurzame energie
- Versterking van de natuur

Inwoners gaven hun mening over deze onderwerpen in een online enquête, digitale webinars, in gesprekken op straat tijdens de weekmarkt, met een briefkaart en via online webinars. Dat leverde enorm veel informatie op. Op basis hiervan stelde het college een Peilnota op. Deze nota geeft inhoudelijk richting op een aantal belangrijke onderwerpen. Het college keurde het document goed

en de gemeenteraad heeft er begin 2021 kennis van genomen. De Peilnota vormde de inhoudelijke basis voor de dorpsparticipatie. In het voorjaar van 2021 is wederom digitaal contact gezocht met inwoners uit de dorpen. Direct daarna is de Toekomstvisie opgesteld en is de afronding van de Omgevingsvisie in gang gezet. Naar verwachting wordt de concept-Omgevingsvisie begin 2022 door de gemeenteraad goedgekeurd en ter inzage gelegd, zodat inwoners er hun reactie op kunnen geven. Het is vervolgens na de verkiezingen aan de dan verkozen gemeenteraad om de Omgevingsvisie definitief vast te stellen.

2.2 Beleidsinvulling Omgevingsvisie

Hieronder zijn de ambities en de bijbehorende beleidskeuzes van de Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug opgesomd. De ambities en beleidskeuzes staan in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie. Hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie bevat een gebiedsuitwerking. In de versie van de Omgevingsvisie die in dit MER beoordeeld is, was de verbeelding van de gebiedsuitwerking nog niet opgenomen op een visiekaart. De visiekaart die bij een volgende versie van de Omgevingsvisie wordt opgenomen, is enkel een verbeelding van de tekst en geen verdieping of nadere concretisering van de tekst uit hoofdstuk 4.

Ambitie: versterking van de biodiversiteit:

1. Het Natuur Netwerk Nederland is nog niet af. We werken verder aan het realiseren van de provinciale Groene Contour: gebieden die worden toegevoegd aan het NNN om deze te versterken. We verminderen de barrièrewerking van wegen tussen natuurgebieden door faunapassages en ecoducten mogelijk te maken. Daarnaast willen we extra ecologische verbindingen realiseren buiten het NNN, ook aansluitend op gebieden buiten de gemeentegrenzen. Recreatieve groene scheggen zijn hier onderdeel van. Er wordt waar mogelijk een combinatie van natuur en water gezocht, de zogenaamde groen-blauwe verbindingen.
2. We richten ons op versterking van de biodiversiteit en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten, zowel in onze buitengebieden (Natura 2000, Heuvelrug flanken) als binnen de dorpen.
3. We werken met de provincie aan een gebiedsgerichte aanpak van de natura 2000 gebieden.
4. Om de toenemende recreatiebehoefte als gevolg van de verstedelijking te faciliteren, zetten we in de regio in op het ontwikkelen van groene 'scheggen', bijvoorbeeld tussen Odijk en Driebergen-Rijsenburg. Scheggen werken als een groene recreatieve buffer maar dienen ook als groen-blauwe verbindingzones tussen natuurgebieden. Ook zetten we in op het robuuster maken van de natuur op en aan de voet van de heuvelrug, onder andere door in te zetten op uitbreiden van het NPUH aan de flanken.
5. Op de heuvelrug zetten we in op natuurversterking door de vegetatie aan te passen op de klimaatverandering.
6. We versterken de bestaande zonering in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om zonering ook in de andere gebieden toe te passen.
7. 'Groen groeit mee' betekent voor ons dat de groen- en landschapsopgaven randvoorwaardelijk gekoppeld zijn aan (bouw)ontwikkelingen, zowel lokaal als in de regio. Binnen de bebouwde kom betekent dit een kwaliteitsverbetering van de groen-blauwe structuren. Buiten de bebouwde kom gaat

het om de versterking van de kwaliteit (groen en blauw) van het landschap. In (boven)regionaal verband zoeken we hiervoor naar nieuwe financieringsbronnen.

8. We bieden waar mogelijk ruimte aan extra bomen en bossen, zoals klimaat-, speel- en voedselbossen. Hiervoor zien we kansen op plekken waar agrarische bedrijven stoppen of gaan verduurzamen en ook op locaties binnen de Groene Contour. We maken hierbij een zorgvuldige keuze tussen kwaliteit en kwantiteit.
9. Door in te zetten op bewustwording stimuleren we inwoners, ondernemers en bezoekers om zorg te dragen voor de biodiversiteit in hun omgeving
10. Om mogelijke problemen met fluctuerende grondwaterstanden in de toekomst te voorkomen, adviseren we om grondwaterneutraal te bouwen.

Ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

11. We gaan recreatie beter faciliteren en verspreiden over de gemeente. Dat doen we door het Langbroekerweteringgebied en de noordelijke flank autoluw te maken, en wandel- en fietsverkeer te faciliteren. We onderzoeken de mogelijkheid van het vergroten van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug met deze gebieden.
12. We versterken en verfijnen de bestaande zoning in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om zoning ook in de andere gebieden toe te passen.
13. In de regio zetten we in op bereikbaarheid van natuur en landschap voor recreatie. Dit doen we door betere fiets- en OV-verbindingen binnen het Heuvelruggebied en het Krommerijgebied enerzijds, en tussen deze gebieden en het Stedelijk Gebied Utrecht anderzijds. We willen recreanten verleiden om de auto thuis te laten, of te parkeren bij zogenaamde regiopoorten.
14. We zetten in op vitale, duurzame en kwalitatieve verblijfsrecreatie, gericht op toeristen die komen voor datgene waar onze gemeente voor staat: natuur, landschap en cultuur. Dit doen we zodat de kwaliteit van de recreatieparken op niveau blijft en de lokale economie van de dorpen meer profijt heeft van het toerisme.
15. In regionaal verband streven we ernaar om 'E-bike region' te worden. Door een goede e-bike-infrastructuur met doorgaande routes willen we zo het fietsgebruik een flinke boost geven.
16. We stimuleren recreatieparken om zich te ontwikkelen tot duurzame bedrijven die rekening houden met natuurwaarden en landschappelijke kwaliteiten in hun omgeving. We willen vitale recreatieparken die worden gebruikt voor verblijfsrecreatie.

Ambitie: instandhouding van beschermde waarden

17. Bij toetsing van bouwaanvragen en andere ontwikkelingen sturen we niet alleen op behoud van monumentaal beschermd erfgoed, maar ook op gebouwen en groene structuren die geen beschermde status, maar wel cultuurhistorische waarde hebben.
18. Voor landgoederen en buitenplaatsen zetten we het beleid voort. Juist voor deze waardevolle ensembles is het belangrijk dat er voldoende economische draagkracht is om ze in stand te houden. We willen daarom flexibel omgaan met de bestemmingen van gebouwen, zodat er relatief makkelijk een passende functie te vinden is als economische drager.

19. Ook voor monumenten geldt dat verduurzaming belangrijk is om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Het gaat dan om zowel energiebesparing als -opwekking. We zoeken hierbij naar een balans tussen het verbeteren van de duurzaamheidsprestatie, het verminderen van het energieverbruik en het behoud, of zelfs herstel, van cultuurhistorische waarden. Dit is altijd maatwerk.
20. Het is van belang om bekende archeologische vindplaatsen, zoals grafheuvels en raatakkers, zichtbaar en beleefbaar te maken.
21. We willen de historische kwaliteit van het landschap versterken door de aanleg van kleine landschapselementen te stimuleren, wat gelijk een positieve bijdrage levert aan de biodiversiteit.
22. We onderzoeken in welke delen van de dorpen het mogelijk is om regels over ruimtelijke kwaliteit (welstand) te versoepelen.

Ambitie: een gezonde en duurzame leefomgeving

23. We willen dat de sanering van asbestdaken doorgaat, en stimuleren eigenaren van asbestdaken om ze te laten verwijderen.
24. We willen de huidige bodemkwaliteit conform de wettelijke normen behouden en verslechtering hiervan voorkomen.
25. We streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit, waarbij wordt toegewerkt naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof.
26. We onderzoeken de mogelijkheden voor het gebruik van strengere geurnormen voor veehouderijen rond de dorpen.
27. Overlast door geluid en trillingen willen we zoveel mogelijk voorkomen, en we beschermen gebieden met stilte.
28. We streven naar behoud van donkerte en voorkomen van lichthinder in de gemeente. We houden hierbij rekening met veiligheid en veiligheidsbeleving en hanteren het uitgangspunt 'donker waar het kan, licht waar het moet'.

Ambitie: onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

29. De komende tien jaar monitoren we of met inbreiding wordt voldaan aan de vitaliteitsambities en woonbehoeften. Of dat er alsnog locaties voor nieuwe woningen buiten 'de rode contour' moeten worden gezocht. Randvoorwaarde is ook hier dat dit bij het karakter van het dorp past en dat inpassing plaatsvindt met aandacht voor de omgeving.
30. We onderzoeken de ontwikkeling van een gemengd woon-werkgebied rond het hoogwaardige OV-knooppunt Driebergen-Zeist, waarbij ruimte is voor kleinschalige kantoren.
31. Woningen op toekomstige ontwikkellocaties voor wonen en werken dienen natuurinclusief, klimaatadaptief en energieneutraal te zijn. Om de omgeving zo groen mogelijk te houden, hebben we een voorkeur voor compacte bouw.
32. Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen sturen we op de bouw van diverse wijken met voldoende sociale huur- en middeldure woningen.
33. We bieden waar mogelijk ruimte aan woonvormen die gericht zijn op (mantel)zorg, omkijken naar elkaar, en begeleid wonen. Voor kwetsbare mensen zien we met name ruimte in wijken waar voldoende sociale draagkracht is.

34. Kleinschalige woningbouw in het buitengebied kan plaatsvinden op de locaties van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). Daarbij hebben wij voorkeur voor meerdere kleinere woningen in plaats van één grote woning. Ook willen we stimuleren dat bij meerdere VAB-locaties de te bouwen woningen geclusterd worden op één gunstig gelegen locatie.

Ambitie: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp

35. Publieksaantrekkende bedrijven en winkels beperken we zoveel mogelijk tot de centrumgebieden.
36. Bij OV-knooppunten bieden we ruimte aan grootschaliger kantoren.
37. We vinden dat iedereen een passende baan moet kunnen vinden. Daarom bieden we ruimte aan social enterprises, zoals zorghoreca en zorgboerderijen, waar mensen onder begeleiding kunnen werken en leren.

Ambitie: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners

38. We bieden ruimte aan (buurt)initiatieven die bijdragen aan informele zorg.
39. Overmatig alcoholgebruik en roken ontmoedigen wij. We volgen daarin het landelijke doel van rookvrije scholen en sportterreinen in 2025.
40. We willen - ook voor kwetsbare groepen - meer en betere mogelijkheden om direct vanuit de dorpen de omringende natuur te bereiken.
41. In wijken waar relatief meer sprake is van gezondheids- of sociale problematiek hebben we extra aandacht voor een goede inrichting en goed beheer van de openbare ruimte die uitnodigt tot spelen en ontmoeten.
42. Bij de inrichting van nieuwe buurten en wijken houden we er rekening mee dat kinderen veilig buiten kunnen spelen. Ook ondersteunen we burgerinitiatieven voor speelvoorzieningen waar mogelijk.
43. We nodigen uit tot gezond beweeggedrag door te zorgen voor veilige fietspaden, zowel in als tussen de dorpen.

Ambitie: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

44. We omarmen de Right to Challenge en bieden ruimte aan lokaal initiatief. We kijken bij zo'n initiatief actief mee waar de ruimtelijke mogelijkheden liggen.
45. In een aantal dorpen geven we het centrum een impuls, om zo een gezellige ontmoetings- en verblijfsplek te creëren.
46. Op plekken waar de vitaliteit en het voortbestaan van maatschappelijke of commerciële voorzieningen onder druk komen te staan, onderzoeken we of het clusteren van voorzieningen een oplossing biedt. Bij eventuele nieuw- of verbouw houden we rekening met toekomstige vitaliteitsscenario's, zodat een accommodatie hier aan tegemoet kan komen.
47. We willen dat de voorzieningen in de dorpen te voet, met de fiets en het OV bereikbaar zijn. Daarom onderzoeken we waar er sprake is van knelpunten en gaan we aan de slag om die weg te nemen.
48. Voor sportaccommodaties gaan we voor kwaliteit boven kwantiteit. We stimuleren daarom samenwerking tussen sportverenigingen.

Ambitie: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

49. We zijn scherp op ondermijnende activiteiten. We zetten ons in voor gezond ondernemerschap en het tegengaan van leegstand, om zo ondermijning op bedrijventerreinen en andere bedrijfslocaties te voorkomen.
50. In het bosgebied treffen we maatregelen om risico's van natuurbranden te verkleinen. Denk aan het aanleggen van corridors met brandvertragende vegetatie.
51. We treffen de juiste maatregelen om de risico's bij overstromingen te beperken.
52. Op (toekomstig) risicovolle locaties sturen we actief op veiligheid en preventie.
53. We zorgen voor veilige fietspaden, zowel tussen als binnen de dorpen. Slimme fietspadverlichting kan hier aan bijdragen.

Ambitie: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans

54. We streven naar zo veel mogelijk behoud en versterking van het eigen karakter van elk van de dorpen. De 'dorpsgerichte' inrichting en het karakter van de openbare ruimte in de unieke dorpen vormen het uitgangspunt voor het beheer en de nieuwe aanleg.
55. Voor het bevorderen van de participatie en de gezondheid van onze inwoners zijn een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte essentieel.
56. Bij het beheer en de inrichting van de openbare ruimte kiezen we voor duurzame processen en materialen.

Ambitie: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente

57. We zetten in op een economische agenda gericht op groene, duurzame innovatie.
58. We bieden ruimte aan bedrijven die:
 - binnen de doelstellingen van onze economische agenda passen;
 - zich kunnen vestigen rond een (OV-)knooppunt (ook qua karakter), of waarvan de vestiging tot weinig extra verkeersbewegingen leidt.
59. We bieden geen ruimte aan nieuwe, grote bedrijven met weinig werkgelegenheid, bedrijven die onze mobiliteit flink belasten (zoals logistieke bedrijven), onevenredig veel energie gebruiken (zoals datacenters), of bedrijven die met veel arbeidsmigranten werken.

Ambitie: een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering

60. We streven naar klimaatadaptieve inrichting van zowel bestaande als nieuwe gebouwen en percelen.
61. Voor de openbare ruimte hanteren wij het 'groen, tenzij'-principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is, passen we deze toe. De ruimte voor het overige groen wordt ingericht.
62. Het groen in de dorpen is essentieel om de dorpen koel en leefbaar te houden. Zinloze verharding vervangen we door groen, we zorgen voor voldoende schaduw van bomen en stimuleren de toepassing van groene gevels en daken.
63. We streven ernaar dat wateroverlast bij extreme buien beperkt blijft en dat hoofdwegen, drinkwater en energievoorziening blijven functioneren. In de dorpen zorgen we dat overtollig water optimaal bovengronds of ondergronds geïnfiltreerd kan worden. Dit is maatwerk; niet alle gebieden lenen zich voor dezelfde oplossing.

64. We streven samen met de agrarische sector naar een klimaatadaptieve landbouw, waarbij onder andere water optimaal wordt vastgehouden.
65. In de bossen op de heuvelrug willen we het hemelwater zoveel mogelijk laten infiltreren in de bodem ten behoeve van de natuur.

Ambitie: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95% minder CO2-uitstoot dan in 1990

66. We houden als gemeente zo veel mogelijk de regie over waar welke maatregelen voor duurzame energieopwekking worden gerealiseerd binnen het gemeentelijk grondgebied.
67. Ons streven is dat er in 2025 0,08 TWh aan duurzame energie wordt opgewekt binnen onze gemeente door middel van windmolens, zonnevelden, zonnepanelen op daken en eventuele nieuwe technieken.
68. We willen bij windenergie en zonnevelden toe naar gedeeld eigendom, waarbij minimaal 50% in handen is van de inwoners en ondernemers in de directe omgeving van de betreffende energieopwekking. Daarmee volgen we het landelijk Klimaatakkoord van 2019.
69. Bij nieuwbouw van bedrijfspanden streven we ernaar dat de gebouwen en bijbehorende terreinen zelf de benodigde energie (warmte, elektriciteit en mobiliteit) duurzaam opwekken.
70. We blijven inzetten op energiebesparing bij bedrijven en particuliere woningen.
71. Bij initiatieven voor duurzame opwekking door middel van windmolens of zonnevelden speelt een aantal randvoorwaarden, die per landschapstype verschillen. Deze zijn beschreven in ons afwegingskader Energie in Landschap. In zijn algemeenheid zijn dat:
- inpassing en aansluiting op het landschap
 - aansluiting op andere gemeentelijke doelstellingen
 - maatschappelijk draagvlak
 - efficiency
72. De opwekking van duurzame energie via zonnepanelen op daken kan andere ruimtelijke belangen raken. Bij monumentale panden en panden in een beschermd dorpsgezicht staan we welwillend tegenover zonnepanelen op daken, ook als deze in het zicht komen. Het kappen van bomen vanwege schaduwwerking op zonnepanelen is slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk en is altijd maatwerk.
73. We stimuleren gedragsverandering, energiebesparing en de inzet van andere duurzaamheidsmaatregelen door actief informatie te delen met inwoners en ondernemers.

Ambitie: ontlasting van het wegennet

74. Verstedelijking in de regio mag niet leiden tot extra of zwaardere bewegingen van auto- en vrachtverkeer door onze gemeente. Dat is voor ons een voorwaarde.
75. Station Driebergen-Zeist is een OV-knooppunt in het regionale mobiliteitsnet rond Utrecht. We zetten in op hoogfrequent treinvervoer en behoud van de IC-status op station Driebergen-Zeist. Functieverrijking met bijvoorbeeld kantoren en woningen en verdichting van de directe omgeving van het knooppunt is daarbij een voorwaarde.
76. We onderzoeken of verplaatsing van treinstation Maarn richting Maarsbergen mogelijk is met het oog op een betere verbinding met de omliggende dorpen en gemeenten. Daarmee zou het een OV-knooppunt worden. Voor woningbouw zien we hier voorlopig alleen ruimte voor zover nodig vanuit het oogpunt van de vitaliteit van Maarsbergen.

77. Met een aansluiting op de A12 in Maarn in de richting van Arnhem kunnen we de lokale wegen ontlasten. Deze aansluiting zien wij alleen als mogelijkheid wanneer deze geen negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid in de dorpen en de kwaliteit van de natuur, vanwege eventuele verkeersaanzuigende werking. Voor het verkeer op de N227 zoeken we daarom naar een oplossing die daaraan tegemoetkomt.
78. Om reizen met het openbaar te stimuleren, faciliteren we ketenmobiliteit: de bus en/of trein als hoofdvervoermiddel en voor- en natransport met de fiets.
79. Het regionale vervoerssysteem voorziet niet in de bereikbaarheid van lokale voorzieningen op wijkniveau, zoals wijkcentra en zorginstellingen. Om de hierdoor dreigende vervoersarmoede en afnemend welzijn op te vangen, zetten we in op behoud van kleinschalige OV-systemen, zoals de buurtbus en belbus.
80. Veilige (snel)fietspaden dragen bij aan het verder terugbrengen van de druk van gemotoriseerd verkeer op de wegen. Ze stimuleren bovendien beweging. We werken aan verbindingen tussen Utrecht en Veenendaal, tussen Cothen en Amersfoort en tussen Leersum en Amersfoort.
81. Het gebruik van elektrische auto's stimuleren we door de aanleg van particuliere en openbare oplaadvoorzieningen en ook elektrische deelautosystemen te faciliteren.
82. In de dorpscentra zetten we in op bereikbaarheid voor voetgangers en fietsers. De leefbaarheid in het centrum gaat hier vóór directe bereikbaarheid van winkels met de auto.
83. We willen de leefbaarheid in de dorpen bevorderen. We staan open voor nieuwe mogelijkheden die de negatieve effecten van de verkeersdruk op de N225 terug kunnen dringen.
84. We gaan voor veilige wegen voor mens en dier. Daar waar het goed is voor de veiligheid en de natuur verlagen we de maximumsnelheid.
85. We willen het vrachtverkeer in onze gemeente verminderen. We omarmen innovatieve initiatieven die daaraan bijdragen.

Ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

86. We hechten aan vitaliteit van agrarische bedrijven in het buitengebied, ook met het oog op het voorkomen van ondermijning en verrommeling.
87. In het landbouwkerngebied van Maarsbergen in de Gelderse Vallei is ruimte voor de bestaande agrarische bedrijven in hun huidige omvang, onder de voorwaarde dat zij op korte termijn hun bedrijfsvoering verduurzamen. Voor dit landbouwkerngebied volgen we steeds het landelijk en provinciaal beleid.
88. In de overige gebieden gaat de agrarische transitie sneller: daar werken we toe naar duurzame kringlooplandbouw. We zien bij deze agrarische transitie ruimte voor experimenten en extra functies.
89. We willen toe naar een voornamelijk lokale afzetmarkt voor agrarische producten. We stimuleren daarom het kopen en recreëren bij lokale ondernemers. Met onze gemeentelijke organisatie geven we het voorbeeld door zoveel mogelijk lokaal af te nemen.

3 Hoe is het milieuonderzoek uitgevoerd en wat is er onderzocht?

In het planMER is beoordeeld wat de effecten op hoofdlijnen zijn. De effecten in dit planMER zijn beschreven door aan te geven wat de invloed van de ambities en beleidskeuzes op het kwaliteitsniveau van de indicator is. Het kan ook gezien worden als kans voor positieve effecten en risico's op negatieve effecten. Deze risico's en kansen zijn in beeld gebracht met kwalitatieve inschattingen van experts. Dit planMER is opgesteld in de volgende 5 stappen:

- Stap 1: vaststellen beoordelingskader
- Stap 2: beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)
- Stap 3: Bepalen relatie beleid en indicatoren MER
- Stap 4a: Effectbeoordeling
- Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)
- Stap 5: Afronden planMER

3.1 Stap 1: Vaststellen beoordelingskader

Als eerste stap is het beoordelingskader opgesteld. In het beoordelingskader staan per thema enkele indicatoren waarop de effecten van het beleid van de Omgevingsvisie worden beoordeeld. Van iedere indicator is beschreven met behulp van welk beoordelingsparameter het effect wordt bepaald.

Als onderdeel van het beoordelen van de huidige situatie en autonome ontwikkeling heeft een zogenaamde HSAO sessie plaatsgevonden met de gemeente Utrechtse Heuvelrug. HSAO staat voor 'Huidige Situatie en Autonome Ontwikkelingen'. Hieruit is naar voren gekomen dat de gemeente 'verkeersveiligheid' en 'passende woningvoorraad' in de PlanMER wil opnemen als indicator, omdat zij het belangrijke thema's vindt. De gemeente wil namelijk ook beleid opnemen in de Omgevingsvisie ten aanzien van verkeersveiligheid en een passende woningvoorraad. In onderstaande tabel is het definitieve beoordelingskader te zien.

Tabel 3.1 Beoordelingskader effectbeoordeling

Thema	Indicatoren	Criterium/beoordelingsparameter
Klimaatadaptatie	Wateroverlast	Hoeveelheid overlast binnen stedelijk gebied bij een bui van 70 mm / 2 uur.
	Waterveiligheid	Overstromingsrisico
	Hitteoverlast	Aantal gehinderden door hitte.
	Droogte	Mate van het droogterisico
Mobiliteit	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid via de weg, OV en fiets
	Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Aandeel fiets als hoofdvervoersmiddel in alle verplaatsingen. Aandeel OV als hoofdvervoersmiddel in alle verplaatsingen.
	Verkeersveiligheid	Aantal verkeersslachtoffers.

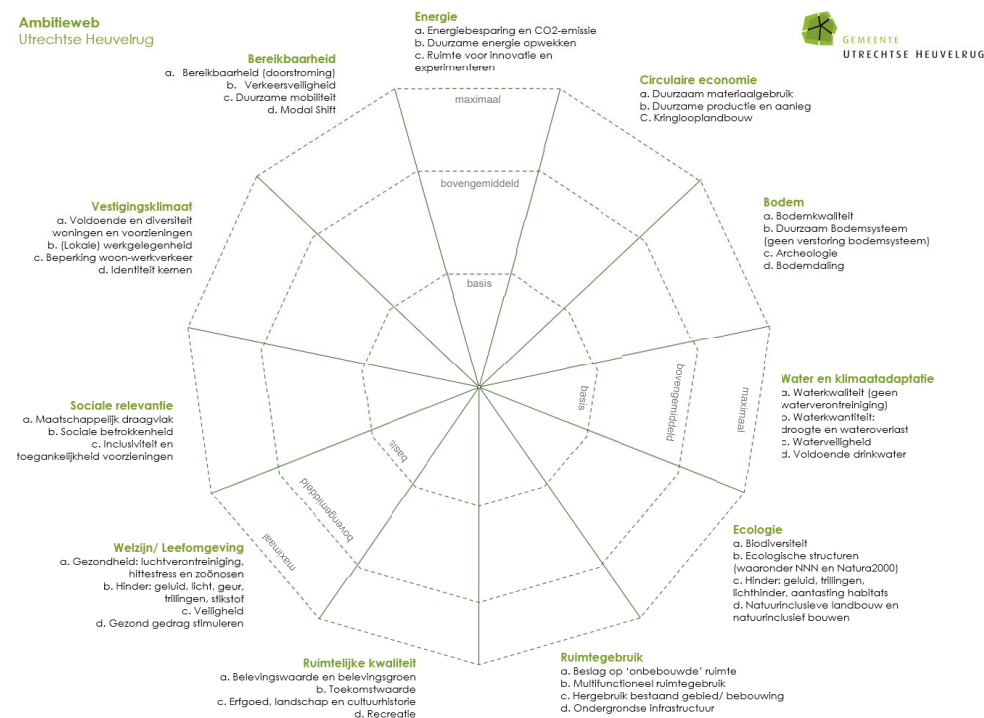
Thema	Indicatoren	Criterium/beoordelingsparameter
Gezondheid beschermen en bevorderen	Geluid	Aantal (ernstig) gehinderden door industrielawaai, verkeerslawaai en railverkeerslawaai.
	Luchtkwaliteit	Concentraties NO ₂ , PM10, PM2,5. Aantal blootgestelde inwoners aan overschrijdingen WHO richtwaarde.
	Geur	Afstand tussen geurgevoelige bestemmingen en industrieën, veehouderijen, bedrijven, et cetera
	Zoönosen	Afstand tussen woningen (gevoelige bestemmingen) en bronnen (veehouderijen) Nieuwe bronnen niet dichterbij dan 200-2.000 m van woningen. >2.000 m = goed 200 – 2.000 m = redelijk <200 m = slecht
	Externe veiligheid	Externe veiligheid: aantal potentiële slachtoffers.
	Stimuleren om te bewegen	Mogelijkheden om te bewegen en te sporten.
	Sociale voorzieningen	Nabijheid sociale voorzieningen (bibliotheek, scholen, multifunctionele centra, buurt/wijkcentrum, openbaar zwembad.)
Ruimtelijke kwaliteit	Groene omgeving	Hoeveelheid groen per inwoner en waardering inwoners. Alles wat groen is buiten, zowel in buitengebied als in de kernen.
	Energietransitie	Aandeel duurzame energie ten opzichte van doelstellingen Rijk.
	Landschap en cultuurhistorie	Status cultuurhistorische zones / beschermde en erkende cultuurhistorische elementen en gebieden. Status landschap / kwaliteit van het landschap.
	Passende woningvoorraad	Passende woningvoorraad en voldoende woningen.
Natuur	Natura 2000	Staat van instandhouding
	Natuur Netwerk Nederland	Oppervlak, samenhang, wezenlijke kenmerken en waarden; trends van soorten en levensgemeenschappen.
	Biodiversiteit	Afname/toename omvang biodiversiteit en aantallen rode lijstsoorten.
Bodem en water	Bodemkwaliteit	Mate van bodemverontreiniging.
	Drinkwater	Voldoende schoon drinkwater.
	Waterkwaliteit	Kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater.
	Bodemdaling	Gevoeligheid voor bodemdaling.

3.2 Stap 2: Beschrijven en beoordelen van huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)

Voor de beoordeling van de referentiesituatie is voor elke indicator een beoordeling gegeven van het kwaliteitsniveau (toestand) van zowel de huidige situatie als de autonome ontwikkeling. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, redelijk en slecht. Deze beoordeling is voor alle indicatoren uit het beoordelingskader onderbouwd in factsheets (zie bijlage 1). Waar mogelijk is gebruik gemaakt van kaartmateriaal om zo ruimtelijk te kunnen duiden waar bepaalde kansen of knelpunten optreden. De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover in stap 4a het effect van het beleid in de Omgevingsvisie is afgezet.

3.3 Stap 3: Ambitiewebsessie en vaststellen uitgangspunten effectbeoordeling

In deze stap is samen met de gemeente Utrechtse Heuvelrug in een ambtelijke werksessie voor 11 thema's het ambitieniveau van de gemeente bepaald. Hiervoor is gebruik gemaakt van het ambitieweb (zie figuur 3.1) waarbij de thema's zijn onderverdeeld in ecologische (planet), economische (profit) en sociale (people) belangen. Het ambitieweb is een instrument om de ambities van de gemeente te bepalen voor verschillende thema's, zoals ruimtelijke kwaliteit, ecologie en bereikbaarheid in het licht van de opgaven binnen de gemeente. Op het ene thema zijn namelijk hogere ambities en grote uitdagingen binnen de gemeente dan op de andere. Door het ambitieweb in te vullen werd voor de gemeente inzichtelijk welke ambities goed samen gaan en welke botsen. Door de ambities af te wegen tegen het kwaliteitsniveau van de referentiesituatie werd inzicht gegeven in hoe grote de opgave is om een bepaalde ambitie te halen.

Figuur 3.1 Voorbeeld leeg ambitieweb zoals ingevuld in de ambitiewebsessie

De gemeente heeft de uitkomsten van de werksessie ambtelijk gebruikt in de uitwerking van de ambities die in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie zijn meegenomen. Vooral de tegenstelling tussen verschillende ambities nam ze daarin mee, zoals bijvoorbeeld de ambitie op het meer opwekken van duurzame energie ten opzichte van het behoud van landschappelijke waarden. Het gebruik van het ambitieweb gaf daarmee een manier om ambities meer in samenhang met elkaar te beschouwen, zoals de Omgevingswet ook voorstaat.

3.4 Stap 3: Bepalen relatie tussen beleid en indicatoren MER

In deze stap is per beleidsuitspraak bepaald met welke indicatoren uit het beoordelingskader er een relatie is. Zie hiervoor de tabel in bijlage 2. Alleen voor de indicatoren waar een relatie is met een beleidskeuze zijn deze beoordeeld in stap 4a.

3.5 Stap 4a: Effectbeoordeling

In stap 4a is het beleid van de Omgevingsvisie beoordeeld. In het MER zijn de ambities en beleidskeuzes uit hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie beoordeeld met aanvullingen uit de gebiedsuitwerking in hoofdstuk 4 van de visie, voor zover het om een relevante concrete uitwerking betreft van de beleidskeuzes.

In stap 4a is het beleid van de Omgevingsvisie beoordeeld op:

1. Invloed van beleid op kwaliteitsniveau per indicator
2. Synergie en strijdigheden tussen ambities
3. De mate waarin het bijdraagt aan het behalen van ambities ('doelbereik')

Deze punten worden hieronder toegelicht.

1 Invloed van beleid op kwaliteitsniveau per indicator

Met de effectbepaling zijn de effecten van het beleid uit de Omgevingsvisie in relatie tot de referentiesituatie onderzocht. Per indicator is gekeken naar het kwaliteitsniveau in de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) en of de Omgevingsvisie daar een positieve, geen of beperkte, of negatieve invloed op heeft. Deze beoordeling is ook in een werksessie met betrokken ambtenaren besproken, waarbij is gekeken of het beleid dat een negatieve invloed op een indicator had nog aan te passen was en/of met voorwaarden aangevuld konden worden in een volgende versie van de Omgevingsvisie, om zo de negatieve invloed te verminderen of weg te nemen.

Positieve invloed

Geen of beperkte invloed

Negatieve invloed

Sessie bespreken concept effectbeoordeling

Tijdens een sessie met de gemeente is de opgestelde concept effectbeoordeling besproken. Het doel van de sessie was tweeledig. Ten eerste was het doel om alle beoordelingen te bespreken en opmerkingen hierover te verzamelen om tot een definitieve effectbeoordeling te komen. Ten tweede is, samen met de betrokken ambtenaren gekeken of en hoe negatieve effecten nog te voorkomen waren door aanpassing van het beleid van de Omgevingsvisie en/of door in een opvolgend programma voorwaarden/maatregelen op te nemen.

2 Synergie en strijdigheden tussen ambities

In de beoordeling is ook inzichtelijk gemaakt wat de mogelijkheden voor synergie en de strijdigheden zijn tussen ambities en onderliggende beleidskeuzes in de Omgevingsvisie. Anders gezegd: welke ambities en beleidskeuzes versterken elkaar (synergie) en welke belemmeren elkaar (strijdigheid).

3 De mate waarin het bijdraagt aan het behalen van ambities ('doelbereik')

In deze stap is beoordeeld of het beleid van de Omgevingsvisie er toe leidt dat de voorafgestelde ambities ook behaald kunnen worden. Per ambitie is gekeken naar de beleidskeuzes die in de Omgevingsvisie bij de betreffende ambities zijn opgenomen. De beleidskeuzes in de Omgevingsvisie van de gemeente zijn grofweg in te delen in subambities en maatregelen. Wanneer het maatregelen betreft, kan een uitspraak over doelbereik worden gedaan. In het geval dat de beleidskeuzes feitelijk subambities en/of te weinig concreet zijn (denk aan "we zetten ons in voor..." of we streven naar..."), is het niet goed mogelijk om een uitspraak te doen over het behalen van ambities.

Bij het doelbereik brengen we per ambitie in beeld:

- Het beleid levert geen bijdrage om het doel te behalen
- Het beleid levert wel een bijdrage, maar niet genoeg om het doel helemaal te behalen
- Het beleid levert een bijdrage waardoor er een reële kans is dat het doel behaald wordt

We beoordelen dit op een vijfpuntsschaal. Daarbij geven we in een grafiek aan hoe groot de onzekerheid is in de mate waarin de ambitie wordt behaald. De onzekerheid wordt groter naarmate autonome ontwikkelingen mee spelen (bijvoorbeeld: wanneer rijden alle voertuigen emissieloos?) en/of als de gemeente afhankelijk is van andere partijen (denk aan bijvoorbeeld klimaatadaptatie aan waterschappen, projectontwikkelaars, woningcorporaties en vastgoedeigenaren). De bandbreedte van onzekerheid geeft dus aan hoeveel de gemeente zelf doet aan het behalen van de gestelde ambities.

Sessie bespreken concept beoordeling doelbereik

Op 7 oktober 2021 hebben de m.e.r.-adviseurs van TAUW de concept beoordeling van het doelbereik besproken met ambtenaren van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Op basis van de inzichten heeft de gemeente vervolgens enkele ambities aangescherpt.

De effectbeoordeling is kwalitatief uitgevoerd op basis van een **deskundigenoordeel**. Voor de beschrijving en beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) per thema zijn experts van TAUW ingezet. In diverse rondes zijn door de experts de kwaliteit en compleetheid beoordeeld. Waar nodig zijn de referentiesituaties daarop aangescherpt. Zij hebben op basis van beschikbare informatie beoordeeld wat het kwaliteitsniveau is per indicator, en wat het effect is van het nieuwe beleid uit de Omgevingsvisie. Vervolgens zijn door experts van TAUW op kwalitatieve wijze de kansen en risico's op positieve en negatieve effecten van het nieuwe beleid beoordeeld. In verschillende rondes is door experts van de gemeente op juistheid, navolgbaarheid en compleetheid gecontroleerd.

3.6 Stap 4b: Passende beoordeling (Wet natuurbescherming)

De Omgevingsvisie maakt ontwikkelingen zoals woningbouw en een intensivering van bedrijventerreinen mogelijk. Dit kan leiden tot een toename van verkeer. Hierdoor is stikstofdepositie op de Natura 2000 gebieden Rijntakken, Kolland & Overlangbroek en de Oostelijke Vechtplassen en verstoring van deze gebieden door licht en geluid niet uit te sluiten. De Natura 2000-gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek liggen binnen de gemeentegrenzen. Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen is buiten de gemeente gelegen. Ook Natura 2000-gebieden op afstand van de gemeente kunnen mogelijke effecten ondervinden van de ontwikkelingen die door de Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug mogelijk worden gemaakt. Om die reden zijn die gebieden ook meegenomen in de Passende Beoordeling.

Wanneer significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, is een passende beoordeling conform de Wet natuurbescherming noodzakelijk. De passende beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de visie. De beoordeling is kwalitatief, want een gedetailleerd kwantitatieve beoordeling is pas mogelijk bij een omgevingsplan of specifiek programma. De passende beoordeling bestaat uit een beschrijving van de negatieve effecten van het beleid van de Omgevingsvisie op de instandhoudingsdoelen, een overzicht van welk beleid zorgt voor minder stikstofdepositie en mogelijke mitigerende maatregelen of randvoorwaarden voor verlaging van stikstofdepositie. De passende beoordeling is onderdeel van het planMER (hoofdstuk 4.4).

3.7 Stap 5: Afronden planMER

De resultaten van voorgaande stappen komen samen in het milieueffectrapport. We hebben het rapport na iedere stap steeds verder ingevuld. Daarbij zijn de onderdelen mitigerende maatregelen, leemten in kennis en monitoring en evaluatie toegevoegd.

4 De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie

In dit hoofdstuk worden in paragraaf 4.1 de effecten van het beleid uit de Omgevingsvisie beschreven. Dit wordt uitgedrukt in de invloed van de Omgevingsvisie op kwaliteit, of anders gezegd de toestand van de referentiesituatie. De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de situatie bij ongewijzigd beleid (autonome ontwikkeling). Een gedetailleerde beschrijving van de kwaliteitsniveaus van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling per indicator is opgenomen in bijlage 1 (factsheets HSAO). In paragraaf 4.2 is beschreven hoe het beleid uit de Omgevingsvisie elkaar versterkt of juist strijdig is. In paragraaf 4.3 is beschreven in welke mate het nieuwe beleid bijdraagt om de gestelde ambitie te halen (doelbereik). De passende beoordeling conform Wet natuurbescherming is beschreven in paragraaf 4.4.

4.1 Effecten van het beleid van de Omgevingsvisie (invloed op kwaliteitsniveaus)

4.1.1 Klimaatadaptatie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie wateroverlast

Het beleid in de Omgevingsvisie heeft een positieve invloed voor het thema wateroverlast. De ambitie 'een omgeving die aangepast is op de gevolgen van klimaatverandering' heeft als specifieke maatregel het streven dat wateroverlast beperkt blijft, en dat hoofdwegen, drinkwater en energievoorziening blijven functioneren (beleidskeuze 63). Ook draagt het 'groen, tenzij-principe' (beleidskeuze 61) en het vervangen van zinloze verharding door groen (beleidskeuze 62) positief bij aan het verminderen van wateroverlast. Er zijn ook een aantal beleidskeuzes die mede effect hebben op de effectbeoordeling voor wateroverlast.

De gemeente heeft de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen in haar Omgevingsvisie. De keuze voor 'groen groeit mee' heeft geen positief effect op de wateroverlast omdat er nog steeds sprake is van 'verdichting die ten koste gaat van groen' (beleidskeuze 7). Een netto verharding dus. Het effect van het streven naar een robuust en veerkrachtig watersysteem, waarbij water optimaal vastgehouden wordt in het bodem- en watersysteem, is in

potentie positief, maar is voor deze ambitie niet expliciet gemaakt. Het gebruik van groene scheggen als planologisch kader kan wateroverlast verergeren, of verminderen. Dit is afhankelijk van de aansluiting op het bodem-watersysteem. De groene scheggen zijn niet aangelegd op basis van de hoogtegradiënten. Daarom wordt het water sneller afgevoerd, waardoor het effect van wateroverlast mogelijk verergerd.

Hiernaast sluit de woningbouwprogrammering aan op de kans op wateroverlast. De ambitie gaat uit van inbreiding en klimaatadaptieve bouw en beperkte woningbouwprogrammering op vrijkomende agrarische locaties. 'Klimaatadaptief bouwen' is echter niet verder toegelicht. Positief is de nadruk op 'compacte bouw' (beleidskeuze 31). Echter is er ook nadrukkelijk sprake van de mogelijkheid wel te bouwen buiten de huidige rode contour na 10 jaar. Netto zal dit een toename van de verharding betekenen, bij inbreiding en als na 10 jaar toch verder gebouwd gaat worden.

Wateroverlast kan gevolgen hebben voor de ambitie om "een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving" te realiseren. Een negatief punt is de wens ouderen langer zelfstandig te laten wonen, omdat die bij situaties van wateroverlast kwetsbaarder zijn door mindere mobiliteit en zelfredzaamheid. De kwetsbaarheid voor situaties van wateroverlast neemt dus toe.

De ambitie om zowel overstromingen door hevige regenval (wateroverlast) te voorkomen als de gevolgen te beperken heeft een positief effect. Schade wordt beperkt door water zoveel als mogelijk te geleiden, dit heeft een positief effect op de gevolgen van wateroverlast. Het totale positieve effect wordt wel verminderd door de netto toename van verharding en de toenemende kwetsbaarheid van de bevolking door onder andere het sociale beleid.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie waterveiligheid

Het beleid van de Omgevingsvisie zorgt voor potentieel grotere gevolgen op het gebied van waterveiligheid. De belangrijkste reden hiervoor is dat er sprake is van een toename van woningen in het gebied waar er kans is op overstroming. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie geen specifiek beleid opgenomen gericht op waterveiligheid anders dan dat er actief wordt samengewerkt aan risicoverkleining. Er is echter wel een toename van woningen op agrarische terreinen.

Bij de inbreiding is geen aandacht voor specifieke maatregelen gericht op gevolgbeperking van overstromingen. Een voorbeeld hiervan is de inbreidingslocatie Valentijn in Driebergen, waar maximaal 30 woningen gerealiseerd worden in het gebied dat beschermd wordt door de Lekdijk. Netto gezien neemt het overstromingsrisico door de potentieel grotere gevolgen dus toe. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie beperkt, aangezien het om een minimaal negatief effect gaat.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie hitteoverlast

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft specifieke aandacht voor hitteoverlast. De belangrijkste beleidskeuzes zijn het stimuleren van voldoende schaduw en het 'groen, tenzij' principe (beleidskeuzes 62 en 61). Hitte wordt in grote mate gedempt door de aanwezigheid van groen, waardoor het effect van de Omgevingsvisie op hitteoverlast enigszins positief is. Hitteoverlast zal

echter ook toenemen door het inbreidingsbeleid. Meer bebouwing per hectare zorgt namelijk voor een hogere hitteoverlast doordat er meer verhard oppervlak is, ondanks de inzet op groene ruimte, gevels en daken. Verharding (zowel bestrating, daken als gevels) weerkaatst zonlicht en slaat warmte langer op dan onverhard gebied. Dit effect kan op hete dagen meerdere graden Celsius schelen. Ook is de beleving van hitte als overlast groter in een verharde omgeving dan in een groene omgeving.

Door zowel positieve als negatieve effecten is er per saldo geen of een beperkte invloed van de Omgevingsvisie op de indicator hitteoverlast.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie droogte

De gemeente Utrechtse Heuvelrug geeft in haar Omgevingsvisie droogte een prominente rol en wijdt er een breed scala aan maatregelen aan. De groene ambitie helpt om droogte-effecten in de bebouwde kom tegen te gaan, evenals de nadruk op het infiltreren van regenwater in het buitengebied van de gemeente (beleidskeuze 65). De toenemende kans op bosbranden door langdurige droogte wordt tegengegaan door corridors aan te leggen (beleidskeuze 50). Deze helpen tegen de verspreiding van bosbranden.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug kiest er voor om groen klimaatbestendig aan te leggen. Dit is positief voor wat betreft de robuustheid van het groen tegen droge periodes. Een kanttekening daarbij is dat er ook gezocht wordt naar nieuwe kwelnatuur die juist kwetsbaar is voor droogte. Dit natuurtype is kwetsbaar voor droogte omdat als het water opdroogt ook de daarvan afhankelijke soorten sterven. Kwelnatuur is dus juist niet 'klimaatbestendig groen'.

In de Omgevingsvisie wordt verder de nadruk gelegd op een meer diverse agrarische sector met nadruk op kringlooplandbouw. Op deze wijze landbouw bedrijven is robuuster voor droogte om twee redenen. Kringlooplandbouw is in potentie beter bestand tegen extremere weersomstandigheden. Ten tweede betekend een divers functieprofiel dat bij kringlooplandbouw past dat agrariërs financieel minder afhankelijk zijn van het slagen van hun oogst. Met beleidskeuze 64 wordt de landbouw geacht meer water vast te houden, hierdoor worden de effecten van droogte tegengegaan.

Er is ook expliciet aandacht voor archeologische sporen in de bodem die door droogte aangetast kunnen worden. Dit is gekoppeld aan het in situ conserveren van archeologische waardevolle artefacten in het gebied.

De gemeente adviseert om grondwaterneutraal te bouwen. Zo wordt nieuwe bebouwing minder kwetsbaar voor grondwaterfluctuaties die op kunnen treden tijdens droge perioden. Ze ambiëert echter ook de aanleg van meer bos, wat een natuurtype is dat relatief veel water vraagt. Hierdoor is er kans dat er in bepaalde gebieden tijdens droogte meer water gevraagd wordt dan dat er aanwezig is. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie positief voor wat betreft de indicator droogte in de gemeente Utrechtse Heuvelrug.

4.1.2 Mobiliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bereikbaarheid

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente de ambitie opgenomen om het wegennet te ontlasten. Het wegennet binnen de gemeente laat niet meer drukte toe. Veel drukte op de gemeentelijk wegen wordt veroorzaakt door doorgaand gemotoriseerd vervoer. In de Omgevingsvisie zijn beleidskeuzes opgenomen die kunnen zorgen voor een betere bereikbaarheid. Daarentegen zullen verschillende beleidskeuzes juist leiden tot meer drukte op het wegennet en een verminderde bereikbaarheid. In onderstaande paragraaf worden eerst de beleidskeuzes benoemd die tot een verbetering van de bereikbaarheid leiden en daarna de beleidskeuzes die tot een verslechtering leiden.

In de Omgevingsvisie is de beleidskeuze (74) opgenomen dat verstedelijking niet mag leiden tot extra vervoersbewegingen van auto's en vrachtwagens. De gemeente stelt dit als voorwaarde. Het is echter niet duidelijk hoe zij aan die voorwaarde wil voldoen. Wel heeft de gemeente enkele beleidskeuzes in de Omgevingsvisie opgenomen die kunnen leiden tot een ontlasting van het wegennet wat de bereikbaarheid ten goede moet komen. Zo wil de gemeente initiatieven steunen die zorgen voor minder vrachtverkeer in de gemeente (beleidskeuze 85). Ook de inzet op bereikbaarheid van de gemeente via andere vervoersmodaliteiten zorgt voor een ontlasting van het wegennet (beleidskeuzes 78 en 82). Lokale wegen moeten daarnaast worden ontlast met een aansluiting op de A12 in Maarn in de richting van Arnhem (beleidskeuze 77). De gemeente onderzoekt daarnaast de mogelijkheid om treinstation Maarn te verplaatsen naar Maarsbergen met het oog op een betere verbinding met de omliggende dorpen en gemeenten. Daarmee zou station Maarsbergen een OV-knooppunt worden (beleidskeuze 76). In potentie kan dit leiden tot een betere bereikbaarheid. Dit is echter nog niet met zekerheid te stellen, omdat het voornemen nog onderzocht wordt en niet duidelijk welke maatregelen verder worden getroffen rond het nieuwe station.

De verwachting is dat een toenemend aantal inwoners, forenzen en bezoekers de capaciteit van het toch al drukke wegennet binnen de gemeente nog verder onder druk gaat zetten. Door de toename van de verstedelijking in de regio (in steden zoals Utrecht, Bunnik, Nieuwegein en Wijk bij Duurstede) is er extra ademruimte, groen en uitloopgebied nodig voor de huidige en nieuwe bewoners van de regio. De aanwezigheid van natuur in de gemeente leidt tot een sterke aantrekkingskracht van zowel inwoners als bezoekers (zelfs op nationaal niveau). Dit zorgt voor extra druk op de bereikbaarheid van de aanwezige natuur- en recreatiegebieden. In de

Omgevingsvisie is de beleidskeuze (11) daarentegen opgenomen voor het beter faciliteren en spreiden van de recreatie over de gemeente. Daarnaast wordt het autoverkeer op de Heuvelrug beperkt door het ontwikkelen van zogenaamde regiopoorten, dit maakt een duurzamere ontsluiting mogelijk.

In de Omgevingsvisie spreekt de gemeente de ambitie uit om woningen te bouwen voor vitale dorpen. De groei van het aantal inwoners zal ook leiden tot meer verkeersbewegingen. Hierbij is de beleidskeuze (30) opgenomen om te onderzoeken of het hoogwaardige OV-knooppunt Driebergen-Zeist een gemengd woon-werkgebied kan worden ontwikkeld. De gemeente werkt daarnaast aan een passend vestigingsklimaat voor bedrijven. Uitgangspunt hierbij is dat nieuwe bedrijvigheid niet mag niet leiden tot een onacceptabele extra druk op de wegen. In de Omgevingsvisie is de beleidskeuze (35) opgenomen om de publieksaantrekkende winkels en bedrijven te beperken tot de centrumgebieden. Daarnaast biedt de gemeente rond OV-knooppunten ruimte aan grootschaligere kantoren. Als dit ook werkplekken oplevert aan inwoners van de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan levert dit in principe minder vervoersbewegingen op. Toch is er een groeiend aantal bezoekers, wat de druk op de bereikbaarheid opvoert.

In de Omgevingsvisie spreekt de gemeente de ambitie uit dat basisvoorzieningen goed bereikbaar en toegankelijk moeten zijn. Hierbij is de beleidskeuze (47) opgenomen dat voorzieningen te voet, met de fiets of met het OV bereikbaar zijn. De gemeente gaat nog onderzoeken op welke wijze knelpunten weg te nemen zijn. De invloed van deze beleidskeuze is op dit moment nog niet te duiden.

Tot slot heeft de gemeente de ambitie om een groene en innovatieve economie te realiseren. Momenteel werkt een grote meerderheid van de inwoners elders in de regio. Dit geeft een grote druk op de bereikbaarheid van de gemeente. De gemeente zet daarom in op innovatieve en duurzame bedrijfsvoering, om de concurrentiepositie van de gemeente te verbeteren. Dit kan op den duur ook weer meer vervoersbewegingen tot gevolg hebben. De gemeente kiest er daarom voor alleen ruimte te bieden aan bedrijven die zich kunnen vestigen rond een (OV-)knooppunt, of waarvan de vestiging tot weinig extra verkeersbewegingen leidt. Er wordt geen ruimte geboden aan bedrijven die de mobiliteit flink belasten zoals logistieke bedrijven (beleidskeuze 59). Deze laatste beleidskeuze zorgt vooral ervoor dat er niet (nog) meer knelpunten ontstaan.

De verwachting is dat het beleid uit de Omgevingsvisie bijdraagt aan een betere bereikbaarheid. Dit komt onder andere door beleidskeuzes 74, 77 en 78. Voor beleidskeuze 74 is het echter de vraag of dit daadwerkelijk lukt. De gemeente stelt beleidskeuze 74 als voorwaarde voor duurzame bereikbaarheid maar zegt niet hoe ze dit gaan regelen. De impact van het beleid uit de Omgevingsvisie kan beperkt blijven gezien de verdere verstedelijking van de regio, de toenemende druk op de recreatie en de ambitie om extra woningen toe te voegen. De invloed van de Omgevingsvisie wordt daarom per saldo als beperkt beschouwd.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie modal shift

De gemeente heeft de ambitie opgenomen het wegennet te ontlasten. Dit valt deels samen met de modal shift. De gemeente geeft bij deze ambitie dan ook aan primair in te zetten op duurzame mobiliteit. Het openbaar vervoer en de (elektrische) fiets moeten aantrekkelijker worden gemaakt en er moeten goede aansluitingen zijn tussen verschillende vervoerssoorten. Met beleidskeuze 75 zet de gemeente in op hoogfrequent treinvervoer en de IC-status op het station Driebergen-Zeist. Ook wil ze reizen met het OV stimuleren door ketenmobiliteit te faciliteren. De bus en/of trein is hierbij het hoofdvervoersmiddel. Voor- en natransport kan met de fiets. Hoe de gemeente dit precies wil bereiken is niet duidelijk in de Omgevingsvisie. Daarom kan op dit moment niet gesteld worden wat de werkelijke invloed van deze beleidskeuze zal zijn. Kleinschalige Ov-systemen moeten er in ieder geval voor zorgen dat lokale voorzieningen bereikbaar blijven (79). Anders dan het OV stimuleert de gemeente met beleidskeuze 81 het gebruik van elektrische auto's door voldoende oplaadpalen te plaatsen binnen de dorpen. In de dorpscentra krijgen fietsers en voetgangers de ruimte, waardoor de leefbaarheid wordt vergroot. Een concreet voorbeeld hiervan is de ondertunneling van de spoorwegovergang in Maarsbergen. Het centrum wordt hierdoor autoluw wat de kwaliteit van de leefomgeving ten goede komt. Alle bovengenoemde beleidskeuzes dragen positief bij aan de modal shift.

Verder zet de gemeente in op de bereikbaarheid van natuur en recreatie door verbeterde fiets- en OV-verbindingen. Dit moet recreanten verleiden de auto thuis te laten, wat leidt tot minder drukte op de weg. De gemeente streeft ernaar om 'E-bike-region' te worden. Met het aanleggen van een goede infrastructuur met doorgaande fietsroutes wil de gemeente zo het fietsgebruik een boost geven. Met (snel)fietspaden moet eveneens de druk van het gemotoriseerde verkeer worden teruggebracht (beleidskeuze 80). In de beleidskeuze (43) is opgenomen dat de gemeente zorgt voor veilige fietspaden, zowel in als tussen de dorpen. Dit kan zorgen voor minder drukte op de weg als mensen nu eerder de fiets zullen pakken en minder snel de auto.

Bij de ambitie om met de woningbouwprogrammering vitale dorpen te realiseren, zet de gemeente in op inbreiding binnen de bestaande dorpen. Hierdoor blijven voorzieningen dichtbij huis, wat eveneens een positief effect kan hebben op de modal shift. Het is de verwachting dat inwoners dan minder snel de auto pakken. Voorzieningen moeten dan ook te voet, met de fiets en het OV bereikbaar zijn (beleidskeuze 47). Met beleidskeuze 30 onderzoekt de gemeente of er een gemengd woon-werkgebied rond OV-knooppunt Driebergen-Zeist ontwikkeld kan worden. Beleidskeuze 36 biedt daarnaast ruimte aan grootschalige kantoren rond OV-knooppunten. Forenzen zijn zo eerder bereid van het OV gebruik te maken wat ten goede komt aan de modal shift.

In de Omgevingsvisie wordt ingezet op duurzaam vervoer, meer bewegen en het vaker laten staan van de auto. Rekening houdend met het voorgestelde beleid in de Omgevingsvisie lijkt het erop dat er voldoende goede alternatieven voor de auto worden geboden. De verwachting is dan ook dat het beleid uit de Omgevingsvisie positief bijdraagt aan de modal shift. In de Omgevingsvisie wordt groot ingezet op de (elektrische)fietsinfrastructuur. Ook het realiseren van kortere reisafstanden door inbreiding en de ontwikkeling van nieuwbouw rondom OV-knooppunten speelt een rol in de modal shift. Dit stimuleert mensen om met het OV in plaats van met de auto te

reizen. Ketenmobiliteit moet mensen verleiden de auto thuis te laten. Hoe de gemeente dit precies wil uitwerken is onduidelijk. De bezettingsgraad van het OV is nog altijd laag en OV-verbindingen op wijkniveau staan onder druk. In de Omgevingsvisie is daarnaast beleid opgenomen voor het plaatsen van extra laadpalen om het gebruik van de elektrische auto te stimuleren. Dit is echter nog niet erg concreet. Samenvattend wordt de invloed van het beleid in de Omgevingsvisie op de modal shift als positief beoordeeld.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie verkeersveiligheid

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente beleid opgenomen om de verkeersveiligheid te verbeteren. Zo benoemt de gemeente dat zij bij de inrichting van gebieden rekening houdt met veilige loop- en fietsroutes voor iedereen. Ook is benoemd dat bij de inrichting van wijken en buurten er rekening mee wordt gehouden dat kinderen veilig buiten kunnen spelen (beleidskeuze 42).

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de ambitie om een veilige gemeente te zijn met een positieve veiligheidsbeleving. Wegen, maar ook bijvoorbeeld bruggen en dijken moeten veilig zijn ingericht. Op toekomstige risicovolle locaties stuurt de gemeente actief op veiligheid en preventie (beleidskeuze 52). Inwoners en bezoekers moeten zich daarnaast veilig kunnen verplaatsen op de fiets. De gemeente zorgt daarom voor veilige (snel)fietspaden tussen de dorpen (beleidskeuze 53). Slimme fietsverlichting kan bijdragen aan het veiligheidsgevoel. De ambitie om de druk op de capaciteit van de wegen te verlichten koppelt de gemeente ook aan het verbeteren van de verkeersveiligheid (beleidskeuze 80). De gemeente zet in op veilige wegen, voor zowel mens als dier. Daar waar het goed is voor de veiligheid van de natuur kan de maximumsnelheid verlaagd worden. De Omgevingsvisie maakt niet expliciet duidelijk waar dit mogelijk het geval is en naar welke snelheid verlaagd wordt. Daarnaast wil de gemeente de leefbaarheid in de dorpen bevorderen. De gemeente zegt open te staan voor nieuwe mogelijkheden die de negatieve effecten van de verkeersdruk op de N225 terug kunnen dringen (beleidskeuze 83). Het is onduidelijk wat de gemeente hier voor mogelijkheden bedoelt en van wie ze die verwacht of wie deze gaat realiseren.

De verkeersveiligheid is in de Omgevingsvisie gericht op veilige loop- en fietspaden, het creëren van veilige buitenspeelplekken voor kinderen en het verlagen van de druk van het gemotoriseerde vervoer. Hiervoor worden dan ook een aantal concrete maatregelen genoemd. Alhoewel er binnen de gemeente geen echte ongevallenconcentraties blijken te zijn, is het op basis van de Omgevingsvisie onduidelijk of er nog andere concrete maatregelen kunnen worden genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren. De verwachting is dat de Omgevingsvisie per saldo een positieve invloed heeft op de verkeersveiligheid.

4.1.3 Gezondheid beschermen en bevorderen

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie geluid

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft in de Omgevingsvisie de ambitie opgenomen voor een gezonde en duurzame leefomgeving. Aangezien de kwaliteit van de leefomgeving op veel plaatsen al beter is dan de wettelijke normen vereisen, zet de gemeente in op het behoud en het waar mogelijk verbeteren van de milieukwaliteit. Overlast door geluid en trillingen wil de gemeente zoveel mogelijk voorkomen. Daarnaast worden gebieden met stilte beschermd (beleidskeuze 27).

In de Omgevingsvisie wordt benoemd dat grootschaligere bedrijven en kantoren niet thuishoren in gebieden waar mensen wonen. Hierdoor neemt in potentie de geluidsbelasting op woningen af. Het realiseren van bedrijvigheid nabij drukke verkeersaders kan wel zorgen voor meer geluidsbelasting. Bedrijventerreinen worden gerevitaliseerd en geïntensiveerd. Hierdoor kan in deze gebieden de geluidsbelasting op de omgeving wel toenemen als er meer bedrijven komen. Daarentegen kan bij de revitalisering ook rekening worden gehouden met geluidsmaatregelen aan de bron. Er is zodoende wel een verschil tussen de geluidsproductie van bedrijven op een bedrijventerrein of op een verkeersknooppunt. Ten aanzien van het verkeer zet de gemeente nadrukkelijk niet in op het verhogen van de capaciteit van de wegen. Daarentegen wordt ingezet op de (elektrische) fiets, lopen, OV, elektrische auto's en het verlagen van de maximumsnelheid op N-wegen. Al deze maatregelen dragen in principe bij aan het verlagen van de geluidsbelasting. Toch dient ook rekening te worden gehouden met meer inwoners, meer (economische) activiteiten en meer bezoekers naar natuur- en recreatiegebieden. Dit kan in potentie meer geluidsoverlast met zich meebrengen. De verwachting is dat het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie een beperkte invloed heeft.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie luchtkwaliteit

In de Omgevingsvisie is beleid opgenomen voor een gezonde en veilige luchtkwaliteit. Alhoewel de lucht vrij schoon is in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, streeft de gemeente naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit. Er wordt toegewerkt naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof (beleidskeuze 25).

De ruimte voor mobiliteitsbewegingen binnen de gemeente is beperkt. Het wegennet laat niet meer drukte toe. De gemeente zet daarom primair in op duurzame mobiliteit en bedrijven. Dit betekent niet automatisch dat er ook geen extra uitstoot is van stikstof en/of fijnstof. Zo leiden meer bedrijven en woningen bijna altijd tot meer uitstoot. Aangezien de gemeente geen grote vervuilende bedrijven aantrekt zal het effect echter meevallen. De gemeente breidt de capaciteit van het wegennet echter niet uit. Aan de ene kant kan het aantal vervoersbewegingen hierdoor niet exponentieel toenemen, aan de andere kant kan het ook leiden tot meer files en opstoppingen. Vaker remmen en optrekken heeft meer uitstoot tot gevolg. Wat het effect hiervan is op de luchtkwaliteit is in die zin lastig op voorhand te bepalen. De inzet op duurzame mobiliteit, (snel)fietsverbindingen (80), ketenmobiliteit (78), betere ontsluiting via de A12 (77), innovatieve initiatieven om vrachtverkeer te verminderen (85), en elektrische auto's (81), et cetera leidt naar verwachting wel tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit.

Naast mobiliteit en bedrijvigheid heeft ook de agrarische sector invloed op de luchtkwaliteit. De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft dan ook naar een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector. Onderdeel hiervan is dat er zo min mogelijk negatieve effecten zijn op het milieu, zoals de stikstofuitstoot. In de Omgevingsvisie wordt benoemd dat integrale oplossingen (minder vee, combinaties met akkerbouw, lokale afzetmarkten en opwekking van energie) kan bijdragen aan klimaatneutrale landbouw. De verwachting is dat dit ook een positieve uitwerking op de luchtkwaliteit kan hebben. Het blijft echter de vraag of dit ook werkelijk gerealiseerd wordt en in welke mate.

De gemeente streeft in de Omgevingsvisie naar de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof. De gemeente wil dit bewerkstelligen door: duurzaam vervoer, het wegennet niet te vergroten, een lokale, duurzame en innovatieve economie, en een duurzame agrarische sector. Aan de andere kant is het nog onduidelijk hoe de verkeersstromen gaan lopen en welk effect dit heeft op de lokale uitstoot. De toename van bezoekers, inwoners en economische activiteiten in de centrumgebieden en bedrijventerreinen zullen een weerslag hebben op de lokale luchtkwaliteit. De verwachting is dat de luchtkwaliteit door het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie gelijk blijft.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie geur

In de Omgevingsvisie is beleid opgenomen voor het voorkomen van geurhinder in de leefomgeving. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden voor het gebruik van strengere geurnormen voor veehouderijen rond de dorpen (beleidskeuze 26). In aanvulling hierop is in de Omgevingsvisie benoemd dat er moet worden toegewerkt naar een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector. Hierbij moet het effect op de gezondheid voor omwonenden zo klein mogelijk zijn. Om dit doel te bereiken wordt ingezet op minder vee en combinaties met akkerbouw. In het landbouwkerngebied van Maasbergen in de Gelderse Vallei is

ruimte voor de bestaande agrarische bedrijven in hun huidige omvang onder voorwaarde dat zij op korte termijn hun bedrijfsvoering verduurzamen. Hier wordt het landelijk en provinciaal beleid gevolgd (beleidskeuze 87). Voor de overige gebieden wordt toegewerkt naar duurzame kringlooplandbouw (beleidskeuze 88). De inzet op minder vee en meer akkerbouw levert heeft waarschijnlijk een positieve invloed op de geurhinder. Het is nog de vraag hoe deze opgave gaat worden vormgegeven en wat de omvang hiervan zal zijn.

Wanneer strengere geurnormen worden vastgesteld en het realiseren van kringlooplandbouw wordt versneld, neemt naar verwachting ook de geuroverlast af. Het nieuwe beleid van de Omgevingsvisie heeft daarom een positieve invloed op de indicator geur.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie zoönosen

In de Omgevingsvisie is geen specifiek beleid opgenomen om de kans op zoönosen te verminderen. Er staan wel beleidskeuzes in de Omgevingsvisie die van invloed zijn op zoönosen. Zo wordt bij de ambitie “een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector” benoemd dat er geen negatieve effecten mogen zijn van agrarische bedrijven op omwonenden. Daarnaast benoemt de Omgevingsvisie dat kringlooplandbouw sneller kan worden vormgegeven (beleidskeuze 88). De gemeente stelt in de Omgevingsvisie dat ze op zoek gaat naar integrale oplossingen, zoals minder vee en dat meerdere combinaties/ invullingen mogelijk zijn op de agrarische bedrijven. Hierbij kan worden gedacht aan zorgboerderijen, zelfoogsttuinen en herenboerderijen. Hier koppelt de gemeente geen concrete beleidskeuzes of maatregelen aan. Minder vee is positief om de kans op zoönosen te verkleinen. Wanneer meerdere (groepen) mensen op de agrarische bedrijven komen of wanneer er meer recreanten langs de boerderijen komen, neemt de kans op zoönosen juist weer toe.

In de Omgevingsvisie wordt geen specifiek beleid benoemd gericht op zoönosen. Er kan in de Omgevingsvisie wel beleid worden gevonden wat de kans op zoönosen doet verminderen. Dit is echter niet voldoende concreet. Sommige voorstellen in de Omgevingsvisie (zorgboerderijen, et cetera) kunnen zoönosen zelfs in de hand werken. De Omgevingsvisie heeft daarom een negatieve invloed op zoönosen.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie externe veiligheid

In de Omgevingsvisie staat geen specifiek beleid gericht op externe veiligheid. Wel heeft de gemeente de ambitie om een veilige gemeente te zijn met een positieve veiligheidsbeleving. Op (toekomstige) risicovolle locaties stuurt de gemeente actief op veiligheid en preventie (beleidskeuze 52). In natuur- en recreatiegebieden moet het risico worden verkleind bij natuurbranden en overstromingen. De gemeente treft daarom maatregelen om de risico's bij overstromingen (beleidskeuze 51) en bosbranden (beleidskeuze 50) te verkleinen. Op de heuvelrug wordt dit gedaan door vegetatie aan te passen en het aanbrengen van natuurlijk corridors.

Met het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie zet de gemeente in op het ontwikkelen van nieuwe woningen binnen de dorpsgrenzen door verdichting. In het buitengebied kan kleinschalige woningbouw plaatsvinden op de locaties van vrijkomende agrarische bebouwing. Echter, op de

heuvelrug wordt mede door veiligheidsredenen het bouwen van nieuwe woningen niet toegestaan. Verdichting en de daarbij groeiende bevolkingsdichtheid leidt mogelijk tot een toename van het groepsrisico. Omdat in de Omgevingsvisie verder geen specifiek beleid wordt benoemd gericht op externe veiligheid, is de verwachting dat de Omgevingsvisie een negatieve invloed heeft op de indicator externe veiligheid.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie stimuleren om te bewegen

In de Omgevingsvisie heeft de gemeente de ambitie 'Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners'. Om dit te bereiken kiest de gemeente ervoor in te zetten op een omgeving die uitnodigt tot bewegen en gezond gedrag. Hierbij zet de gemeente onder andere in op veilige (fiets)snelpaden (beleidskeuze 43 en 53), een betere bereikbaarheid van de natuurgebieden (beleidskeuze 13), het aanleggen van voedsel- en speelbossen (beleidskeuze 8) en het realiseren van voldoende ontmoetings- en verblijfsplekken in wijken (beleidskeuze 45). In wijken waar relatief meer sprake is van gezondheids- of sociale problematiek wordt extra ingezet op een goede inrichting en beheer van de openbare ruimte die uitnodigt tot spelen en ontmoeten (beleidskeuze 41). Ook belooft de gemeente rookvrije scholen en sportterreinen in 2025 (beleidskeuze 39).

In de Omgevingsvisie wordt niet altijd duidelijk op welke wijze de gemeente beleidskeuzes wil realiseren (bijvoorbeeld beleidskeuze 40 "we willen meer en betere mogelijkheden" en beleidskeuze 41 "we hebben extra aandacht voor"). Aangezien een nadere uitwerking mogelijk volgt in een programma of uitgewerkt projectplan is het op dit moment onduidelijk in te schatten wat het effect van deze keuzes is.

Ook is er sprake van teruglopende ledenaantallen bij (sport)verenigingen in de gemeente. Daarnaast neemt het aantal 65-plussers in Utrechtse Heuvelrug de komende twintig jaar flink toe. Ouderen zijn minder mobiel en zijn minder vaak lid van sportverenigingen. Door in te zetten op een veilig wandel- en fietsnetwerk (inclusief voldoende laadmogelijkheden voor e-bikes) kunnen ouderen gestimuleerd worden toch in beweging te blijven. Op dit moment zijn de beleidskeuzes ten aanzien van bewegen nog niet in detail uitgewerkt. Per saldo is daarom de invloed van de Omgevingsvisie op de indicator stimuleren om te bewegen beperkt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie sociale voorzieningen

In de Omgevingsvisie stelt de gemeente Utrechtse Heuvelrug te streven naar vitale dorpen waar sprake is van voldoende toegankelijke basisvoorzieningen, passende ruimte voor woningen en ondernemerschap, een rijk verenigingsleven, een veilig leefklimaat en de mogelijkheid om volop mee te doen. Zo wil de gemeente recreatiemogelijkheden behouden en uitbreiden door de bereikbaarheid van natuur te vergroten. Daarnaast is de gemeente voornemens om nieuwe woningen te bouwen die aansluiten bij de doelgroepen (starters, jonge gezinnen en senioren). Lokale en regionale bedrijvigheid wordt gestimuleerd door te werken aan een passend vestigingsklimaat voor dergelijke bedrijvigheid. Hoe dit precies vorm krijgt wordt in de Omgevingsvisie niet nader op ingegaan. Daarnaast wil de gemeente dat de openbare ruimte toegankelijk is voor iedereen, dus ook voor kwetsbare inwoners en ouderen. Door extra bankjes op verschillende plekken in dorpen neer te zetten kunnen mensen elkaar ontmoeten en in contact

komen. Ook wordt ingezet op veilige en logische fiets- en wandelroutes en wordt met een goede ruimtelijke inrichting de openbare ruimte een plek die uitnodigt tot spelen en ontmoeten.

De gemeente is zich bewust van de onderlinge verschillen tussen dorpen en het feit dat het voorzieningenniveau niet in alle dorpen hetzelfde is/zal zijn. In de Omgevingsvisie is beschreven dat maatschappelijke trends zoals online winkelen, schaalvergroting en teruglopende ledenaantallen het voorzieningenniveau in de gemeente onder druk zetten. Een goede bereikbaarheid van voorzieningen is essentieel om voorzieningen te behouden en mensen actief deel te kunnen laten nemen aan de samenleving. De bereikbaarheid van voorzieningen te voet, fiets of OV is belangrijk en dient te worden versterkt (beleidskeuze 47). Zo dient de bereikbaarheid van lokale voorzieningen op wijkniveau behouden te worden door ingezet op het behoud van kleinschalige OV-systemen (beleidskeuze 79). Om ervoor te zorgen dat eerstelijnsvoorzieningen zo veel mogelijk op loop- en fietsafstand aanwezig zijn, zet de gemeente in sommige dorpen in op een kwaliteitsimpuls van het centrum om hier een prettige ontmoetings- en verblijfsplek van te maken (beleidskeuze 45). Ook zet de gemeente in op het combineren van functies onder één dak om flexibel te kunnen zijn.

Er is geen sprake van een grote toename van het aantal voorzieningen in de toekomst. Om ervoor te zorgen dat voorzieningen bestaansrecht blijven houden zet de gemeente vooral in op het behouden van de huidige voorzieningen en het beter bereikbaar maken van deze voorzieningen. Kwaliteit gaat hier boven kwantiteit. Door de bereikbaarheid van voorzieningen te verbeteren en voorzieningen slim te combineren zet de gemeente in op behoud van het voorzieningenniveau. Daarnaast is de gemeente Utrechtse Heuvelrug voornemens om met 'inbreiding' het aantal woningen in de gemeente te laten toenemen (beleidskeuze 29). Hierdoor neemt het aantal inwoners toe. Dit heeft een positief effect op de vraag naar voorzieningen in de gemeente. Per saldo wordt de invloed van de Omgevingsvisie als positief beschouwd.

4.1.4 Ruimtelijke kwaliteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie groene omgeving

De gemeente wil haar groene karakter behouden en versterken. De vraag naar woningen en bedrijfslocaties zorgt echter voor extra druk op het aanwezige groen in de gemeente. In de Omgevingsvisie wordt veel aandacht geschonken aan klimaatadaptief, natuurinclusief en

energie neutraal bouwen (beleidskeuze 31). Dergelijke vormen van bouwen vragen ook om een bepaald ruimtebeslag. In de praktijk zal ook meer groen op straat moeten komen om te kunnen voldoen aan de in de Omgevingsvisie gestelde wensen ten aanzien van hittestress en klimaat (beleidskeuze 62). In de praktijk betekent dit vaak meer groen op straat. Dit kan zowel worden toegepast in nieuwe als bestaande wijken en verlaagt de druk op het reeds aanwezige groen. Ook leggen duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie een claim op de openbare groene ruimte (beleidskeuze 67). Voor de openbare ruimte wordt uitgegaan van het 'groen-tenzij' principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is wordt dit toegepast. De ruimte voor overige functies wordt groen ingericht. Zinloze verharding wordt vervangen door groen (beleidskeuze 61). Waar mogelijk worden nieuwe bomen geplant die zorgen voor schaduw en verkoeling. Geïntegreerde oplossingen zoals het combineren van recreatie en natuur zijn mogelijkheden om meer groen te creëren. Dergelijke oplossingen kunnen ervoor zorgen dat de waardering van inwoners ten aanzien van het groen verbetert.

Daarnaast gaat de gemeente uit van het credo 'groen groeit mee'. Dit houdt in dat de groenopgave gekoppeld is aan de bouwontwikkelingen, zowel lokaal als regionaal (beleidskeuze 7). In praktijk zal het echter lastig zijn deze opgaven aan elkaar te koppelen vanwege de beperkte aanwezige ruimte en de bevolkingsgroei in de regio. In de Omgevingsvisie wordt niet duidelijk welk groen behouden dient te blijven en waar groen mogelijk kan verdwijnen voor andere functies. De gemeente zet in op een kwaliteitsverbetering van de natuurwaarde van het groen in de gemeente middels het credo 'groen groeit mee'. Hierdoor kan de kwaliteit van de aanwezige natuur in de gemeente verbeterd worden. Per saldo wordt de invloed van de Omgevingsvisie op de groene omgeving als beperkt beschouwd.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie energietransitie

De gemeente zet met de Omgevingsvisie in op de energietransitie. Economisch gezien zet de gemeente in de Omgevingsagenda in op groene en duurzame innovatie. De gemeente heeft dan de ambitie om in 2050 te voldoen aan de landelijke doelstelling waarbij de gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot heeft dan in 1990. Om dit doel te behalen wil de gemeente voornamelijk energie besparen en energiebronnen verduurzamen. Binnen de Omgevingsvisie beperkt de gemeente zich tot zonne- en windenergie. Zonnepanelen worden hierbij zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom en op bedrijventerreinen gerealiseerd, de resterende energievraag wordt opgevangen met zonne- en windenergie buiten de bebouwde kom. Wat er uiteindelijk aan duurzame energiebronnen komt in de gemeente verschilt per landschapstype en is sterk afhankelijk van de kwaliteit van het initiatief. In de Omgevingsvisie is nog geen concrete informatie opgenomen over waar mogelijke duurzame energiebronnen komen. Overigens zijn in de RES 1.0 wel zoekgebieden aangewezen (zie ook kader 'Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16'). Naast de opwekking van duurzame energie dienen alle huizen uiteindelijk aardgasvrij te worden. De gemeente zet hierbij als eerste in op vermindering van het energieverbruik.

De gemeente heeft als doel gesteld dat er in 2025 0,08 TWh aan duurzame energie wordt opgewekt binnen het grondgebied (beleidskeuze 67). Waar deze energie precies opgewekt gaat worden, wordt niet duidelijk in de Omgevingsvisie. Ook bij de transitie naar kringlooplandbouw kan

ruimte worden geboden aan energieopwekking. Bij nieuwbouw streeft de gemeente ernaar dat gebouwen en bijhorende terrein zelfvoorzienend zijn in het duurzaam opwekken van energie (beleidskeuze 69). Bij bestaande bedrijven en woningen wordt ingezet op energiebesparing (beleidskeuze 70).

De gemeente kiest er daarnaast ervoor om ook monumenten bij te laten dragen aan de verduurzaming. Hierbij moet een balans zijn tussen het verminderen van het energieverbruik, het verbeteren van de duurzaamheidsprestatie en het herstel van de cultuurhistorische waarden (beleidskeuze 19).

Met deze beleidskeuzes draagt de gemeente Utrechtse Heuvelrug bij aan het vergroten van het aandeel duurzame energie. De invloed van de Omgevingsvisie op het aandeel duurzame energie is daarmee positief. De uiteindelijke mate waarin het aandeel duurzame energie wordt vergroot, is ook afhankelijk van de verdere uitwerking van de maatregelen. De realisatie van duurzame energiebronnen kan op gespannen voet staan met de landschappelijke kwaliteiten en er is de laatste tijd veel maatschappelijke kritiek ten opzichte van windmolens en zonneparken. Tegelijkertijd zijn partijen als particuliere woningbezitters, ondernemers, projectontwikkelaars en woningcorporaties ook bepalend in hoe groot het aandeel duurzame energie wordt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie landschap en cultuurhistorie

De gemeente kent een diversiteit aan waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Voor toekomstige ontwikkelingen wordt ervan uitgegaan dat nieuwe elementen zo ingepast worden dat ze geen afbreuk doen aan de identiteit en basiskwaliteiten van een gebied. In de ambities van de gemeente wordt ruimte gegeven voor de ontwikkeling van woningen, bedrijvigheid, groen, infrastructuur en duurzame energie. Voor nieuw te bouwen woningen wordt ingezet op inbreiding (beleidskeuze 29). Kleinschalige woningbouw in het buitengebied is mogelijk (beleidskeuze 34). Publieksaantrekkende bedrijven en grootschalige kantoren worden gecentreerd in de centrumgebieden en bij OV-knooppunten (beleidskeuze 35). Er is geen specifiek beleid opgenomen over de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen. Wel zet de gemeente in op het voorkomen van leegstand van bestaande bedrijventerreinen (beleidskeuze 49).

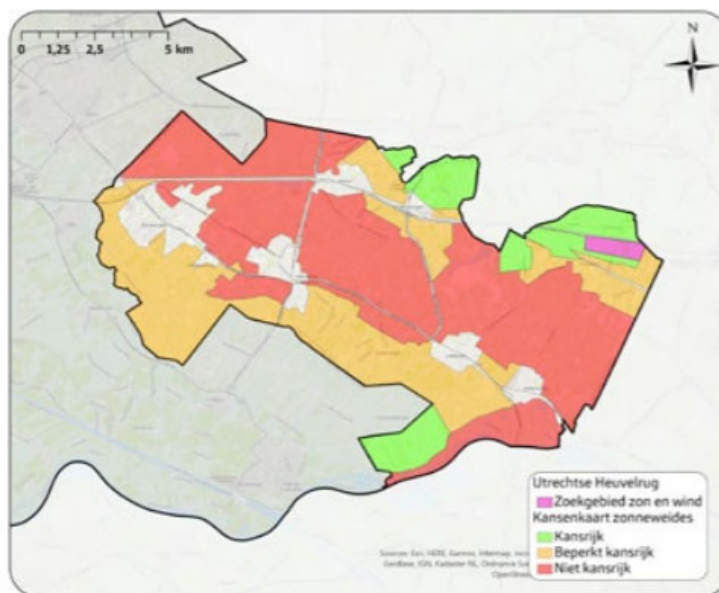
Voor duurzame energie wordt gesteld dat zonne- en windenergie noodzakelijk is om de doelstelling van 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 te halen. Het gaat daarbij zowel om zonne-energie op daken als grondgebonden zonne-energie (zonnevelden). In de Omgevingsvisie zijn geen specifieke zoekgebieden voor zonnevelden opgenomen. Voor zonne-energie op daken geldt dat dit ook mogelijk is bij monumentale panden en panden in een beschermd dorpsgezicht, ook als deze in het zicht komen (beleidskeuzes 19 en 72). Voor alle duurzame energiebronnen geldt dat een aantal randvoorwaarden van toepassing zijn die per landschapstype verschillen. In algemeenheid zijn de randwoorden: inpassing en aansluiting op het landschap, aansluiting op andere gemeentelijke doelstellingen, maatschappelijk draagvlak en efficiency. De Omgevingsvisie maakt niet duidelijk welke randvoorwaarden waar gelden en waar dus mogelijke duurzame energiebronnen ontwikkeld kunnen worden. In de RES 1.0 U-16 zijn echter wel zoekgebieden voor de grootschalige opwekking van duurzame energie opgenomen. Zie voor een globale effectbeoordeling van die zoekgebieden op het gebied van landschap en

cultuurhistorie het kader 'Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16' op de volgende pagina.

Effectbeoordeling zoekgebieden grootschalige duurzame energie uit RES 1.0 U-16

De RES 1.0 van de regio U16 (RES U16) bevat de keuzes en kaders voor de grote, regionale energievraagstukken van de deelnemende overheden ([klik hier](#) voor de RES). In de gehele regio U16 is afgesproken om 1,8 Terrawattuur aan wind- en zonne-energie op te wekken. De gemeente Utrechtse Heuvelrug neemt hiervan in 2030 0,088 TWh voor rekening. Dit wil de gemeente bereiken met zonnepanelen op grote daken, zonnenvelden en windmolens (bij voorkeur langs snelwegen). Op 30 september 2021 heeft de gemeenteraad de RES 1.0 vastgesteld.

In september 2020 zijn de vier Kromme Rijngemeenten (Utrechtse Heuvelrug, Houten, Wijk bij Duurstede en Bunnik) een samenwerking gestart voor een participatieproces naar zoekgebieden. Het proces was gericht op het vinden van globale zoekgebieden voor zonnenvelden en windmolens. Er zijn randvoorwaarden opgehaald en er is samen met inwoners en stakeholders gezocht naar globale zoekgebieden, zie figuur hieronder.

(zie volgende pagina voor vervolg)

Binnen de Omgevingsvisie beperkt de gemeente zich tot zonne- en windenergie. Zonnepanelen worden hierbij zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom gerealiseerd, de resterende energievraag wordt opgevangen in het buitengebied. Deze gebieden zijn niet aangeduid in de Omgevingsvisie. In de RES 1.0 staan echter wel zoekgebieden aangewezen. Eén van deze gebieden is de Gelderse Vallei. Dit gebied biedt ruimte voor zonnevelden. Het gebied ten zuiden van de A12, ten noordoosten van Overberg, is aangewezen als mogelijk kansrijk gebied voor windenergie vanuit het participatieproces.

De realisatie van windmolens kan op gespannen voet staan met de landschappelijke kwaliteiten. Om die reden is er sprake van een mogelijk negatief effect vanuit duurzame energie op landschap en cultuurhistorie. Hoe groot het effect zal zijn, hangt af van de exacte locatie, de omvang en de wijze waarop de windmolens en zonnevelden landschappelijk worden ingepast. Het gemeentelijk afwegingskader 'Energie in landschap' (2020) moet bijdragen aan een goede landschappelijke inpassing.

De Omgevingsvisie geeft duidelijk aan dat landschappelijke en cultuurhistorische waarden behouden dienen te blijven en plaatst grenzen aan de omvang van woningbouw. Voor vrijwel alle dorpskernen is in hoofdstuk 4 van de Omgevingsvisie aangegeven hoeveel woningen de gemeente wil realiseren tot 2030. De totale woningvraag in 2040 in de gemeente ligt naar verwachting hoger dan de in de Omgevingsvisie genoemde aantallen woningen. Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Het is momenteel nog onduidelijk of uiteindelijk toch woningbouw in het buitengebied plaatsvindt en wat het mogelijke effect hiervan is op landschap en cultuurhistorische waarden.

De gemeente stelt bij bouwaanvragen en andere ontwikkelingen niet allen te sturen op behoud van monumentaal beschermd erfgoed, maar ook op gebouwen en groene structuren die geen beschermde status, maar wel cultuurhistorische waarde hebben (beleidskeuze 17). Hierdoor worden waardevolle landschappelijke structuren en cultuurhistorische gebouwen beter beschermd. Vanwege de grenzen ten aanzien van woningbouw, bedrijventerreinen en energie stelt de gemeente duidelijke kaders ten aanzien van behoud van waardevolle landschappelijke en cultuurhistorische elementen. De gemeente staat echter ook voor een grote opgave op het gebied van wonen, recreatie, landbouw en energie, zowel nu als in de toekomst. Per saldo wordt daarom het beleid in de Omgevingsvisie als beperkt beschouwd. Het is echter afhankelijk van de uitwerking van het beleid of het meer een positieve of negatieve invloed zal zijn.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie passende woningvoorraad

In de huidige situatie is er sprake van een vergrijzende bevolking. Er zijn in de gemeente Utrechtse Heuvelrug over het algemeen meer ouderen dan in de rest van de regio en er is in verhouding weinig woonruimte voor jongeren en starters. De gemeente streeft naar 'vitale dorpen'. Daarbij stelt de gemeente dat "Vitale dorpen vragen om voldoende toegankelijke basisvoorzieningen, passende ruimte voor woningen en ondernemerschap, een rijk verenigingsleven, een veilig leefklimaat en de mogelijkheid om volop mee te doen." De gemeente

heeft in de Omgevingsvisie de ambitie opgenomen om de woningbouwprogrammering aan te laten sluiten bij het streven om vitale dorpen te creëren. Een goede demografische balans is hierbij van belang. De gemeente wil daarom starters, sociale huurders en jonge gezinnen verwelkomen door ruimte te bieden aan nieuwe woningen voor deze doelgroepen. Ook wil de gemeente ruimte bieden aan seniorenwoningen, om een betere doorstroming op gang te brengen. Wijken met verschillende segmenten woningen (voldoende sociale huur- en middeldure woningen) is het toekomstbeeld van de gemeente (beleidskeuze 32). Op plaatsen van vrijkomende agrarische bebouwing, kan kleinschalige woningbouw plaatsvinden (beleidskeuze 34). Naast woningen van verschillende segmenten moeten mensen lang zelfstandig kunnen blijven wonen. De gemeente wil dat mensen zoveel mogelijk in de wijken kunnen blijven wonen door woonvormen voor (mantel)zorg en begeleid wonen mogelijk te maken (beleidskeuze 33).

Op basis van de autonome ontwikkeling ontstaat er een tekort aan woningen. Dit tekort kan oplopen tot 500 woningen in 2025. In de Omgevingsvisie maakt de gemeente woningbouw mogelijk. Voor een deel van de woningen die genoemd worden in hoofdstuk 4 wordt naar alle waarschijnlijkheid begin 2022 een bestemmingsplan vastgesteld. In m.e.r.-termen zijn deze woningbouwlocaties dan te zien als autonome ontwikkeling en worden daarom niet meegenomen in de effectbeoordeling van de Omgevingsvisie (zie bijlage 1 voor een overzicht van de aantallen woningen per deelgebied die als autonome ontwikkeling gelden). De Omgevingsvisie maakt de volgende aantallen woningen mogelijk per deelgebied: Amerongen 104 woningen, Doorn 730 woningen, Driebergen-Rijsenburg 353 woningen, Leersum 185 woningen, Maarn 162 woningen, Maarsbergen 30 woningen en Overberg 16 woningen binnen reeds voorziene bouwlocaties en maximaal 50 woningen buiten het dorp. De totale woningvraag in 2040 in de gemeente ligt naar verwachting hoger dan de hiervoor genoemde aantallen woningen. Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Hierbij geldt dat de gemeente afhankelijk is van marktpartijen en woningcorporaties. Ook is de ontwikkeling van de woningvoorraad afhankelijk van economische schommelingen, en verandering van landelijke regelgeving (denk aan verhuurdersheffing voor woningcorporaties, hypotheekrenteaftrek) die niet altijd voorzien zijn en waar je soms alleen maar op kunt reageren. Op basis van het beleid dat is opgenomen, is de verwachting dat de Omgevingsvisie toch een positieve invloed heeft op de indicator passende woningvoorraad.

4.1.5 Natuur

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie Natura 2000

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft in de Omgevingsvisie de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen. Voor de Natura 2000-gebieden geldt dat de gemeente samen met de provincie werkt aan een gebiedsgerichte aanpak van deze gebieden. Ook geldt dat de bescherming van de habitattypen in de Natura 2000-gebieden geregeld is via Europese en nationale wetgeving. Daarnaast geeft de gemeente aan de biodiversiteit in deze gebieden te willen versterken en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten te beschermen (beleidskeuze 2). De Omgevingsvisie maakt niet duidelijk hoe dit precies vorm krijgt.

In het zuidoostelijk deel van de gemeente liggen (delen) van de Natura 2000-gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek. Daarnaast ligt op circa 15 km buiten de gemeentegrens nog Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. In deze Natura 2000-gebieden zijn habitattypen aanwezig die stikstofgevoelig zijn. Vooral het gebied de Rijntakken kent stikstofgevoelige habitattypen en is gevoelig voor een toename van stikstofdepositie. Verschillende beleidskeuzes hebben mogelijk positieve of negatieve effecten op de instandhouding van de Natura 2000-gebieden. Zo kan de bouw van woningen, bedrijven, een verkeerstoename en de aanleg van fietspaden leiden tot meer stikstofdepositie. De gemeente zet in op het bouwen van nieuwe woningen (beleidskeuze 32). Tot 2030 wordt de bouw van woningen vooral op inbreidingslocaties binnen de dorpen en op verwachte nieuwbouwlocaties gerealiseerd (Amerongen 104 woningen, Doorn 730 woningen, Driebergen-Rijsenburg 353 woningen, Leersum 185 woningen, Maarn 162 woningen, Maarsbergen 30 woningen en Overberg 16 woningen binnen reeds voorziene bouwlocaties en maximaal 50 woningen buiten het dorp). Voor alle dorpen geldt dat de gemeente aangeeft dat nog onderzocht moet worden of het resterende deel ook binnen het dorp gerealiseerd kan worden of dat moeten worden uitgeweken naar de randen buiten het dorp. Dit kan mogelijk negatieve effecten hebben op natuur in Natura 2000-gebieden. Daarnaast zet de gemeente in op het aantrekken van bedrijven en winkels in de centrumgebieden (beleidskeuze 35). Voor grotere bedrijvigheid geldt dat wordt ingezet op het intensiveren en revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen (bijvoorbeeld bedrijventerrein Amerongen). Naar verwachting is de stikstofdepositie in de gebruiksfase minimaal, aangezien deze nieuwe woningen en bedrijven aardgasvrij zullen zijn. Wel kan er sprake zijn van een toename van stikstofdepositie als gevolg van verkeersbewegingen van zowel bedrijvigheid als woningen.

Het stimuleren van fiets en OV ten koste van de auto heeft een positief effect op de stikstofuitstoot. De invloed van een mogelijk nieuwe aansluiting van de A12 op extra stikstofdepositie wordt beperkt geacht, omdat deze alleen mogelijk is wanneer er geen negatieve gevolgen zijn voor de kwaliteit van de natuur (beleidskeuze 77). De gemeente geeft in de Omgevingsvisie niet duidelijk aan wat er onder negatieve gevolgen valt en hoe ze dit bepalen. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie wel aangegeven te streven naar het zo veel mogelijk voorkomen van lichthinder op natuurgebieden door het uitgangspunt 'donker waar het kan, licht waar het moet' te hanteren (beleidskeuze 28). Voor vrijwel alle dorpskernen geldt dat deze op ruim voldoende afstand van Natura 2000-gebieden zijn gelegen waardoor negatieve effecten als gevolg van geluid- en lichthinder zijn uit te sluiten. De gewenste woningbouw van 104 woningen in Amerongen kan mogelijk een negatief effect hebben op geluid- en lichthinder in Natura 2000-

gebied Rijntakken. Dit zal nader onderzocht moeten worden wanneer het plan in meer detail is uitgewerkt.

De inzet van de gemeente op de energietransitie heeft op de lange termijn een positief effect op de Natura 2000-gebieden, doordat het zorgt voor minder stikstofdepositie ten opzichte van het gebruik van fossiele brandstoffen. De realisatie van duurzame energiebronnen kan echter ook negatieve effecten met zich meebrengen, zoals een toename van licht- en geluidshinder. De Omgevingsvisie bevat dus zowel beleidskeuzes die positief uitwerken op Natura 2000-gebieden als negatief. De verwachting is dat per saldo het beleid in de Omgevingsvisie een negatief effect heeft op Natura 2000-gebieden.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie Natuur Netwerk Nederland

De effectbeoordeling focust zich op de NNN gebieden buiten de Natura 2000-gebieden. Een groot deel van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is aangemerkt als NNN gebied. De Omgevingsvisie zet onder andere in op het realiseren van de 'provinciale groene contour': gebieden die worden toegevoegd aan het NNN om deze te versterken. Faunapassages en ecoducten moet de versnippering van de natuurgebieden tegengaan (beleidskeuze 1). Ook zet de gemeente in op natuurversterking door de vegetatie aan te passen op klimaatverandering (beleidskeuze 5). Indien dit betekent dat er meer loofbomen komen en meer variëteit in flora wordt gerealiseerd, heeft dit in principe een positief effect op de natuurwaarden van de NNN gebieden. Daarnaast wordt ingezet op de infiltratie van hemelwater in de bossen op de heuvelrug ten behoeve van natuur door verdroging tegen te gaan (beleidskeuze 65).

Daarnaast wil de gemeente in de gebieden buiten de Heuvelrug het wandel- en fietsverkeer meer faciliteren (beleidskeuze 11). Dit zorgt voor meer spreiding van het toerisme over de gemeente. De gemeente geeft in de Omgevingsvisie aan de groen- en landschapsopgaven te koppelen aan bouwontwikkelingen (beleidskeuze 7). Binnen de bebouwde kom betekent dit een kwaliteitsverbetering van de groen-blauwe structuren. Buiten de bebouwde kom gaat het om een versterking van de kwaliteit van het landschap (zowel groen als blauw). Hoe dit precies tot uiting komt en welke gevolgen dit heeft voor NNN gebieden is echter niet duidelijk.

De gemeente wil dat natuurgebieden beter bereikbaar worden (beleidskeuze 13 en 40). Ook zet de gemeente in op het versterken van de bestaande zonering in het bosgebied om een goede balans te houden tussen natuur en recreatie (beleidskeuze 6). Hierdoor worden toeristen en recreanten beter verspreid over de verschillende natuurgebieden in de gemeente. Dit leidt mogelijk tot meer druk op bepaalde natuurgebieden, maar juist ook tot meer rust in andere natuurgebieden.

Een nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn wordt door de gemeente alleen mogelijk geacht wanneer er geen negatieve gevolgen zijn op de kwaliteit van de natuur (beleidskeuze 77). Maarn is echter omringd door NNN gebied, waardoor het onwaarschijnlijk is dat een nieuwe aansluiting geen negatieve gevolgen heeft op natuur. Om die reden wordt de invloed van een mogelijk nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn beperkt geacht, mits wordt voldaan aan de belofte van de gemeente geen aansluiting te realiseren wanneer dit negatieve gevolgen heeft voor de natuur.

De gemeente zet ook in op duurzame energie. Hoewel het uiteindelijk een positief effect zal hebben op NNN gebieden, doordat het minder stikstofdepositie tot gevolg heeft, kan de realisatie van duurzame energiebronnen negatieve effecten meebrengen voor de NNN gebieden. De verwachting is dat het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie per saldo een beperkt effect heeft op de NNN gebieden.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie biodiversiteit

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de ambitie 'Versterking van de biodiversiteit' opgenomen in de Omgevingsvisie. Onderdeel hiervan is het beschermen en versterken van de bestaande biodiversiteit in de gemeente. Om dit te bereiken zet de gemeente in op versterking van biodiversiteit en beschermde en kwetsbare planten- en diersoorten, zowel in de buitengebieden als binnen de dorpen (beleidskeuze 2). Ook zet de gemeente in op natuurversterking door vegetatie aan te passen op klimaatverandering (beleidskeuze 5), bestaande zonering in het bosgebied te versterken (beleidskeuze 6), extra mogelijkheden bieden aan bomen en bossen zoals klimaat-, speel-, en voedselbossen (beleidskeuze 8). De gemeente wil de historische kwaliteit van het landschap versterken door de aanleg van kleine landschapselementen te stimuleren (beleidskeuze 21) in de gehele gemeente. Dit kan een positief effect hebben op de biodiversiteit. Een voorbeeld daarvan kan zijn dat een nieuw aangelegde houtopstand voedsel, schuil- en nestgelegenheid biedt aan insecten, vogels en zoogdieren.

Bij het inrichten van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met het 'groen, tenzij'-principe: alleen daar waar vanwege de functie verharding nodig is, wordt deze toegepast. De overige ruimte wordt groen ingericht (beleidskeuze 61). Ook wordt ingezet op verduurzaming van de agrarische sector (beleidskeuze 88). De gemeente geeft aan, samen met de agrarische sector, te streven naar een klimaatadaptieve landbouw, waarbij onder andere water optimaal wordt vastgehouden (beleidskeuze 64). Het effect van dergelijke keuzes op de biodiversiteit is echter sterk afhankelijk van de wijze waarop de invulling hiervan plaatsvindt. In de Omgevingsvisie wordt hier niet specifiek aandacht aan gegeven.

De toenemende verstedelijking en aansluitend daarop het toenemend aantal inwoners en bezoekers van de gemeente kan mogelijk negatieve effecten hebben op de biodiversiteit. Ook kunnen bepaalde diersoorten (o.a. vogels en insecten) hinder ondervinden van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie. De aantasting of verbetering van de biodiversiteit is erg verschillend per locatie in de gemeente. Bovendien zet de gemeente in de Omgevingsvisie in op mogelijk nieuwe woningen en bedrijventerreinen en (spreiding van) recreatie en toerisme, wat de biodiversiteit niet per se ten goede komt. Dit zal toch ten koste gaan van het oppervlak groene gebieden, ook al worden woningen en bedrijven natuurinclusief gebouwd. De verwachting is dat het nieuwe beleid in de Omgevingsvisie per saldo een gelijkblijvend effect heeft op de biodiversiteit in de gemeente. Het is echter afhankelijk van de uitwerking van het beleid of het meer een positieve of negatieve invloed zal zijn.

4.1.6 Bodem en water

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bodemkwaliteit

De bodemkwaliteit in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is in de huidige en autonome situatie al zeer goed en vaak boven de wettelijke normen. De gemeente Utrechtse Heuvelrug zet met de Omgevingsvisie het bestaande beleid voort en met beleidskeuze 24 zet ze in op het behouden van de huidige kwaliteit van de bodem en het voorkomen van eventuele verslechtering. Dit is in lijn met de landelijke wettelijke normen. Er wordt ingezet op het toepassen van zoning en landschapsopgaven worden gekoppeld aan bouwontwikkelingen. Dit biedt kansen om ruimtelijke functies zoals natuur, wonen en recreatie aan te passen op de lokale bodemkwaliteit.

In de agrarische gebieden is er aandacht voor het realiseren van een vitale bodem.

Kringlooplandbouw draagt hier bij aan een goede kwaliteit van de bodem. De totale invloed van de Omgevingsvisie is echter beperkt omdat er al een zeer goede kwaliteit is en daarom op dit thema de gemeente relatief beleidsarm kan opereren.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie drinkwater

De drinkwatervoorziening in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is goed maar zal in de toekomst wel onder druk komen te staan door klimaatverandering en daarmee toenemende droogte. Het effect van de Omgevingsvisie is daar bovenop negatief omdat er een toename zal zijn door meer gebruikers in de gemeente. De inbreidingen hebben als gevolg meer huishoudens in het gebied die een beroep doen op de aanwezige drinkwatervoorziening. Ook is het beleid gericht op typen bedrijvigheid met veel werknemers. Deze werkgelegenheid vraagt meer van de drinkwatervoorziening dan andere typen bedrijvigheid.

Het beleid is gericht op lokale infiltratie van water, wat de drinkwatervoorziening ten goede kan komen. Het effect zal echter beperkt zijn omdat er al beschermingszones voor de infiltratiegebieden ingesteld zijn. Het doel om natuurlijke grondwaterstanden te herstellen kan twee kanten op gaan werken. Enerzijds kan het de drinkwaterproductie onder druk zetten omdat het water nodig is voor het herstel van de grondwaterstanden. Anderzijds kan de toename van het aantal en grootte van infiltratiegebieden bijdragen aan een robuustere drinkwatervoorziening. Per saldo is de invloed van de Omgevingsvisie op drinkwater beperkt.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie waterkwaliteit

Voor de waterkwaliteit heeft de Omgevingsvisie een positieve invloed. De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft naar schoon water en wil daarnaast de biodiversiteit versterken. Een grote biodiversiteit is een kenmerk van een goede waterkwaliteit. Daarnaast streeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug ook naar een gezonde en natuurlijke waterhuishouding.

Het doel om de landbouwtransitie verder naar kringlooplandbouw te helpen draagt in potentie bij aan een goede waterkwaliteit. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie niet concreet gemaakt hoe de kringlooplandbouw eruit zal zien of bereikt kan worden. Het kan positief uitwerken op de waterkwaliteit. Zo wordt in een kringlooplandbouwbedrijf minder gebruik gemaakt van pesticiden en is door de gesloten kringloop het effect van fosfaatuitspoeling uit de bodem lager. Ook minder grondbewerking (ploegen) door agrariërs draagt bij aan een goede waterkwaliteit.

Effectbeoordeling Omgevingsvisie bodemdaling

Bodemdaling is in de gemeente Utrechtse Heuvelrug een zeer beperkt fenomeen. Het beperkt zich tot het Leersumse Veld, een natuurgebied op de heuvelrug. Mocht het elders een probleem worden dan is de Omgevingsvisie beperkt positief door het beleid om grondwaterstanden te verhogen, wat helpt om bodemdaling tegen te gaan. Daarnaast is het advies om grondwaterneutraal te bouwen ook beperkt positief omdat daarmee het eventuele negatieve effect van de doorwerking van bodemdaling op de grondwaterstand voorkomen wordt. Omdat er minimale bodemdaling optreedt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug is de invloed van de Omgevingsvisie ook beperkt te noemen.

4.2 Synergie en strijdigheden tussen ambities

In deze paragraaf staat op welke vlakken er risico's zijn op strijdigheid en kansen voor synergie tussen de verschillende ambities. Onder strijdigheid verstaan we het risico dat de ene ontwikkeling negatief uitwerkt op wat met de andere ontwikkeling wordt beoogd. Onder synergie verstaan we de kans dat de ene ontwikkeling versterkend werkt op wat met de andere ontwikkeling wordt beoogd.

	2. Recreatie en toerisme in balans met de natuur	3. Instandhouding van beschermde waarden	4. Een gezonde en duurzame leefomgeving	5. Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen	6. Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp	7. Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners	8. Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk	9. Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving	10. Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans	11. Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente	12. Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering	13. We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO ₂ -uitstoot dan in 1990	14. Ontlasting van het wegennet	15. Een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector
1. Versterking van de biodiversiteit														
2. Recreatie en toerisme in balans met de natuur														
3. Instandhouding van beschermde waarden														
4. Een gezonde en duurzame leefomgeving														
5. Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen														

Mogelijke strijdigheden

Mogelijkheden voor synergie

Beperkte onderlinge invloed

Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

6. Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp															
7. Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners															
8. Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk															
9. Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving															
10. Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans															
11. Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente															
12. Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering															

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

13. We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO ₂ -uitstoot dan in 1990															
14. Ontlasting van het wegennet															

Figuur 4.1 Overzicht mogelijke kansen en synergie en risico op strijdigheden

Mogelijke strijdigheden

Mogelijkheden voor synergie

Beperkte onderlinge invloed

Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

Om de synergie en strijdigheid in beeld te brengen, zijn alle ambities op systematische wijze met elkaar geconfronteerd, zie figuur 4.1. Daarbij is beoordeeld in hoeverre de ene ambitie zich verhoudt tot de andere en welke risico's op strijdigheden en kansen voor synergie er zijn. Daarbij kan ook sprake zijn van zowel strijdigheden als synergie tussen twee ambities. Er kan ook een beperkte invloed optreden tussen twee ambities. Hieronder volgt een toelichting.

Ambitie 1: versterking van de biodiversiteit

Zowel synergieën als strijdigheden

Ambitie 1 raakt aan verschillende andere ambities en biedt veel kansen voor synergieën en mogelijke strijdigheden. Eén van deze ambities is ambitie 2: recreatie en toerisme in balans met de natuur, die inzet op een versterkte zonering van het bosgebied, het spreiden van recreatie en inzet op onderzoek naar schaalvergroting van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Dit heeft een positieve invloed op de biodiversiteit. Anderzijds kan het ook zorgen voor een toenemend aantal bezoekers met een verstrend effect op de natuur- en stiltegebieden.

In de woningbouwprogrammering (ambitie 5) worden woningen vooral voorzien op inbreidingslocaties. Hierdoor worden buitengebieden zoveel mogelijk ontzien. Toch is de verwachting dat niet de gehele woningbouwopgave met inbreiding kan volstaan. Omdat woningen natuurinclusief moeten zijn, wordt zo compact mogelijk en met veel ruimte voor groen gebouwd. Daarnaast zal ook een deel van de energieopgave in het buitengebied terechtkomen (duurzame energie, ambitie 13). Hier kan de natuur door worden aangetast en verstoord. Mits goed ingepast, kan het op sommige plaatsen de natuur ook versterken.

Synergieën

Ambitie 3, instandhouding van beschermde waarden, zet in op groen erfgoed door bijvoorbeeld de aanleg van landschapselementen te stimuleren. Dit heeft naar verwachting een versterkend effect op de biodiversiteit. Bij de ambitie voor een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4) is aandacht voor het voorkomen van een verslechtering van de bodemkwaliteit. Dit draagt naar verwachting positief bij aan het versterken van de biodiversiteit. Bij de ambitie voor een veilige gemeente worden maatregelen getroffen die de risico's op natuurbranden en overstromingen verkleinen (ambitie 9). Dit zal de natuur in de toekomst weerbaarder maken tegen klimaatverandering. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat hemelwater zoveel mogelijk geïnfiltreerd gaat worden in de bodem van de Utrechtse Heuvelrug. Hierdoor wordt de omgeving weerbaarder voor klimaatverandering (ambitie 12). De huidige landbouw gaat daarnaast transformeren naar kringlooplandbouw, wat meer natuurinclusief is (ambitie 15). Tot slot zal een ontlasting van het wegennet (ambitie 14) leiden tot minder stikstofuitstoot, waardoor stikstofgevoelige natuur beter kan gedijen. Alle hierboven genoemde ambities hebben zodoende een versterkend effect op de versterking van de biodiversiteit.

Ambitie 2: recreatie en toerisme in balans met de natuur*Zowel synergieën als strijdigheden*

Voor deze ambitie geldt dat er zowel kansen zijn voor synergie als risico's op strijdigheden. Het doel is niet om meer mensen naar de natuur- en recreatiegebieden te halen, maar om de stromen beter te managen. Zo kan ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) aan de ene kant een positieve invloed hebben op de milieuaspecten in natuur- en recreatiegebieden. Aan de andere kant kan het beperkend werken op de wens om recreatie meer te spreiden. Meer woningbouw voor vitale dorpen (ambitie 5) kan eveneens een beperkende werking hebben door de komst van meer mensen naar de natuur- en recreatiegebieden. Het kan echter ook een kwaliteitsimpuls geven aan locaties met vrijkomende agrarische bebouwing door een compacte natuurinclusieve bouw van woningen. Net als bij meer woningen kan ook de realisatie van een lokale en vitale economie (ambitie 6) meer mensen naar de regio trekken. Dit is enerzijds goed voor de ondernemers, anderzijds neemt hierdoor ook de druk op de recreatiegebieden wellicht weer toe. De energieopgave kan, net als bij de versterking van de biodiversiteit, het aanzicht van de recreatiegebieden aantasten. Het kan echter ook een publiekstrekker zijn door combinaties te maken van energieopwekking, natuur en biodiversiteit (ambitie 13, duurzame energie).

Synergieën

De ambities 'versterking van de biodiversiteit' (ambitie 1) en 'instandhouding van beschermde waarden' (ambitie 3) hebben naar verwachting een versterkend effect op recreatie en toerisme in balans met de natuur. Zo wordt de gewerkt aan versterking van de biodiversiteit van de natuur aan de voet van de heuvelrug en worden archeologische vindplaatsen vindbaar en beleefbaar gemaakt. De instandhouding van beschermde waarden biedt daarnaast kansen voor een groene en beweegvriendelijke leefomgeving, wat een versterkend effect heeft op de fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid van de bewoners (ambitie 7).

Versterkende effecten zijn ook te verwachten bij 'een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving' (ambitie 9), 'de ontlasting van het wegennet' (14) en 'een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector' (ambitie 15). Veilige fietspaden dragen namelijk bij aan een goede bereikbaarheid van het landschap. Tot slot draagt ook de realisatie van herenboerderijen en zelfoogsttuinen als onderdeel van een toekomstbestendige agrarische sector (ambitie 15) bij aan recreatie en toerisme in balans met de natuur.

Ambitie 3: instandhouding van beschermde waarden*Zowel synergieën als strijdigheden*

Deze ambitie heeft zowel synergieën als strijdigheden met ambitie 13, '95 % CO₂-uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990'. Zo stelt de Omgevingsvisie dat ook monumenten moeten bijdragen aan de verduurzaming. Dit kan de cultuurhistorische waarde van deze gebouwen echter aantasten, maar het kan ook een manier zijn om deze gebouwen in stand te houden. Hetzelfde geldt voor beschermde groene structuren, landgoederen en buitenplaatsen. Synergieën en strijdigheden zijn er ook met ambitie 5, 'de woningbouwopgave'. Dit geldt bijvoorbeeld voor het bouwen buiten de

dorpen. Toch is onder ambitie 3 opgenomen dat welstandsregels worden versoepeld om (ver)bouw mogelijk te maken. Dit kan ook een impuls geven aan bepaalde plaatsen of gebouwen, mits er goed mee wordt omgegaan.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 1 voor 'versterking van de biodiversiteit. Deze ambitie staat in het teken van het instandhouden van de diversiteit aan landschappen. Ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) zet in op het aantrekken van een ander soort recreant, een die komt voor natuur, cultuur en landschap. Daarnaast streeft de gemeente naar het behouden van het eigen karakter van elk van de dorpen met ambitie 10, het in 'balans houden van kwaliteit en toekomstbestendigheid'. De te nemen maatregelen tegen klimaatverandering (ambitie 12) hebben daarnaast een versterkend effect op de conservering van archeologische sporen in de bodem. Bovenstaande ambities worden zodoende als positief beschouwd voor een zichtbaar en beleefbaar verleden.

Strijdigheden

Strijdigheden zijn er met ambitie 5 'passende woningvoorraad'. Door inbreiding bestaat de kans dat authentieke dorpsgezichten veranderen. Daarnaast is er sprake van strijdigheid met ambitie 13 'duurzame energie'. Energiemaatregelen kunnen een effect hebben op de instandhouding van beschermde waarden, zowel binnen de dorpen (zonnepanelen op daken) als buiten de bebouwde kom door zonnevelden en windmolens.

Ambitie 4: een gezonde en duurzame leefomgeving

Zowel synergieën als strijdigheden

De ambitie voor een gezonde en duurzame leefomgeving vertoont synergieën en strijdigheden met ambitie 2, recreatie en toerisme in balans met de natuur. In deze ambitie wordt ingezet op het zoneren van bosgebied om deze te beschermen en wordt er ingezet op het beter spreiden van recreatie. Dit heeft een versterkend effect op een gezonde en duurzame samenleving. Het kan echter ook leiden tot meer verkeer, geluid en vervuiling in andere recreatiegebieden. Die verkeersaantrekkende werking, wordt ook verwacht als gevolg van de woningbouw (ambitie 5). Er is hierbij wel aandacht voor energieneutrale bouw, wat weer een versterkend effect heeft op een duurzame leefomgeving. Tot slot leidt ook een lokale economie met publieksaantrekkende functies (ambitie 6) in de centra tot meer activiteit, wat ook een weerslag kan hebben op een gezonde leefomgeving. Aan de andere kant hoeven bewoners van de gemeente minder ver te reizen voor voorzieningen, wat weer versterkend werkt op de gezonde leefomgeving.

Synergieën

Ambitie 4 vertoont synergieën met ambitie 1 voor een 'versterking van de biodiversiteit'. Zo wordt er extra ruimte beschikbaar gesteld voor bomen, natuur en biodiversiteit. Dit draagt bij aan een gezonde en duurzame leefomgeving. Door middel van een goede sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7), moeten kwetsbare groepen een betere toegang krijgen tot het groen. Voorzieningen

moeten daarnaast te voet, met de fiets of het ov toegankelijk zijn (ambitie 8). Dit draagt bij aan een gezonde leefomgeving.

Tot slot moeten bedrijven passen binnen de economische agenda (ambitie 11), wordt er gestreefd naar een gezonde (water)bodemkwaliteit (ambitie 12), mogen er geen extra vervoersbewegingen op de weg bijkomen (ambitie 14), wordt er ingezet op duurzame energie (ambitie 13) en worden agrarische bedrijven getransformeerd naar natuurinclusieve kringlooplandbouw (ambitie 15). Al deze voornemens werken verstekend op een gezonde en duurzame leefomgeving.

Ambitie 5: Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

Zowel synergieën als strijdigheden

De woningbouwopgave vertoont vele synergieën en strijdigheden met andere ambities. Voor versterking van de biodiversiteit (ambitie 1) en recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2) geldt dat inbreiding de natuur en buitengebieden bespaard. Toch is de verwachting dat ook woningen in het groen gaan worden gebouwd. Ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) heeft een positieve invloed op de inwoners. Door woningbouw kunnen de milieuaspecten die in ambitie 4 worden beschermd juist weer verder onder druk komen te staan. Publieksaantrekkende bedrijven en winkels komen met name in de centrumgebieden (ambitie 6, een gezonde lokale economie). Daarnaast moet er plek worden gevonden voor duurzame en innovatie bedrijven (ambitie 11). Door de inbreiding is er een grotere afzetmarkt voor winkels en horeca. Er kan echter ook teveel druk komen op de centrumgebieden en OV-knooppunten, waardoor mensen ergens anders inkopen gaan doen of gaan werken. Dit kan ook ambitie 10 (kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans) en ambitie 3 (instandhouding van beschermde waarden), voor het behoud van het eigen karakter van de dorpen en cultuurhistorie schaden. Mits goed ingepast, kan het ook in impuls geven aan de centra en knooppunten. Tot slot is de verwachting dat de woningbouw niet direct leidt tot een ontlasting van het wegennet. Aangezien vele ontwikkelingen rond OV-knooppunten zijn, kan dit daarentegen zorgen voor juist minder autogebruik.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 7, 'een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van de inwoner'. De woningbouwopgave biedt namelijk ruimte voor verschillende woonvormen. Dit kan buurtinitiatieven versterken die bijdragen aan informele zorg. De verschillende woonvormen en woningtypen dragen daarnaast bij aan een betere veiligheid (ambitie 9). Door inbreiding, energieneutrale en natuurinclusieve bouw zijn er daarnaast synergieën met ambitie 8 (goed bereikbare voorzieningen), 12 (aanpassen op klimaatverandering) en 13 (95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990).

Ambitie 6: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp*Zowel synergieën als strijdigheden*

Voor een gezonde en lokale economie zijn er synergieën en strijdigheden met ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur), ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) en ambitie 5 (de woningbouwopgave). Een lokale en vitale economie zal naar verwachting meer mensen trekken. Hierdoor neemt de drukte binnen de gemeente toe, ook gezien de woningbouwopgave. Dit kan ook meer uitstoot, geluid en andere verstoringen tot gevolg hebben. Aan de andere kant zal het de vitaliteit van de economie versterken.

Tot slot wordt ingezet op duurzaam vervoer (ambitie 14) voor de bereikbaarheid van winkels, horeca en bedrijven. De verwachting is echter dat vooral mensen van buiten de gemeente ook met de auto de gemeente zullen blijven bezoeken.

Synergieën

Synergieën tussen een gezonde lokale economie zijn er met ambitie 8, voor 'goed bereikbare voorzieningen'. Een lokale economie heeft namelijk een versterkend effect op de bereikbaarheid van voorzieningen. De gemeente stimuleert het kopen en recreëren bij lokale ondernemers. Daarnaast is er synergie met ambitie 9, voor een veilige gemeente. De gemeente zet zich hierbij in voor gezond ondernemerschap en het tegengaan van leegstand en ondermijning. Ook de vestiging van duurzame en innovatie bedrijven (ambitie 11) en een agrarische transitie (ambitie 15) zal de gezonde en lokale economie versterken. Dit biedt daarnaast (nieuwe) kansen voor CO₂-reductie (ambitie 13). Een goede kwaliteit van de openbare ruimten is tot slot gewenst, zodat mensen goed bij de voorzieningen kunnen komen (ambitie 10, kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans).

Ambitie 7: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners*Synergieën*

Tussen ambitie 7 zijn met zeven andere ambities mogelijkheden voor synergieën. Zo ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) een versterkend effect op ambitie 7. De natuur- en recreatiegebieden worden namelijk bereikbaarder gemaakt onder ambitie 2, waardoor kwetsbare groepen vanuit de dorpen beter de natuur kunnen bereiken met de fiets of te voet. Binnen en tussen de dorpen worden veilige fietspaden aangelegd (ambitie 9, een veilige gemeente).

Met ambitie 7 wil de gemeente onder andere extra aandacht geven aan de inrichting en het beheer van buurten waar sprake is van gezondheids- of sociale problematiek. Dit heeft een synergie met ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving), waarin aandacht is voor schone lucht en het verminderen van overlast door geluid, geur en licht. Wanneer een gezonde en duurzame leefomgeving wordt gerealiseerd, is de verwachting dat ook de gezondheids- en sociale problematiek afneemt. Participatie en gezondheid van de bewoners kan zodoende worden

bevordert door een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte (ambitie 10, kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans).

Door de inbreiding van woningen (ambitie 5), goed bereikbare voorzieningen (ambitie 8) en een ontlasting van het wegennet (ambitie 14) zijn afstanden beter en veiliger te overbruggen. Dit heeft een versterkend effect op de zelfstandigheid van kwetsbare en mindervalide mensen. Door de inzet op ketenmobiliteit en behoud van kleinschalige Ov-systemen zijn kwetsbare groepen meer mobiel.

Ambitie 8: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

Synergieën

Net als bij ambitie 7 zijn bij deze ambitie alleen mogelijkheden voor synergieën met andere ambities geïdentificeerd. In totaal zijn het er acht. Aangezien de basisvoorzieningen te voet, met de fiets of het ov bereikbaar moeten zijn, is er synergie met een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4). Door mensen te verleiden auto te laten staan zorgt dit voor een verbetering van de luchtkwaliteit. Ook de inbreidingslocaties voor woningen (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en de vestiging van groene en innovatieve bedrijven dragen bij aan kortere reisafstanden met minder overlast en vervuiling van het verkeer tot gevolg. Daar waar de basisvoorzieningen onder druk staan wordt onderzocht of voorzieningen kunnen worden geclusterd om zo de vitaliteit in stand te houden. Dit draagt bij aan de veiligheid van dorpscentra (ambitie 9), de sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7) en het in balans houden van kwaliteit en toekomstbestendigheid (ambitie 10). Voorzieningen blijven zo goed bereikbaar, met name voor minder mobiele mensen en draagt eveneens positief bij aan de ontlasting van het wegennet (ambitie 14).

Ambitie 9: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

Synergieën

De ambitie voor een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving heeft vele mogelijkheden voor synergieën met andere ambities. Zo ook met versterking van de biodiversiteit (ambitie 1) en recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2). Het versterkende element zit vooral in het feit dat de gemeente in het bosgebied maatregelen treft om de risico's op natuurbranden (en overstromingen) te verkleinen. Dit heeft een positief effect op de veiligheid van recreanten en andere bezoekers aan deze gebieden. De woningbouwopgave (ambitie 5), een gezonde en lokale economie (ambitie 6), een sociale en fysieke infrastructuur (ambitie 7) en goed bereikbare voorzieningen (ambitie 8) bieden ook kansen voor een betere veiligheidsbeleving. Vanwege het streven voor diverse wijken met verschillende woningtypen, het voorkomen van leegstand en door te zorgen voor plaatsen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, neemt het veiligheidsgevoel naar verwachting toe. Een dorpsgerichte inrichting van de openbare ruimte, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (ambitie 10), spelen hier ook een rol in. Tot slot zijn ambities 12 (een omgeving die aangepast is op de gevolgen van klimaatverandering) en 14 (ontlasten van het wegennet) ook onderdeel van een veilige gemeente. Klimaatverandering

kan op sommige locaties gevaarlijk situaties opleveren. De gemeente stuurt daarom op risicovolle locaties op veiligheid en preventie. De ontlasting van het wegennet en de zorg voor veilige fietspaden leidt naar verwachting tot minder verkeersongevallen.

Strijdigheden

Met één ambitie zijn mogelijke strijdigheden aan te wijzen. Dit is de ambitie voor 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 (ambitie 13). Duurzame energietoepassingen kunnen mogelijk nieuwe gevaren opleveren, zoals bijvoorbeeld bij accu's van auto's in parkeergarages.

Ambitie 10: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans

Zowel synergieën als strijdigheden

Voor deze ambitie zijn alleen met de woningbouwopgave (ambitie 5) zowel mogelijkheden voor synergieën als mogelijke strijdigheden te benoemen. Dit zit voornamelijk in het aspect dat elk dorp een eigen identiteit heeft welke de gemeente wil behouden en versterken. Ook het groen in de dorpen heeft daarnaast (vaak) een cultuurhistorische waarde. De nieuwe woningbouwopgave binnen de dorpen kan hier een negatieve invloed op hebben. Er wordt echter gekozen voor compacte bouw om zoveel mogelijk groen te behouden.

Synergieën

Met 10 ambities zijn mogelijkheden voor synergieën. Zo stuurt ambitie 3 (instandhouding van beschermde waarden) op het behoud van monumentaal erfgoed, gebouwen en groene structuren met cultuurhistorische waarde. In ambitie 10 is aandacht voor het behoud van het karakter van de dorpen. Deze ambities versterken elkaar hierin. Ambitie 4 (een gezonde en duurzame leefomgeving) bevat keuzes voor het verbeteren van de milieukwaliteit. Dit versterkt de keuze uit ambitie 10 voor het bevorderen van de gezondheid van de inwoners. In de Omgevingsvisie wordt daarnaast onder ambitie 6 (een gezonde lokale economie) benoemd dat iedereen een passende baan moet kunnen vinden. De gemeente biedt dan ook ruimte aan sociale ondernemingen, zoals zorgforeca en zorgboerderijen. Dit draagt positief bij aan de participatie van inwoners, waar ambitie 10 ook aandacht voor heeft.

Ambitie 7 (sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de betrokkenheid van inwoners), 8 (goed bereikbare basisvoorzieningen), en 9 (een veilige gemeente) versterken ambitie 10 vooral bij het bevorderen van de gezondheid van inwoners met een goede inrichting en toegankelijkheid van de openbare ruimte.

Groene innovatie als economische motor (ambitie 11) draagt daarnaast positief bij aan ambitie 10, omdat bedrijven zich alleen mogen vestigen wanneer dat past bij het karakter van de knooppunten. De ontlasting van het wegennet (ambitie 14) en een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector (ambitie 15) versterken tot slot ambitie 10 door minder uitstoot te genereren vanuit het verkeer en de landbouw, wat bijdraagt aan de gezondheid van de inwoners.

Strijdigheden

Ambitie 10 is mogelijk strijdig met de ambitie om in 2050 95 % CO₂-reductie in 2050 te realiseren ten opzichte van 1990 (ambitie 13). In ambitie 13 wordt gekozen voor het plaatsen van zonnepanelen op daken, dit kan andere ruimtelijke belangen raken, zoals behoud van het dorps karakter. Maar ook andere vormen van duurzame energieopwekking nabij de dorpen kan dit karakter aantasten.

Ambitie 11: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente*Zowel synergieën als strijdigheden*

Bij deze ambitie zijn er synergieën en strijdigheden te verwachten bij twee andere ambities. Zo kan er bij de nieuwvestiging van bedrijven rond de knooppunten wrijving ontstaan met de woningbouwopgave. Enerzijds leidt dit tot de gewenste vitale dorpen, anderzijds kan dit de druk op het tekort aan woningen verder opvoeren. Ook met de ontlasting van het wegennet (ambitie 14) kan wrijving ontstaan. Alhoewel de bedrijven rond OV-knooppunten worden gerealiseerd en vestiging niet mag leiden tot veel extra verkeersbewegingen, is een negatief effect op het wegennet nooit helemaal uit te sluiten. Het is daarom op voorhand lastig te bepalen of het wegennet ontlast gaat worden.

Synergieën

Synergieën zijn er met ambitie 4 voor 'een gezonde en duurzame leefomgeving'. Ambitie 4 zet in op schone lucht en het voorkomen van overlast door verschillende milieuaspecten. In ambitie 6 (een lokale economie) wordt benoemd dat de gemeente een fijne plek moet zijn om werken, wonen en recreëren. Bedrijventerrein worden getransformeerd, zodat deze aantrekkelijk blijven voor innovatieve en duurzame nieuwe ondernemers. Bij ambitie 8 (goed bereikbare basisvoorzieningen) wordt gekozen voor het bieden van ruimte aan lokaal initiatief. Bij nieuwe initiatieven kijkt de gemeente actief mee naar waar ruimtelijke mogelijkheden liggen. Bovenstaande ambities hebben zodoende een versterkend effect op de vestiging van duurzame en innovatieve bedrijven.

Nieuwe gebouwen van bedrijven moeten energieneutraal (ambitie 13) en klimaatadaptief worden (ambitie 12). Tot slot transformeert de agrarische sector naar een duurzame en toekomstbestendig kringlooplandbouw (ambitie 15). Al deze ambities werken naar verwachting versterkend op ambitie 11.

Ambitie 12: een omgeving die is aangepast op de gevolgen van de klimaatverandering*Synergieën*

Ambitie 12 vertoont met zes andere ambities mogelijk synergieën. Zo heeft 'versterking van de biodiversiteit' (ambitie 1) een reducerend effect op de gevolgen van klimaatverandering voor de omgeving. De gemeente zorgt voor natuur die tegen een stootje kan. Hierop volgend moeten er lange termijn oplossingen komen die verdroging tegengaan. De kans op natuurbranden wordt zo, zo klein mogelijk gehouden (ambitie 9). Het watersysteem moet daarom robuust en krachtig zijn. De woningbouwopgave (ambitie 5) wordt zo compact en natuurinclusief mogelijk gerealiseerd. Het groen is de dorpen heeft namelijk een positief effect op klimaatadaptatie en de cultuurhistorie

(ambitie 10). De vestiging van groene en innovatieve bedrijven (ambitie 11) kan daarnaast een positieve bijdrage leveren aan een klimaatadaptieve inrichting van gebouwen en terreinen. Tot slot geeft een transitie naar kringlooplandbouw (ambitie 15) meer mogelijkheden voor het vasthouden van water en een klimaatbestendigere inrichting van het landschap.

Ambitie 13: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

Zowel synergieën als strijdigheden

Synergieën en strijdigheden voor deze ambitie zijn er met name op ambitie 1 'versterking van de biodiversiteit', ambitie 2 voor 'recreatie en toerisme in balans met de natuur' en ambitie 3, 'instandhouding van beschermde waarden'. De strijdigheden zitten met name in het versturende element van duurzame energie. De natuur- en recreatiegebieden kunnen, evenals de monumenten en andere beschermde elementen, worden aangetast in de belevingswaarde wanneer hierop of ernaast zonnepanelen en/of windmolens worden geplaatst. Aan de andere kant kan het ook een kans bieden voor bijvoorbeeld educatie of (meer) biodiversiteit in de natuur- en recreatiegebieden, of als aanjager voor behoud van monumenten. Een goede inpassing is hierbij cruciaal.

Synergieën

Synergieën voor het verminderen van de CO₂-uitstoot zijn er met ambitie 4, 'een gezonde en duurzame leefomgeving'. Door de toepassing van duurzame energie en elektrificering zal de luchtkwaliteit in de gemeente op den duur verbeteren. Dit heeft een versterkend effect op een gezonde en duurzame leefomgeving. Daarnaast is er synergie met de woningbouwopgave (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en groene innovatie als economische motor (ambitie 11). Er zal worden ingezet op energiebesparing en energieopwekking in en op de gebouwen. Op agrarische bedrijven kan daarnaast ook ruimte worden geboden voor de opwekking van duurzame energie (ambitie 15).

Met de duurzaam opgewekte energie kunnen daarnaast de laadpalen van stroom worden voorzien. Dit heeft een positief effect op het stimuleren van gebruik van de elektrische auto. Elektrische autodeelsystemen zorgen zodoende voor een ontlasting van het wegennet (ambitie 14). Alle bovengenoemde zaken hebben naar verwachting een versterkend effect op de ambitie om 95 % CO₂-reductie in 2050 te realiseren ten opzichte van 1990.

Strijdigheden

Strijdigheden zijn er met de ambitie voor een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving (ambitie 9) en met kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans (ambitie 10). Dit heeft met name te maken met het brandgevaar door de toepassing van zonnepanelen en batterijen. Daarnaast mogen plaatsen waar zonnepanelen en windmolens worden geplaatst niet zomaar toegankelijk zijn voor individuen. Voor ambities 10 is al eerder benoemd dat het plaatsen van zonnepanelen en windmolens het karakter van de dorpen kan aantasten.

Ambitie 14: ontlasting van het wegennet*Synergieën en strijdigheden*

Voor deze ambitie zijn er synergieën en strijdigheden met de woningbouwprogrammering (ambitie 5), een gezonde lokale economie (ambitie 6) en groene innovatie als economische motor (ambitie 11). De verwachting is dat met al deze ontwikkelingen het aantal forenzen, en dus ook het aantal vervoersbewegingen gaat toenemen. Aangezien de capaciteit van het wegennet niet zal worden uitgebreid kan dit leiden tot opstoppingen en files. Aan de andere kant worden woningen en (nieuwe) bedrijven zoveel mogelijk geclusterd rond OV-knooppunten en in de dorpscentra. Dit heeft weer een positief effect op de ontlasting van het wegennet. Of dit de toename van het aantal autobewegingen opheft is op voorhand moeilijk te voorspellen.

Synergieën

Voor ambitie 1 (versterking van de biodiversiteit) en ambitie 2 (recreatie en toerisme in balans met de natuur) geldt dat de natuur- en recreatiegebieden minder makkelijk met de auto bereikbaar worden. Hierdoor wordt de druk en het versturende effect op de natuur van verkeer op sommige plaatsen verlicht. Minder uitstoot van de auto's draagt daarnaast bij aan een betere gezondheid van inwoners (ambitie 4), ook omdat er gezondere alternatieven worden geboden voor transport. Kwetsbare mensen kunnen zich daarnaast op een veilige(ere) manier in het verkeer begeven door bijvoorbeeld een betere bereikbaarheid van voetgangers en fietsers (ambitie 7). Voorzieningen worden naar verwachting beter toegankelijk wanneer een deel van de inwoners niet meer of minder met de auto naar de dorpscentra komen (ambitie 8). Daarnaast draagt de inzet op de (elektrische)fiets en het ov bij aan het reduceren van CO₂ (ambitie 13).

Ambitie 15: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector*Synergieën*

Een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector geeft mogelijkheden voor synergieën met acht andere ambities. Dit zijn een versterking van de biodiversiteit (ambitie 1), recreatie en toerisme in balans met de natuur (ambitie 2), een gezonde en duurzame leefomgeving (ambitie 4), een lokale en gezonde economie (ambitie 6), kwaliteit en toekomstbestendigheid in balans (ambitie 10), groene innovatie als economische motor (ambitie 11), een omgeving die is aangepast op klimaatverandering (ambitie 12) en 95 % CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990 (ambitie 13).

De te ontwikkelen kringlooplandbouw moet zo min mogelijk negatieve effecten hebben op het milieu (bijvoorbeeld stikstof). Het moet daarnaast klimaatneutraal, natuurinclusief, diervriendelijk en gezond voor de omwonenden zijn. De kringlooplandbouw moet samengaan met hogere grondwaterstanden en combinaties met vee, akkerbouw en duurzame energieopwekking zijn wenselijk. De afzetmarkt is tot slot zoveel mogelijk lokaal. Bovengenoemde ambities hebben naar verwachting allen een versterkend effect op de onderdelen van de agrarische transitie.

4.3 Beoordeling doelbereik

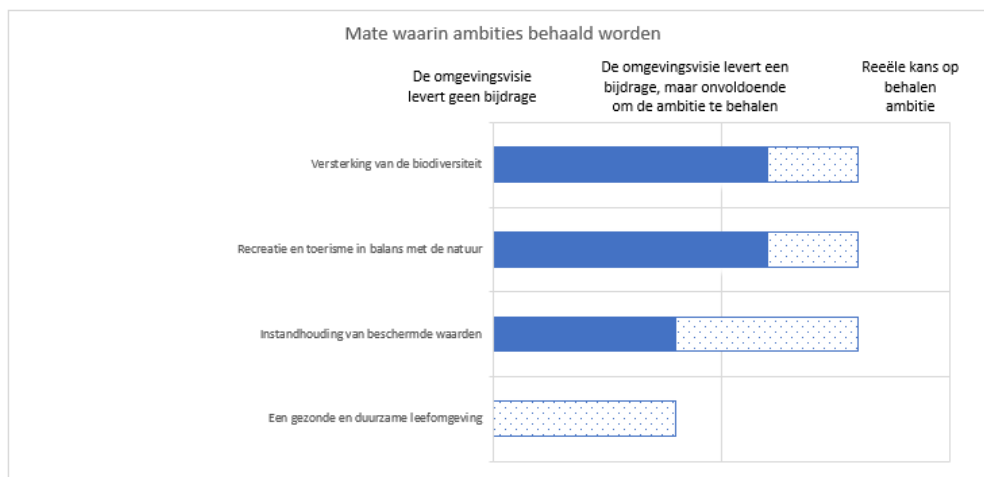
In deze paragraaf beschrijven we in welke mate de beleidskeuzes van de Omgevingsvisie bijdragen aan het behalen van de ambities die in de Omgevingsvisie gesteld zijn. Hierbij is gekeken wat de belangrijkste belemmeringen en kansen zijn in het behalen van die ambities. In drie grafieken is per ambitie aangegeven in welke mate ze gehaald worden. We brengen in beeld:

- Het beleid levert geen bijdrage om het doel te behalen
- Het beleid levert wel een bijdrage, maar niet genoeg om het doel helemaal te behalen
- Het beleid levert een bijdrage waardoor er een reële kans is dat het doel behaald wordt

Daarbij geven we in een grafiek met een blauwe balk aan hoe groot de onzekerheid is in welke mate de ambitie wordt behaald.

Uit de grafieken is af te lezen dat voor de meeste ambities het beleid van de Omgevingsvisie wel een bijdrage doet, maar niet voldoende om de doelen te halen in 2040 en specifiek voor een CO₂-reductie van 95 % in 2050 ten opzichte van 1990. Dit is deels te verklaren doordat de Omgevingsvisie niet voor iedere ambitie ook concrete maatregelen bevat en/of de gemeente afhankelijk is van verschillende andere partijen (zoals eigenaren en terreinbeheerders). Dit brengt onzekerheden met zich mee. Daarnaast geldt dat naarmate de ambitie verder in de toekomst ligt er verschillende factoren zijn die nu nog lastig in te schatten zijn. Denk bijvoorbeeld aan de invloed van klimaatverandering en de technieken die er nog wel of niet zijn om daar op in te kunnen spelen.

1. Kwalitatief hoogwaardige leefomgeving

Onze ambitie: versterking van de biodiversiteit

Verschuivende beleidskeuzes in de Omgevingsvisie dragen bij aan het behalen van deze ambitie. Voorbeelden van beleidskeuzes zijn de groene scheggen, het verder werken aan het realiseren van de Groene Contour, aanpassen van de vegetatie op de heuvelrug, zonering in de bosgebieden voor een goede balans tussen recreatie en natuur, ruimte voor extra bos en bomen. Verstedelijking en de keuzes in woningbouw belemmeren deze ambitie enigszins, met name door

recreatie. Het doel is wel binnen handbereik door deze ontwikkelingen sterk te beperken en in te zetten op vergroening van de stedelijke ruimte, met oog voor biodiversiteit en klimaatrobuuste beplanting. Inzet op kwelgerelateerde natuur draagt bij aan versterking van de biodiversiteit. Kwelgerelateerde natuur is echter wel erg gevoelig voor droogte, waardoor het om zeer kwetsbare natuur gaat. In hoeverre de ambitie wordt gehaald is deels afhankelijk van (de samenwerking met) andere partijen zoals de provincie, rijk, natuur- en terreinbeheerders.

Onze ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes die zorgen voor het reguleren van de druk op de recreatie- en natuurgebieden. Desondanks zal het voor de gemeente lastig zijn om met dit beleid de ambitie ook helemaal te halen. Door autonome bevolkingsgroei in de regio zal de druk op deze gebieden nog groter worden dan de gemeente waarschijnlijk kan opvangen door onder meer spreiding van recreanten en toeristen. Ook voor deze ambitie geldt de afhankelijkheid van andere partijen. In dit geval met name andere gemeenten, de provincie en terreinbeheerders zoals het Utrechts Landschap en Natuurmonumenten, die met hun beleid de druk van recreatie en mobiliteit door de Gemeente Utrechtse Heuvelrug mede bepalen. Dit geeft onzekerheid in hoeverre deze ambitie te halen is.

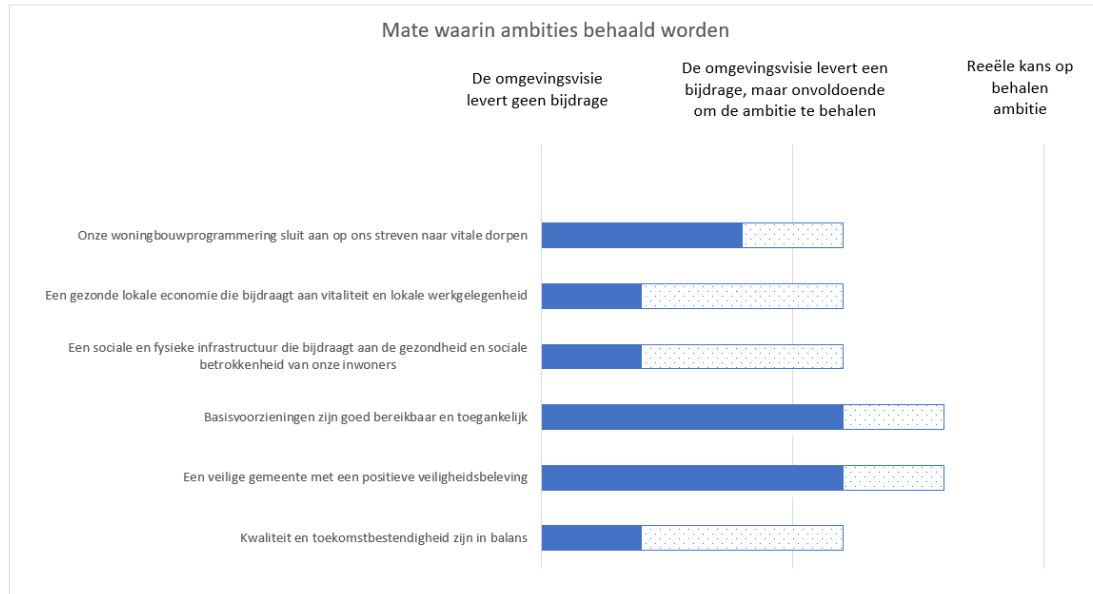
Onze ambitie: instandhouding van beschermde waarden

De Omgevingsvisie biedt verschillende beleidskeuzes die bijdragen aan het behouden of zelfs versterken van waardevolle cultuurhistorie en archeologie in de gemeente. In de Omgevingsvisie staan een aantal redelijk concrete maatregelen. Beleidskeuze 19 gaat bijvoorbeeld specifiek in op het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen op monumenten. Hierbij wordt gezocht naar een combinatie van duurzaamheidsprestaties en het behoud of zelfs herstel van cultuurhistorische waarden. De mate waarin de ambitie wordt gehaald is echter lastig in te schatten. Het gaat hierbij namelijk om een balans tussen energieopwekking aan de ene kant en de cultuurhistorische waarden aan de andere kant. Ook speelt mee dat veel andere partijen hieraan kunnen bijdragen, zoals heemkundekringen, gebouweigenaren en terreinbeheerders.

Onze ambitie: een gezonde en duurzame leefomgeving

De beleidskeuzes die bij deze ambitie horen zijn geen concrete maatregelen maar enkel subambities zoals het streven naar behoud van donkerte en het behouden van de huidige bodemkwaliteit. De ambitie is daardoor niet te beoordelen op doelbereik.

2. Vitale dorpen

Onze ambitie: onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen

De Omgevingsvisie maakt woningbouw mogelijk. De gemeente zet daarbij specifiek in op starters, sociale huurders en jonge gezinnen om ook voorzieningen open te kunnen houden. Dit zal zeker bijdragen om deze ambitie te behalen. Dat gaat echter niets oplossen aan bepaalde trends. Bijvoorbeeld dat mensen steeds meer individueel sporten in plaats van in verenigingsverband¹ of de populariteit van bibliotheken. Het aantal leden en aantal uitleningen neemt landelijk af.² De ambitie om dit natuurinclusief, klimaatadaptief en energieneutraal te doen botst met het realiseren van woningen voor bepaalde groepen omdat dergelijke woningen relatief duur zijn. Hierbij speelt ook de financiering mee. Ook hangt veel af van andere partijen zoals vastgoedontwikkelaars en woningbouwcorporaties en de mate waarin particulier initiatief voor woonvormen van de grond komen.

Onze ambitie: een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp

De maatregelen bij deze ambitie zijn zeer beperkt en een groot deel van de ambitie ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente. De partners waarmee moet worden opgetrokken zijn divers (van verenigingen tot ondernemers, van bewoners tot aan recreanten) dat het halen van deze ambitie zeer onzeker is.

Onze ambitie: een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners

¹ [Trendscenario | Sport en bewegen in cijfers](#)

² [Openbare bibliotheken: leden, collectie, uitleningen vanaf 1900 \(cbs.nl\)](#),

Zoals al in de Omgevingsvisie aangegeven speelt ook hier dat veel van de inzet moet komen van andere partijen zoals zorgverleners, terreineigenaren, verenigingen en inwoners. Hiernaast zijn er vooral veel subambities beschreven met weinig concrete maatregelen waardoor het lastig is om in te schatten in welke mate de ambitie wordt behaald.

Onze ambitie: basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk

De maatregelen bij deze ambitie kunnen in zekere mate leiden tot een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van de basisvoorzieningen, zeker in combinatie met het doel te werken aan meer woningen via inbreiding. Een deel van de ambitie hangt af van andere partijen, zoals ondernemers en initiatiefnemers uit de maatschappij.

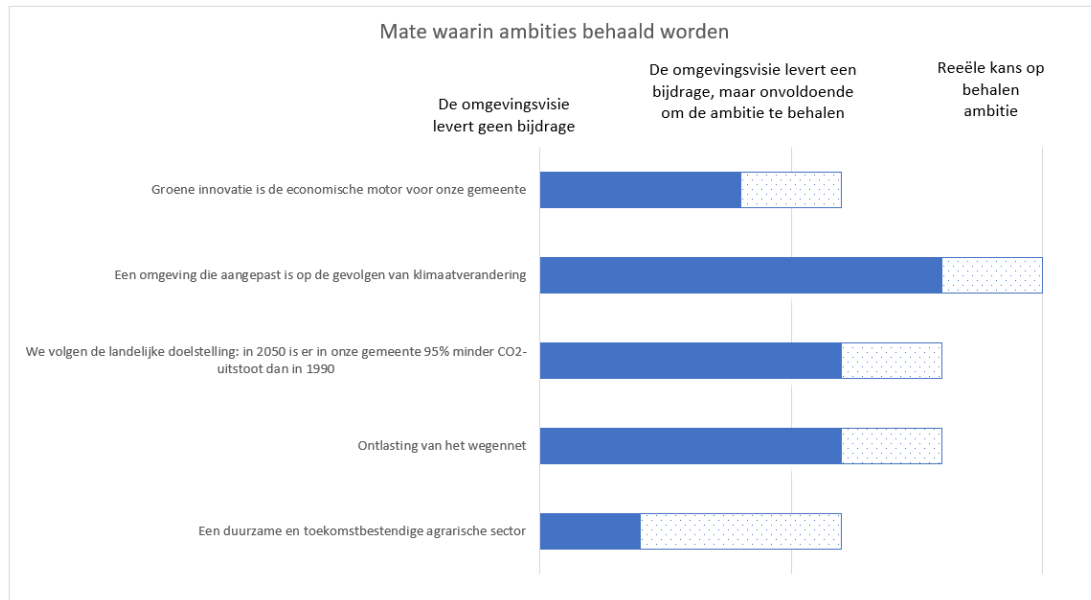
Onze ambitie: een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving

De fysieke veiligheid tegen bosbranden en via veilige infrastructuur wordt met de maatregelen behaald, echter de sociale onveiligheid hangt sterk af van anderen. Zoals ook in de Omgevingsvisie wordt opgemerkt, hangt dit met name samen met gedrag van inwoners of bezoekers van de gemeente. Een aantal van maatregelen zijn dermate weinig specifiek (de juiste maatregelen, sturen op een thema) dat het doelbereik niet goed in te schatten is.

Onze ambitie: kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans (openbare ruimte en groen)

Deze ambitie is gericht op de openbare ruimte. Het doelbereik voor deze ambitie is niet te geven omdat er geen nadere invulling is wanneer sprake is van 'in balans zijn'. De onzekerheid is daarnaast groot omdat er een samenwerking moet zijn tussen gemeente en inwoners, zonder dat deze verder ingevuld is. Toekomstbestendigheid is wel geborgd door voor duurzame processen en materialen te kiezen, hoewel het op dat vlak in de Omgevingsvisie vooral op het niveau van ambities blijft en niet concreter wordt.

3. *Toekomstgericht*

Onze ambitie: groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente

Zoals in de Omgevingsvisie aangegeven hangt veel van de economische dynamiek af van factoren buiten de invloedssfeer van de gemeente. De maatregelen dragen wel bij aan de focus die behoort bij groene innovatie. Of deze ook de economische motor voor de gemeente is maar zeer beperkt te bereiken door beleid van de gemeente.

Onze ambitie: een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering

De Omgevingsvisie bevat redelijk wat beleidskeuzes om deze ambitie te behalen. De maatregelen rond klimaatadaptatie zijn breed en dekken het hele spectrum van mogelijke gevolgen van klimaatverandering. Het doelbereik voor deze ambitie is dus hoog. Wel kent deze ambitie de onzekerheid over hoeveel aanpassing nodig is om gesteld te staan voor klimaatverandering, die zelf onzeker is. Daarnaast is de gemeente met deze ambitie ook sterk afhankelijk van andere partijen die de omgeving aanpassen, zoals waterschappen, terreinbeheerders, vastgoedontwikkelaars, woningcorporaties en particuliere huiseigenaren.

Onze ambitie: we volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

In de Omgevingsvisie zijn enkel beleidskeuzes opgenomen die gericht zijn op energie(neutraliteit). Energieneutraal is echter niet hetzelfde als CO₂-reductie. De gemeente wil in 2050 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990. Dit betekent onder meer dat alle benodigde energie voor elektriciteit, warmte, en mobiliteit duurzaam wordt opgewekt en zonder gebruik van fossiele brandstoffen zoals olie, gas of steenkool. Daarnaast gaat het om het gebruik van materialen waarbij in de productie daarvan geen uitstoot is vrijgekomen. De Omgevingsvisie bevat geen (aanzetten tot) maatregelen voor een circulaire bouw van nieuwe woningen en gebouwen of de circulaire aanleg van nieuwe

en aanpassing van bestaande infrastructuur. Ook de landbouwsector is van belang bij het bereiken van een CO₂-reductie van 95 %. De gemeente heeft hiervoor echter een aparte ambitie benoemd. Het doelbereik hiervan is los beoordeeld.

De Omgevingsvisie bevat wel verschillende beleidskeuzes gericht op duurzame energie, zowel op energiebesparen, meer duurzame elektriciteit opwekken als op duurzame mobiliteit. Ook daarbij is niet zeker in hoeverre energieneutraliteit bereikt kan worden met de beleidskeuzes in de Omgevingsvisie. De beoogde hoeveelheid op te wekken duurzame energie in 2025 is ruim voldoende om alle huishoudens van elektriciteit te voorzien, maar mogelijk niet afdoende als alle huishoudens van het gas af gaan (0.08 TWh is voldoende voor de elektriciteitsbehoefte van 29304 gemiddelde huishoudens, circa 8000 huishoudens meer dan de gemeente telt).

Een CO₂-reductie van 95 % in 2050 is een grote ambitie. Deze opgaves kan de gemeente niet alleen realiseren en er zijn veel partijen in de samenleving voor verantwoordelijk om dit te realiseren. Dit zijn partijen als netbeheerders, energiecoöperaties, ondernemers, woningcorporaties en huiseigenaren. Daarnaast bieden technologische innovaties goede vooruitzichten, maar moet de toekomst uitwijzen welke van deze technieken ook daadwerkelijk efficiënt zullen zijn. Het is dus erg onzeker op welk moment de gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot zal hebben. De conclusie is hier dan ook dat het beleid in de Omgevingsvisie wel een bijdrage levert aan het doel, maar dat dat niet voldoende is om het doel helemaal te behalen.

Onze ambitie: ontlasting van het wegennet

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes die bijdragen aan het behalen van deze ambitie, zoals maatregelen die bijdragen aan het verleiden om over te stappen van auto naar OV of fietsmobiliteit. Daarentegen zullen ook enkele beleidskeuzes bijdragen aan meer wegverkeer. Door in te zetten op meer woningen komt er meer verkeer. Daarnaast zullen er autonoom ook steeds meer recreanten uit de regio naar de natuur- en recreatiegebieden in de gemeente komen. Mogelijk leidt ook het verlagen van de snelheid op N-wegen tot meer belasting van het wegennet. Het is daarmee onzeker in hoeverre deze ambitie gehaald wordt.

Onze ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

De keuzes bij deze ambitie zijn voornamelijk subambities en geen werkelijke maatregelen. De gemeente zet in op een kringlooplandbouw, maar geeft niet aan hoe ze denkt dit te bereiken. De beleidskeuzes geven ook geen aanleiding voor agrariërs om te veranderen. Het doelbereik van deze ambitie is daarmee dus beperkt.

4.4 Passende beoordeling Natura 2000-gebieden

4.4.1 Inleiding³

Waarom een passende beoordeling?

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarom dient op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) een Passende beoordeling te worden opgesteld.

Ontwikkelingen Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt gekenmerkt door 14 ambities die richtinggevend zijn voor de ruimtelijke ontwikkelingen die door de visie mogelijk worden gemaakt:

- Versterking van de biodiversiteit
- Recreatie en toerisme in balans met de natuur
- Instandhouding van beschermde waarden
- Een gezonde en duurzame leefomgeving
- Onze woningbouwprogrammering sluit aan op ons streven naar vitale dorpen
- Een gezonde lokale economie die bijdraagt aan de vitaliteit en de lokale werkgelegenheid van een dorp
- Een sociale en fysieke infrastructuur die bijdraagt aan de gezondheid en sociale betrokkenheid van onze inwoners
- Basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar en toegankelijk
- Een veilige gemeente met een positieve veiligheidsbeleving
- Kwaliteit en toekomstbestendigheid zijn in balans
- Groene innovatie is de economische motor voor onze gemeente
- Een omgeving die aangepast is op de gevolgen van de klimaatverandering
- We volgen de landelijke doelstelling: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990
- Ontlasting van het wegennet

Voor deze Passende beoordeling zijn met name de ontwikkelingen rondom wonen, ondernemen, recreatie (en daarmee samenhangend verkeer), natuur en klimaat van belang. De mogelijke ontwikkelingen zijn opgenomen in de beleidskeuzes die in de Omgevingsvisie worden genoemd.

³ Om de Passende beoordeling zelfstandig leesbaar te maken, zitten er enkele dubbelingen in met paragrafen uit hoofdstuk 1 en 2 van dit MER.

Doel Passende beoordeling

De Passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Voor projecten kan de Passende beoordeling de basis vormen voor een noodzakelijke vergunningaanvraag onder de Wnb. Voor plannen is geen sprake van een vergunningplicht, maar wel dient voldoende aannemelijk te worden gemaakt dat het plan uitvoerbaar is. Dat betekent concreet dat er voor de uitvoering van het plan geen onoverkomelijke belemmeringen mogen zijn en dat er zo nodig uitzicht moet zijn op de vergunbaarheid van binnen het plan mogelijke gemaakte ontwikkelingen. De Omgevingsvisie is te zien als plan. De doelen van de Passende beoordeling zijn:

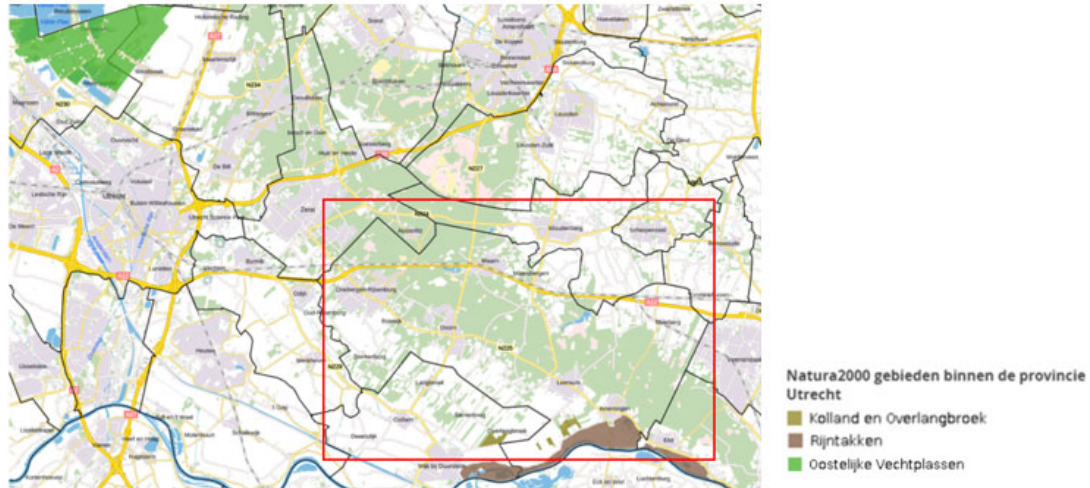
- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van het nieuwe beleid uit de Omgevingsvisie
- Het beschrijven van bronmaatregelen, mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te kunnen voorkomen en de vergunbaarheid van voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen aannemelijk te maken
- Het zo mogelijk benoemen van kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk

Het detailniveau van de Passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een Omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van de beleidskeuzes in de Omgevingsvisie is deze op hoofdlijnen. De Passende beoordeling bestaat achtereenvolgens uit een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden, zoals aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, inclusief de voor deze gebieden geldende instandhoudingsdoelen. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijke effecten op deze instandhoudingsdoelen en wordt beoordeeld of sprake kan zijn van significante effecten en de consequenties daarvan voor de Omgevingsvisie.

Het aspect stikstofdepositie speelt een bijzondere rol. Stikstof verspreidt zich door de lucht en komt, bijvoorbeeld bij regen, weer op de grond. Diverse bronnen dragen (op kleine schaal) bij aan stikstofdepositie. Een (nieuwe) activiteit waardoor stikstof wordt uitgestoten kan echter grote effecten hebben op natuur. Voor Natura 2000-gebieden is vastgelegd welke soorten en habitats beschermd worden. Hiervoor zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Een groot aantal beschermde soorten en habitattypen is zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Voor deze habitattypen zijn kritische depositiewaarden vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde komt, zijn negatieve gevolgen voor de natuur niet uit te sluiten. Voor verschillende habitattypen in Natura 2000-gebieden in en om de gemeente Utrechtse Heuvelrug geldt dat zij zeer stikstofgevoelig zijn.

4.4.2 Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, waarvan er twee geheel of gedeeltelijk in de gemeente Utrechtse Heuvelrug gelegen zijn. Het gaat om de gebieden Rijntakken en Kolland & Overlangbroek. Daarnaast ligt op circa 15 km nog Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen. Figuur 4.2 geeft een overzicht van de verschillende Natura 2000-gebieden in/nabij de gemeente. Een uitgebreide beschrijving van de verschillende Natura 2000-gebieden is te lezen in bijlage 1 (paragraaf 5.1.2).

Figuur 4.2 Natura 2000-gebieden gemeente Utrechtse Heuvelrug (de gemeente is met het rode kader aangegeven)

Potentiële effecten op Natura-2000 gebieden

Voor diverse voorgenomen ontwikkelingen in de Omgevingsvisie is niet uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op de Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Zo zet de gemeente in op de intensivering van bedrijventerreinen en de bouw van nieuwe woningen. In de Omgevingsvisie zet de gemeente vooral in op woningbouw door middel van inbreiding. Dit houdt in dat woningbouw gerealiseerd wordt binnen de bestaande dorpsgrenzen (de 'rode contour'). De komende tien jaar monitort de gemeente of met inbreiding wordt voldaan aan de lokale en regionale woonbehoeften. Indien dit niet het geval is, moet worden onderzocht of alsnog locaties voor nieuwe woningen buiten de 'rode contour' moeten worden gezocht.

Voor de kernen Leersum en Amerongen geldt dat deze op relatief korte afstand van Natura 2000-gebieden (Rijntakken en Kolland & Overlangbroek) zijn gelegen. Omdat de voorgenomen ontwikkelingen buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvinden, zijn geen directe negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies of versnippering) aan de orde. Mogelijke effecten bestaan daardoor alleen uit externe effecten. Dit zijn in potentie vooral stikstofdepositie en diverse vormen van verstoring, bijvoorbeeld door licht, geluid, optisch of toename van (recreatief) medegebruik van natuurgebieden.

Verstoring is een wezenlijk aandachtspunt bij de uitwerking van concrete plannen/projecten (bijvoorbeeld voor woningbouw, bedrijvigheid of infrastructuur) in of nabij Natura 2000-gebieden. In zijn algemeenheid mag worden aangenomen dat (significante) effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen effectief voorkomen kunnen worden door zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuzes en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen. Daarbij valt dan te denken aan maatregelen op het gebied van recreatieve zonering of het beperken van licht- of geluidsoverlast.

Stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase als gevolg van de realisatie van bijvoorbeeld woningen kan eveneens negatieve gevolgen hebben op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden of zelfs ook op gebieden op grotere afstand. De Natura 2000-gebieden Rijntakken, Kolland & Overlangbroek en Oostelijke Vechtplassen zijn (zeer) stikstofgevoelig zijn en deels actueel overbelast zijn. Het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen is op ruimere (circa 15 km) afstand van de gemeente gelegen. Voor dit gebied geldt echter dat veel mogelijke effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Alleen voor grote ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld infrastructurele aanpassingen (bijvoorbeeld aanleg van nieuwe wegen), kan mogelijk een stikstofeffect optreden. Aangezien de gemeente in de Omgevingsvisie stelt dat een nieuwe aansluiting van de A12 bij Maarn enkel mogelijk is indien er geen negatieve gevolgen zijn op de kwaliteit van de natuur. Om die reden worden significant negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen niet verwacht.

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek ligt op beperkte afstand van ruimtelijke initiatieven in het plangebied van de Omgevingsvisie. In dit Natura 2000-gebied geldt een instandhoudingsdoel voor één habitatype (H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)) en niet voor Habitatrictlijnsoorten of Vogelrichtlijnsoorten soorten. De kans op verstoring is dus laag in dit gebied aangezien een habitatype niet gevoelig is voor verstoring. Wel kunnen typische soorten (een kwaliteitsindicator voor het habitatype) verstoord worden wat van invloed is op de kwaliteit van het habitatype. Om die reden kan dit Natura 2000-gebied een mogelijk (significant) negatieve effect ondervinden van de ruimtelijke initiatieven die worden genoemd in de Omgevingsvisie. Tijdelijke effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de aanlegfase kunnen beperkt worden door gebruik te maken van emissiearm Stage IV-materieel en op langere termijn is eventueel volledige emissieloos (elektrisch) materieel beschikbaar.

Naar verwachting is de toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase minimaal, aangezien de woningen aardgasvrij zullen worden gebouwd (conform wetgeving). Een toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van woningbouw kan wel leiden tot significant negatieve effecten door stikstofdepositie. Ook de intensivering van bedrijventerreinen kan resulteren in een toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase. Dit is het geval als de bedrijven niet gasloos worden verwarmd en/of voor bedrijfsprocessen nog stoffen worden gebruikt waarbij emissie vrijkomt. Ook een toename van verkeersbewegingen als gevolg van meer bedrijvigheid kan zorgen voor een significant negatieve toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de directe omgeving. De Omgevingsvisie stimuleert het gebruik van de fiets en het OV. Daarnaast is er een maatschappelijke trend gaande van steeds meer emissieloze mobiliteit. Het is echter nog onbekend wanneer het verkeer volledig emissieloos zal zijn, waardoor negatieve effecten door een toename van mobiliteit nu nog niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Ook is niet uit te sluiten dat de toename van verharding door de bouw van woningen en meer bedrijvigheid mogelijk leidt tot verdroging in een aangrenzend Natura 2000-gebied. Dan dient het wel om een substantiële toename van verharding te gaan en is het afhankelijk van de lokale grondwatersituatie. Daarnaast zijn effecten hiervan goed te verminderen of zelfs te voorkomen door het gebruik van klimaatadaptieve maatregelen zoals het gebruik van waterdoorlatende

verharding, het aanleggen van wadi's en het gedoseerd afvoeren van hemelwater. De gemeente heeft in de Omgevingsvisie ook aangegeven in te zetten op een klimaatadaptieve manier van bouwen en inrichting van de openbare ruimte, waardoor dergelijke effecten inderdaad goed gemitigeerd kunnen worden.

De inzet van de gemeente op de energietransitie heeft uiteindelijk een positief effect op de Natura 2000-gebieden, doordat het gebruik van duurzame energie zorgt voor minder stikstofdepositie ten opzichte van het gebruik van fossiele energiebronnen. Echter, de realisatie van duurzame energiebronnen kan ook negatieve effecten met zich meebrengen, zoals lichtspiegeling door zonnevelden. Verwacht mag worden dat met een zorgvuldige locatiekeuze en ruimtelijke inpassing, significante effecten op Natura 2000 door dergelijke initiatieven effectief kunnen worden voorkomen.

4.4.3 Conclusie

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Involed Omgevingsvisie
Klimaatadaptatie			
Wateroverlast	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Waterveiligheid	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Hitteoverlast	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Droogte	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Mobiliteit			
Bereikbaarheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Modal shift (versterken OV en fietsgebruik)	Slecht	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Verkeersveiligheid	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Gezondheid beschermen en bevorderen			
Geluid	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Luchtkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Geur	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Zoönosen	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Externe veiligheid	Redelijk	Redelijk	 Negatieve invloed
Stimuleren om te bewegen	Redelijk	Goed	 Geen of beperkte invloed
Sociale voorzieningen	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Ruimtelijke kwaliteit			
Groene omgeving	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Energietransitie	Slecht	Redelijk	 Positieve invloed
Landschap en cultuurhistorie	Goed	Slecht	 Geen of beperkte invloed
Passende woningvoorraad	Redelijk	Slecht	 Positieve invloed
Natuur			
Natura 2000	Slecht	Redelijk	 Negatieve invloed
Natuur Netwerk Nederland	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Biodiversiteit	Redelijk	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Bodem en water			
Bodemkwaliteit	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed
Drinkwater	Goed	Redelijk	 Geen of beperkte invloed
Waterkwaliteit	Redelijk	Redelijk	 Positieve invloed
Bodemdaling	Goed	Goed	 Geen of beperkte invloed

In bovenstaande tabel is te zien wat de kwaliteitsniveaus van alle indicatoren zijn in de huidige situatie en autonome ontwikkeling en wat de invloed van het beleid uit de Omgevingsvisie op de kwaliteitsniveaus is. Wat opvalt is dat voor en groot deel van de indicatoren de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed heeft. Op de kwaliteitsniveaus van negen indicatoren heeft de Omgevingsvisie een positieve invloed en op drie indicatoren een negatieve invloed.

Om uiteenlopende redenen heeft de Omgevingsvisie geen of een beperkte invloed op de kwaliteitsniveaus van verschillende indicatoren. Soms bevat de Omgevingsvisie (vrijwel) geen beleid specifiek gericht op een indicator, zoals voor de indicatoren waterveiligheid. Ook andere beleidskeuzes hebben daar geen of beperkte invloed op. Bij andere indicatoren zijn de sturingsmogelijkheden van de gemeente zelf beperkter en/of wordt de invloed op het kwaliteitsniveau ook bepaald door andere partijen, zoals het waterschap, woningcorporaties, private ontwikkelaars en particulieren in het geval van bijvoorbeeld wateroverlast, hittestress, droogte en energiebesparing. Of bijvoorbeeld uiteindelijk energie wordt bespaard, is sterk afhankelijk van de wil en (financiële) mogelijkheden van ondernemers, particuliere woningeigenaren, woningcorporaties en private projectontwikkelaars. Zij zullen uiteindelijk

besluiten of ze hun gebouw of woning aanpassen of anders bouwen om het energiegebruik te verminderen, zoals beter isoleren.

De Omgevingsvisie heeft een positieve invloed op de indicatoren wateroverlast, droogte, bereikbaarheid, verkeersveiligheid, geur, sociale voorzieningen, energietransitie, passende woningvoorraad en waterkwaliteit. De beleidskeuzes in de Omgevingsvisie die gericht zijn op mobiliteit en bereikbaarheid zorgen voor zowel een positieve invloed op de bereikbaarheid voor inwoners en recreanten, als op de verkeersveiligheid. Het gaat hierbij om acties zoals het stimuleren van OV en fietsgebruik, het vergroten van het fietsnetwerk, het beperken van nieuwe bedrijven met een grote verkeersaantrekkende werking en de ontlasting van het huidige wegennet. Ook zet de gemeente in op het behoud en verbeteren van het woon- en leefklimaat door bijvoorbeeld in te zetten op een passende woningvoorraad en voldoende sociale voorzieningen in de kernen. In de Omgevingsvisie zijn concrete acties opgenomen om dit te realiseren, zoals de aantallen woningen die per kern zijn voorzien en de ambitie om sociale functies te combineren onder één dak. Daarnaast bevat de Omgevingsvisie concrete ideeën over de mogelijke locaties voor opwekking van duurzame energie.

De Omgevingsvisie heeft daarnaast een negatieve invloed op zoönosen, externe veiligheid, en Natura 2000-gebieden. De negatieve invloeden op externe veiligheid en Natura 2000 zijn voornamelijk het gevolg van de (uitbreidings)mogelijkheden voor woningbouw en bedrijvigheid. Deze ontwikkelingen kunnen grenzen aan of in de buurt liggen van Natura 2000-gebieden. Ontwikkelingen in de buurt van Natura 2000-gebieden kunnen mogelijk negatieve effecten hebben als gevolg van stikstofdepositie in de gebruiksfase door onder meer verkeer. Voor zoönosen geldt dat er in de Omgevingsvisie geen specifiek beleid voor is opgenomen. Sommige beleidskeuzes in de Omgevingsvisie kunnen zoönosen echter wel in de hand werken. In paragraaf 5.5 is beschreven hoe deze negatieve effecten mogelijk te verminderen of weg te nemen zijn.

5.2 Conclusies synergie en strijdigheden tussen ambities

Door de verschillende ambities ten opzichte van elkaar te beoordelen is te zien welke mogelijkheden voor synergiën en welke mogelijke strijdigheden er zijn tussen verschillende ambities. Wat opvalt is dat veel ambities 'mogelijkheden voor synergiën' en 'mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden' met elkaar hebben (zie figuur 4.1). Daarnaast is er een relatief grote groep ambities die een beperkte onderlinge invloed op elkaar hebben. Een kleine groep van ambities vertonen alleen 'mogelijke strijdigheden' met elkaar. Vooral ambitie 1, 2, 4, 6, 8, 9 en 10 geven veel kansen op synergiën met andere ambities. Deels is dit te verklaren doordat in veel ambities aspecten voor duurzaamheid, energieneutraliteit, klimaatadaptatie en gezondheid zijn opgenomen. Ook een goede bereikbaarheid en veiligheidsaspecten spelen in verschillende ambities een (grotere) rol, waardoor een versterkend effect optreedt tussen deze ambities.

Mogelijkheden voor synergiën en mogelijke strijdigheden zijn vooral zichtbaar bij ambitie 4, 5, 6 en 13. Deels komt dit door de woningbouwopgave en de economische ontwikkelingen die strijdigheden geven met de cultuur, natuur, milieu en verkeer. Toch zijn er ook mogelijkheden voor synergiën door bijvoorbeeld compacte en natuurinclusieve bouw in met name de dorpscentra en

rond knooppunten. Daarnaast kunnen de duurzame energieopgaven verstorend werken op natuur, recreatie en cultuurhistorie. Het kan echter ook een aanjager zijn voor behoud van cultuurhistorie, mits goed ingepast, en bijdragen aan natuurontwikkeling door bijvoorbeeld zonnepanelen te combineren met opgaven voor meer biodiversiteit. Mogelijke strijdigheden zijn er tussen ambitie 9, 10 en 13. Dit heeft te maken met het veiligheidsaspect van duurzame energie en de mogelijke gevaren die dit oplevert. Daarnaast is er een kans dat de karakteristieken van de verschillende dorpen worden aangetast door de opwekking van duurzame energie.

5.3 Conclusies: mate waarin dit beleid bijdraagt aan het behalen van de afzonderlijke ambities (doelbereik)

Het beleid in de Omgevingsvisie draagt bij aan het bereiken van de doelen. Enkel het doelbereik op de ambitie 'Een gezonde en duurzame leefomgeving' kon niet bepaald worden. Het beleid draagt wel bij maar in geen enkel geval is met zekerheid te zeggen dat het doel van de ambities behaald wordt. Belangrijkste reden daarvoor is dat het behalen van de ambities nooit volledig binnen het beleid van de gemeente gerealiseerd kan worden. Op alle thema's moet namelijk in meer of mindere mate samengewerkt worden met bewoners, ondernemers, andere overheden of bezoekers van de gemeente. Het doelbereik geeft daarmee een indicatie van de rol van de gemeente Utrechtse Heuvelrug op elk van de verschillende thema's waarop zij haar ambities heeft gesteld. Deze rol is relatief groot rondom thema's als veiligheid, bereikbaarheid en natuur (waaronder klimaat), en heeft een minder grote bijdrage aan thema's zoals economie en de sociaal-culturele toestand in de dorpen. Uit het doelbereik valt af te leiden dat het laatste in veel grotere mate afhangt van de verenigingen en hun vrijwilligers, ondernemers en hun keuzes voor investeringen, de handelingen van bewoners en recreanten en van regionaal of landelijk beleid. De ambities kunnen, ongeacht of het beleid het doelbereik volledig invult, daarvoor wel kaderstellend en inspirerend werken.

5.4 Conclusies Passende beoordeling Natura 2000-gebieden

De Omgevingsvisie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot aan 2040. In de visie worden op hoofdlijnen beleidskeuzes gemaakt voor wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Aangezien op voorhand niet is uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente is een Passende beoordeling opgesteld.

Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de Omgevingsvisie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significante effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden aan zorgvuldige locatiekeuze en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende programma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

5.5 Aanbevelingen

5.5.1 Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen. Bij mitigerende maatregelen kan het gaan om nadere randvoorwaarden of aanbevelingen voor programma's indien bijvoorbeeld uit de monitoring blijkt dat bepaalde waarden meer bescherming nodig hebben.

Zoals beschreven in paragraaf 5.1 heeft de Omgevingsvisie mogelijk een negatieve invloed op de indicatoren Natura 2000-gebieden, zoönosen en externe veiligheid. Of de Omgevingsvisie uiteindelijk ook daadwerkelijk negatieve effecten op die indicatoren heeft, hangt sterk af van de concrete invulling van de acties in opvolgende programma's, omgevingsplannen en uitvoeringsprojecten.

Maatregelen zoönosen

Als de gemeente de kans op zoönosen echt actief wil verminderen dan kan ze denken aan de volgende maatregelen:

- Woningen moeten op minimaal 200 m van de veehouderijen staan, de meest ideale afstand is 2 km
- Bij activiteiten op de veehouderijen (recreatie, toerisme) moet er extra aandacht zijn voor zoönosen
- Vee stapels mogen niet worden vergroot
- Vee stapels moeten beter worden gespreid, in volle stallen is het risico op zoönosen groter
- Een zo lang mogelijk keten van dieren binnen hetzelfde bedrijf is aan te raden, de introductie van ziektekiemen uit andere stallen wordt hiermee sterk teruggebracht
- Bij de bouw van nieuwe stallen moeten proces-geïntegreerde maatregelen worden toegepast, waarmee de kans op verspreiding kan worden verkleind

Maatregelen externe veiligheid

Hieronder worden een aantal beleidsvoorstellen gedaan die de externe veiligheidssituatie kunnen verbeteren:

- Bij nieuwe ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met het transport en de opslag van gevaarlijke goederen. Wellicht moet met beleid een contour worden vastgesteld rondom deze plaatsen waarbinnen het realiseren van gevoelige functies niet mogelijk is
- Daar waar de bevolkingsdichtheid toeneemt, moeten extra maatregelen worden genomen ter preventie van ongelukken

- Daar waar de bevolkingsdichtheid toeneemt, moeten extra maatregelen worden genomen om de inwoners en bezoekers te beschermen ten tijde van een ongeval
- In het beleid moet rekening worden gehouden met duurzame energietoepassingen en autonoom rijden. Bij zonnepanelen en batterijen van elektrische auto's is kans op brandgevaar. Daarnaast kan een bestuurder bij een autonoom rijdende auto zijn aandacht sneller verliezen in het verkeer

Maatregelen Natura 2000-gebieden

In paragraaf 4.4 zijn in het kader van de passende beoordeling mogelijke mitigerende maatregelen genoemd om negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te verkleinen of voorkomen.

5.5.2 Maatregelen om het doelbereik te vergroten

Ambitie: recreatie en toerisme in balans met de natuur

De Omgevingsvisie bevat verschillende beleidskeuzes om de toenemende recreatie en toerisme beter te reguleren en dit ook beter in balans te brengen met de natuur. Het zal echter zeer lastig zijn om weerstand te bieden aan de autonome groei van toerisme en recreatie vanuit de regio. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kan de ambitie beter verwezenlijken als ze op zijn minst op regionaal niveau met gemeentes, provincie en terreinbeheerders om de tafel gaat om samen te bekijken hoe de druk van toerisme en recreatie beter gespreid kan worden. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kan hier een voortrekkersrol op zich nemen. Zij heeft immers last van druk op haar recreatie- en natuurgebieden. De Green Deals⁴ kunnen hierbij als voorbeeld dienen om samen knelpunten op te lossen.

Ambitie: versterking van de biodiversiteit

Eén belangrijk aspect is de wens om kwelnatuur te realiseren. Dit is in tegenstrijd met de wens ook robuuste natuur te hebben. De gemeente kan deze kwelnatuur bij realisatie daarom het beste zo realiseren dat er vanuit het watersysteem gekeken wordt of er water ingelaten kan worden tijdens droge perioden. Droogte is namelijk de grootste vijand van kwelnatuur, die vrij moerassig van aard is en maar een beperkte toestroom kent. De aanleg van bossen kan robuuster geformuleerd worden door te kiezen voor inheemse bomen die droogte en hittebestendig zijn. Elke type boom heeft een bepaalde watervraag en die zal in de toekomst onder autonome klimaatontwikkelingen beperkend zijn.

Het aanleggen van groene scheggen kan bijdrage aan de natuur en klimaatdoelen van de gemeente, mits als zodanig ontworpen en ingepast in het landschap. Met name hoogtegradiënten volgen en inzetten op biodiversiteitsversterkende aanplant helpt hierbij. De gemeente kan hiervoor zoneringen en andere planologische sturingsinstrumenten inzetten, zoals beleid op het type groen.

⁴ [Green Deal aanpak | Duurzame economie | Rijksoverheid.nl](#)

Ambitie: in 2050 is er in onze gemeente 95 % minder CO₂-uitstoot dan in 1990

De Omgevingsvisie bevat verschillende maatregelen om te zorgen voor de overstap naar duurzame energie. Het bevat echter geen concrete maatregelen om ook te zorgen voor een circulaire bouw van woningen, gebouwen en aanleg van infrastructuur en kringlooplandbouw. De gemeente is hier ook afhankelijk van andere partijen. Om het doel van minder CO₂-uitstoot beter te halen kan de gemeente als eerste stap een programma duurzaamheid opstellen, samen met relevante stakeholders. Een programma als instrument van de Omgevingswet is geschikt om als actieplan in te zetten. Het beschrijft welke stappen nodig zijn om de ambitie van minder CO₂-uitstoot te behalen, maar ook om bijvoorbeeld oplossingen uit de RES en de transitievisie warmte te vertalen in concrete locaties en maatregelen, met welke stakeholders dit gebeurt en met welke budgetten.

Ambitie: een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector

Om te zorgen voor een duurzame en toekomstbestendige verdient het aanbeveling om als eerste samen met (vertegenwoordigers van) de agrarische ondernemers in gesprek te gaan over hun (bedrijfseconomische) toekomst en de manieren waarop dit aansluit bij de duurzame ambitie van de gemeente. Dit zal een hele uitdaging zijn aangezien er in het algemeen nog veel stappen te zetten zijn om dit te bereiken, er zeker tegengestelde belangen zijn en ook landelijke regels rond bijvoorbeeld stikstofdepositie en uitkoopregelingen meespelen. De gemeente en agrarische ondernemers in de gemeente kunnen daarbij leren van de lessen uit bijvoorbeeld de pilots GLB Kringlooplandbouw.⁵

Deze ambitie raakt ook veel andere ambities. Het doelbereik kan daarmee ook vergroot worden met andere maatregelen. De belangrijkste maatregel die de gemeente kan nemen is het gericht vergroten van de investeringsruimte van landbouwers. Veel activiteiten zijn namelijk vergunningsplichtig via de gemeentelijke overheid en door daar ruimte te zoeken in coulance en sturing op de doelen van de gemeente is een deel van het doelbereik te vergroten.

⁵ [GLB pilots kringlooplandbouw 2021 | RVO.nl | Rijksdienst](#)

6 Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid

6.1 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit planMER is kwalitatief van aard en sluit aan bij het strategische- en lange termijn karakter van de Omgevingsvisie. Het beleid is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in programma's of andere instrumenten. Voor dit planMER zijn de gedane aannames afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijnen. Op dit abstractieniveau is er dan ook geen sprake van leemtes in kennis of onzekerheden met betrekking tot de in dit planMER beschreven effecten en invloed van de Omgevingsvisie. Een gedetailleerdere effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking van het beleid op de kortere termijn in bijvoorbeeld programma's. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring in beeld worden gebracht.

6.2 Evaluatie en monitoring beleid

Monitoring en evaluatie vormen een belangrijk onderdeel van de realisatie van de Omgevingsvisie. De lange looptijd van de Omgevingsvisie vraagt om regelmatige monitoring en evaluatie van de visie, zoals ook past binnen de beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet. Ook geeft de Omgevingsvisie veel ruimte aan partijen om initiatieven te ontplooiën binnen de kaders van de visie. In die zin is de Omgevingsvisie een kaderstellend en geen inhoudelijk beleidsdocument, zoals ook de intentie van de Omgevingswet is. Evaluatie en monitoring van beleid zijn daarom essentieel om te bepalen of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de visie nog kunnen worden bereikt en wat de effecten van het beleid zijn. Dit biedt bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, extra maatregelen te nemen.

Figuur 6.1 Beleidscyclus van de instrumenten van de Omgevingswet (bron: Aan de slag met de Omgevingswet)

Monitoring voor de Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug

De Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug bevat geen beschrijving op welke wijze de gemeente de omgevingsvisie wil monitoren. Het is aan te bevelen dat de gemeente aan de slag gaat om een monitor op te zetten. Daarbij moet de gemeente bedenken in welke regelmaat de monitor wordt uitgevoerd in relatie tot de actualisatie van de Omgevingsvisie en de gehele beleidscyclus. Daarbij kan de gemeente onderstaande punten meenemen.

Beoordelingskader planMER en nulmeting

Voor het planMER is een beoordelingskader opgesteld. De thema's met ambities en indicatoren uit het beoordelingskader uit dit planMER kunnen dienen als eerste aanzet voor de beleidsmonitoring van de Omgevingsvisie. Alle thema's inclusief de belangrijkste ambities uit de Omgevingsvisie zijn hiermee gedekt. De beoordeling in dit planMER van deze thema's (huidige situatie, autonome ontwikkeling, beoordeling beleid, doelbereik) kan (deels) gezien worden als een soort 'nulmeting'. Benadrukt wordt dat dit een eerste aanzet is.

Relatie met programma's

De Omgevingsvisie gaat vooral over de ambities die de gemeente heeft voor de fysieke leefomgeving op de lange termijn. In de periodieke monitor kan opnieuw het doelbereik beoordeeld worden. Centrale vraag daarbij is: "hebben we het doel al meer of minder bereikt dan verwacht bij het opstellen van de meest recente versie van de Omgevingsvisie?". In die beoordeling dient de onzekerheid uit de beoordeling van het doelbereik van dit planMER betrokken te worden. Mogelijk is het doel niet zozeer meer bereikt, maar is wel de onzekerheid verkleind.

De opvolgende programma's kunnen meer ingaan op hoe de ambities uit de Omgevingsvisie verwezenlijkt gaan worden. Een programma onder de Omgevingswet biedt mogelijkheden om in te gaan op welke stappen nodig zijn, wat de planning daarvan is en met welke interne organisatieonderdelen en externe stakeholders dit gedaan wordt. Programma's zullen ook gemonitord worden, als onderdeel van de beleidscyclus. Daarom is het raadzaam om bij het opzetten van een monitor rekening te houden met zowel het monitoren van de ambities uit de Omgevingsvisie als de concretere invulling in de programma's. Dit kan betekenen dat de thema's en/of indicatoren, zoals nu opgenomen in het beoordelingskader, aangevuld of aangepast kunnen worden op basis van inzichten uit de programma's.

Bijlage 1**Factsheets: beschrijving
beoordelingskader, Huidige Situatie &
Autonome Ontwikkelingen (HSAO) en
beleidskader per indicator**

Bijlage 2 Relatie tussen ambities en indicatoren beoordelingskader

Op de volgende pagina is een tabel opgenomen, waarin te zien is voor iedere ambitie (met de daarbij onderliggende beleidskeuzes) met welke indicatoren uit het beoordelingskader er een relatie is. Deze analyse is in stap 3 uitgevoerd. Alleen voor de indicatoren waar een relatie is met een speerpunt en acties zijn deze beoordeeld in stap 4. Zie voor een toelichting op de stappen van het milieueffectonderzoek hoofdstuk 3. De ambitie 'versterking van de biodiversiteit' heeft bijvoorbeeld wel een relatie met de indicatoren van de thema's klimaatadaptatie, gezondheid beschermen en bevorderen, ruimtelijke kwaliteit, natuur en bodem en water. Daarom is het effect van die ambitie op die betreffende thema's in beeld gebracht in dit MER. De ambitie heeft daarentegen geen relatie met de indicator mobiliteit. Daarom wordt dat effect niet beoordeeld in het MER.

Bijlage 3 Begrippen en afkortingen

Ambitie (In Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug)	Toestand van de leefomgeving die de gemeente Utrechtse Heuvelrug nastreeft.
Autonome ontwikkeling	Verwachte situatie in de toekomst die optreedt zonder de veranderingen waar de Omgevingsvisie specifiek in voorziet. Alle met besluitvorming vastgesteld beleid, ontwikkelingen of projecten behoren tot de autonome ontwikkeling.
Beoordelingskader	Set indicatoren waarmee beoordeeld wordt a) in hoeverre met het beoogde beleid de beleidsdoelen worden gehaald ('doelbereik') en b) wat de effecten van het beleid zijn op de leefomgeving.
Beleidsinstrument	Middel dat een overheid inzet om beleid uit te voeren, bijvoorbeeld: Omgevingsvisie, programma, omgevingsvergunning, subsidieregeling.
Bevoegd gezag	Eén of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen.
Commissie voor de m.e.r.	Een bij wet ingestelde landelijke commissie van onafhankelijke milieudeskundigen. Zij adviseren het bevoegd gezag over de kwaliteit van de informatie in het milieueffectrapport en naar wens ook over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport.
Criterium	Wijze waarop wordt gemeten (hoort bij de vastgestelde indicator)
Effect (in PlanMER)	Concreet gevolg van beleid op de leefomgeving.
Indicator	Belangrijk aspect binnen een thema om te meten.
Inspraak	Mogelijkheid om informatie te krijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld voor een activiteit waarover door de overheid een besluit zal worden genomen.
KRW	Kaderrichtlijn Water

Kenmerk R001-1281326BJM-V01-kzo-NL

NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau: notitie die beschrijft waar de m.e.r.-procedure wel en niet overgaat ('reikwijdte'), welke aspecten in het planMER onderzocht gaan worden en met welke diepgang ('detailniveau').
Omgevingsvisie	Plan waarin de gemeente haar beleid voor de leefomgeving op lange termijn vastlegt
Plan-m.e.r	M.e.r. staat voor 'milieueffectrapportage' en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een m.e.r. voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.
PlanMER	MER staat voor 'Milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. De toevoeging 'Plan' wil zeggen dat het om een MER voor een plan gaat, zoals een Omgevingsvisie.
Programma	Programma in de zin van de Omgevingswet waarin (lange termijn) beleidsdoelstellingen (wat gaan we doen?) worden vertaald naar (middellange termijn) concrete acties en interventies (hoe gaan we dat doen?)
Ter inzage leggen	Gedurende een bepaalde periode belanghebbenden de gelegenheid geven om op een voornemen of ontwerpplan te reageren met een zienswijze.
WHO	Wereldgezondheidsorganisatie
Zienswijze	Reactie die een belanghebbende aan het bevoegd gezag kan sturen als reactie op de kennisgeving over een voornemen.